

476/7
22

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad
Authent. Habitâ. Cod. Ne
Fil. pro Patr.
PERICULUM PRIMUM
PRÆSIDE
GOTTFRIDO SUEVO D.
& Prof. P.
Respondente
JULIO ERNESTO Schrödter
Danneberg.
Add. Septembr. Anno 1657.
In Auditorio Jctor.
horis consvetis.

WITTEBERGÆ, LITERIS IOHAN. HAKEN.

Gracioso Spiritu Dirigente

Anthem. Habita. Cod. Ne

Filip. Part.

PRIMUM

PRÆSIDE

GOTTFRIDO SUEVO D.

& Prof. P.

Respondent

JULIO ERNESTO

Danncberg.

Alb. Septemb. Anno 1627.

In Auditorio S. C. C.

hinc conficit.

WITTEBERG, LITERIS IOHAN. HAKEN,

I.

Utor Authenticæ,

Fridericus Imperator inscribitur. Non autem is est Fridericus II. Imperator, quod voluit *Petrus Rebuffus, lib. 3. ad d. Authent. in princ.* Sed Fridericus I. cognos-

mēto Barbarossa, sive Ænobarbus. Emissa est enim Constitutio, apud Roncalias Anno Christi 1158. Mense Novembri, quo tempore Fridericus I. Imperium, quod Anno 1152. nactus erat, tenuit; & Anno 1190 vitâ functus est. Ad Fridericum verò Ildum, demum Anno 1212. post Ottonem IV. Imperium pervenit. *Limn. de I. P. Imper. Rom. lib. 8. c. 9. n. 4. & seq. Arum. Volum. 2. discurs. I. P. 33. thes. 1. lit. a.*

II.

Lata est Constitutio, non quidem ad Scholares Bononienses, Imperatori tunc supplicantes, ut Cynus absq; fundamento opinatur, sed in genere ad omnes emissa & quidem, Habitâ diligenti inquisitione Episcoporum, Abbatum, Ducum, omnium Judicum & aliorum Processuum, Sacri Palatij examinatione, quæ verba in ipsâ Constitutione & Authenticâ extant; Cum

so A. VI

A 2

autem

autem Electorum nulla fiat mentio: quorum Collegium tamen jam ante Fridericum I. Imperatorem; & quidem, circa annum Christi 996; tempore Ottonis III. initia non vulgaria coeperat: quæ communis Doctorum Juris Publici sententia est, vid. *Heig. p. 1. quest. 3. n. 46.* dubitare subit; cur illud omissum sit. Respondemus; vel sub appellatione Ducum, Electores quoque contineri, vel Fridericum Imp. Comitiam tunc Roncaliis agentem in Italia ad Padum fluvium propè Placentiam; Classes Germanorum Statuum Ordine Recensere non adeò pensum habuisse.

III. *Abouy*
Coeterum de Origine & Constitutione Collegij Electoralis tutissima assertio est. Nec ab Ottone III. Nec ab Ottone IV. nec à Carolo Magno id institutum: Sed tacito consensu Principum & Statuum Imperii paulatim inolevisse, longa consuetudine firmatum. *vid. Aur. Bull. tit. 1. Dasz sich die Churfürsten zu solcher wahl/nach alter Löblicher gewonheit fügen &c. & tit. 4. S. 2. & ult. c. Venerabile X. de Elect. & elect. potest; tandēq; sanctione Caroli IV. Imperatoris in Aurea Bulla, consensu omnium Imperij Statuum, plenissime confirmatum, & in hunc usque diem, sine interruptione, penes Septemviros conservatum fuisse.*

IV. Ac

IV.

Accessit hodie Electoratus Octavus, consensu Imperatoris & Imperij publicæ tranquillitatis causâ institutus, quo Dominus Carolus Ludovicus, Comes Palatinus Rheni ejusque hæredes & agnati, totius lineæ Rudolphinæ juxta ordinem succedendi in Aurea Bullâ expressum frui deinceps Jus habent, quæ verba sunt Instrumenti Pacis Cæsareo & Svecici Osnabrugis d. 24. Octobr. Anno 1648.

V.

De Vicariatu Quæstionem, hodiè post obitum Ferdinandi III. Imperatoris invictissimi, inter Serenissimam utramque Domum Bavaricam & Palatinam incidentem: Imperiali decisioni meritò relinquimus; maximè cum à Parte Domus Electoralis utriusque, rationes pro obtinendo illo Jure publicis exscriptæ literis divulgatæ sint. Animi tamen & liberalis exercitij gratia, quid ex prælaudato Instrumento Pacis Osnabrug. c. 4. §. *Et primo quidem, quod attinet, colligi possit: differere aliquid, perinde ut de cæteris Imperij Recessibus & Sanctionibus Pragmaticis, integrum & absque vitio erit.*

VI.

In Aurea Bulla, cujus antea mentio facta est, dum præter Electores Ecclesiasticos & Seculares

res, Principes, Comites, Barones, Nobilium quoque fit mentio, non credimus, Autori *der Donawertischen Erinnerung* / existimanti, fieri id, non quod hi Status Imperij, sed quod in Consilium tunc temporis assumpti fuerint; Id potius inde colligimus Nobiles illos immediate nimirum Imperio subjectos, perinde ac alios ibidem enumeratos in Classe Statuum Imperij tunc comprehensos fuisse, sicut & in Reformatione Friderici III. de anno 1442. Cæteris Statibus annumerantur.

VII.

Hodiè iidem Nobiles, Status Imperij non sunt, nec ad Comitatus vocantur, jam inde ab anno prædicto 1442. uti communiter existimant, nec in Communem cæterorum Statuum collectam veniunt in *die gewissen Anschläge* / *vid. Besold. de Ordin. Equ. n. 13.* ubi eos reliquis magis in munes esse ait nec in matriculâ Imperij reperiuntur, de quâ *vid. Wurmser. Exerc. I. P. I. in Coroll.* Et hanc à Classe Statuum exemptionem Nobiles Circuli Franconici in litteris Statibus Norimbergæ exhibitis non diffitentur, *vid. Dn. Carpzov. de L. Reg. Germ. c. 3. Sect. 12.*

IX.

Sunt tamen ijdē immediate subjecti Imperio. Regalia & Jus superioritatis sive territoriale habent

bent die Landeshohe Obrigkeit. Ad quod obtinendum
sufficit eos immediatè Imperio subjectos esse; idq; cum
olim tanquam Status Imperij indubiè habuerint, non
econsentur unà cum Statuum Privilegio, eidem quoque
renunciassent. vid. *VVurmser. Exerc. Iur. Publ. 3. th. 19.* Si-
cut & vigore Pacis Religiosæ & ex Instrumento novissi-
mo Pacis Osnabrugensis, in Juribus Religionem con-
cernentibus, & beneficiis inde promanantibus, idem
jus habent, quod Electoribus, Principibus & Statibus
competit, *d. instrum. cap. 5. §. libera & immediata Imperij
Nobilitas.*

IX.

Civitates Imperiales, uti olim Status Imperij fue-
runt, ut ex Aurea Bulla dicto loco, & Reformatione
Friderici III. año 1442. alijsq; Imperij Recessibus patet;
ita & hodiè sunt. Nec votum saltem consultativum aut
approbativum in Comitibus habent, sed & decisivum, o-
mnibus enim Statuum Privilegiis gaudent, eadem for-
mula, qua cæteri Status ad Comitibus vocantur, & Reces-
sibus Imperij perindè ac cæteri subscribunt. *vid. Daniel
Otto de Iur. publ. C. 13. p. 173. Besold. de Iur. & Imper. Imperial.
Civitat. thes. 7. utut Praxis Comitiorum interdum aliud,
quodq; ad recensionem Historicam ac mentem Peu-
ceri lib. 5. Chron. ferè accedat docuerit: Vid. D. Carpzo-
vius d. L. Reg. germ. c. 10. sect. 8. adde Instrum. Pacis Osna-
brug. C. 5. §. Liberæ Imperij Civitates II. Regalia quoque &
Jura superioritatis sive Territorialia instar cæterorum
Statuum sine dubio exercent. vid. *VVurmser. Exerc. Iur.
publ.**

publ. 3. th. 18. ubi Andream Knichen de superioritate *C. 1. n. 116.*
rectè refutat. X.

Causas Constitutionis hujus impulsivas tum generales, tum
speciales à parte Imperatoris, & Scholarium ex ipsa perlectio-
ne notare licet, easque exponit *Arum. d. Vol. 2. discurs. 33. th. 2.*
D. Richter ad d. Auth. disp. 1. Id solum addimus: san-
ctionem hanc; appellari quidem Authenticam; non autem ex
illarum genere esse, quæ aliàs communi hoc nomine veniunt,
quas Irnerius antiquus glossator, ex Constitutionibus Imperato-
ris Justiniani desumpsit, nullaque publica auctoritate Legibus
Codicis, ut de earum vel declaratione, vel abrogatione constare
posset, subjunxit; non perindè tamen & fideliter, uti in ipsis
Novellis extabat; quod evidenter patet ex *Authent. Bona dam-
natorum C. de bon. proscrip. collatâ Novellâ 134. C. ult. Authent.
ex causâ C. de lib. præter,* factâ collatione cum *Novella 115. c. 3. §.
fin.* Ideò Authenticæ illæ Irnerianæ nullius omninò sunt Auctori-
tatis, nisi, quatenus in fontibus idem quod extraxerat continetur.
Nostra autem hæc Authentica *Habita* plenissimè refertur sub
hoc tit. *C. ne fil. pro Patr. & auctoritatem ipsius constitutionis
Imperialis obtinet:* cujus generis etiam est Authentica *Sacra-
menta puberum C. si adversus. vendit. vid. Hunn. de Auctorit. & In-
terpret. Jur. lib. 2. quæst. 3.*

MANTISSA

Mater & Avia, Tutrices liberorum, in bonis eorum
usum fructum habent, de Jur. Sax. ex antiquissimâ & receptissima
observantiâ, ex quâ potius quàm ex scriptura & libris Jus hoc
æstimatur, quæque induxit & continuo hætenus usu firmavit
hanc Regulam; *Mater tutelam liberorum administrat Iure Pater-
no.* Ita ab Antecessoribus nostris & à Nobis totâ die pro-
nunciatum est.

Dissentiunt Jcti Lipsienses.

Gratioso Spiritu Dirigente

Ad Authenticam Habita

Cod. Ne Fil. pro Patre.

PERICVLVM SECVNDVM

PRAESIDE

GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.

Respondente

ERHARDO HENNING, Regiom: Bor.

In Audi-
torio Co-
rum ad d.
Sept.
Ann. 1657.

I.
Academias, (de cuius vocabuli Origine, variâ signifi-
catione & descriptione videri possunt ea, quæ habet
Limnæus *libr. 8. de Jur. publ. c. 1. n. 4. & seqq.*) erigere, aut e-
rectas & dotatas ab aliis confirmare, solius Principis
est, aut ejus, qui non recognoscit superiorem, *Matth. Steph.
de Jdct. lib. 3. p. 2. c. 2. n. 1. & seqq.* Et quanquam olim vanâ, ita
tamen persuasa religione creditum fuerit, præter confirmati-
onem Imperatoriam, Pontificiam quoq; requiri, id quod in-
plerisque vetustioribus Academiis factum esse comperimus,
& in hujus Academia Wittebergensis, Fundatione, à Fride-
rico III. Electore Saxonie factâ, præter Confirmationem Im-
peratoris Maximiliani I. Ulmæ pridie Nonas Julii Anno 1502.
Etiam accesit Bulla Papalis Julii Pontificis Romani, sub dato
Romæ ap. S. Petrum Anno 1507. 12. Calendar. Julii, unâ cum
Confirmationibus Raymundi Cardinalis, Conservatoriis,
Sub-Conservatoriis & aliis, quæ ex Archivis Academia recesui
in, de Academia Wittebergensi. De necessitate tamē illud esse ex-
istimandū haud est, cū Jdictionē suā & potestātē extra Territo-
ritorium exercere non possit. *l. fin. ff. de Jurisd.* Sed sola Impe-
ratoria Confirmatio sufficit. *M. Steph. d. c. 2. n. 14. & seqq.* Unde

B

in

in Ordinatione Camerae part. 1. tit. 3. solius Imperatoriae Confirmationis, nulla verò Pontificis fit mentio, ibi: Die in Universitäten/ welche zum wenigsten von Unsern Vorfahren / Römischen Käysern und Königen / der ickigen Kayf. Mayt. oder Unß confirmiret &c.

II.

Poterit ergo & Rex Romanorum Academias confirmare, etiam ante Coronationem Pontificiam, quã demùm olim Imperator fieri credebatur, ad cuius tituli petitionem Imperium 20. peditũ & 4. equitum millia præstabat Romam profecturo Regi Romanorum (expeditio Romana Römerzug) Eã autem hodiè sublatã mox post excessum Imperatoris, idipsũ & omnia alia potest quæ ipse Imperator, Quod si vivo Imperatori adjunctus Rex fuerit, Jus illud vix ei permittendum erit, sine consensu Imperatoris, siquidem Rex Romanorum vivo Imperatore, omni administrationi, absque permisso illius renunciat, Capitulat. Rudolphi II. Wir sollen und wollen Unß auch keiner Regierung / & Capitulat. Ferdinandi III. §. 49. adeoq; delegatam saltem potestatem habet. vid. D. Carpz. Cap. XI. Sect. 5. De Vicariis autem Imperii quæri potest: An & ipsi Academias confirmare possint? quod affirmamus, cum in Aurea Bulla cap. 5. Vicariis, Palatino tunc & Saxoni quædã specialiter adempta vel excepta sint, adeoq; illa exceptio merito confirmet regulam in casibus non exceptis, qualis hic ipse est, de Academiarum Confirmatione. vid. Limn. d. libr. 8. c. 1. n. 35. Sicut autem durante interregno Procellus in Camera non solius Palatini, ut vult Arum. Tom. 3. Jur. Publ. Discurs. 1. thes. 52. sed utriusque Vicarii nomine & Sigillo expediuntur. Limn. de J. P. lib. 3. c. 12. n. 50. Ita in Confirmationibus Academiarum idem dicendum erit.

III.

Pontificem quoq; erigere & confirmare posse Academias frustra in dubium vocatur. vid. Matth. Steph. de Jdct. l. 3. part. 2. n. 19. nimirum in Patrimonio Petri, Territoriis & Ditionibus suis, in quibus Jura Superioritatis exercet, nullumq; alium superiorem recognoscit. Unde & à Subditis suis Crimen læsæ Ma-

Majestatis in eum committi extra controversiam est. *P. Theod. Coll. Crim. disputat. 5. thes. 3. lit. H.* Quod si hodie extra Ditiones suas Academiam confirmare velit, ita ut Imperatoria Confirmatio non accedat, vix ea in censum Academicarum referenda erit, cum quod antea dictum est Jus illud Imperatori transcriptum sit, Sicut & olim ad Imperatores pertinuit, quod probat *lex univ. Cod. de Stud. liberalib. Urbis Romæ. lib. 11. tit. 18.* Eaq; Confirmatio Imperatoria etiam in Academia Bononiensi, Patavina, Parisiensi & aliis intervenit.

IV.

Constant Academia (de his enim, antequam ad ipsa Scholarium privilegia deveniamus dicendum aliquid ulterius est) personis tum primariis: Cancellario, Rectore, Professoribus, studiosis; tum Secundariis: Academiae Ministris, Pedellis, sive Bidellis, Studiosorum famulis, Nuntiis, & aliis, quos Studiosæ cum primis juventuti inservientes in Matriculam referri, mos obtinuit.

Cancellarius Academiae, ut plurimum Episcopus est, quo titulo & munere, hodieq; ratione Episcopatus Martisburgensis utitur Illustrissimus Saxoniae Dux Christianus in Academia Lipsiensi, sicut in Academia Gryphisvaldensi, Caminensis & in Rostochiensi, Suerinensis Episcopi. Et soliti fuerunt quondam Episcopi tales vicem suam delegare alteri, quem Pro-Cancellarium dixerunt, aut Cancellarium simpliciter, quod nomen & munus etiamnum hodie in Academia Parisiensi, Argentoratensi, Oxoniensi, Gryphisvaldensi, Tubingensi frequentatur & Rectoratu majus censetur, *Besold. 1. Polit. 12. n. 47. ac Appellationes interdum fiunt ad eum. Besold. de Appellat. c. 4. Sect. 1.*

In hac Academia Cancellarii munus antiquitus gessit. Praeceptor Domus S. Antonii in Lychtēburg dictus; & sub Augusto Electore Saxoniae d. 4. Junii 1585. in locum D. Joh. Schützen: Cancellarius Academiae confirmatus est D. Georgiu Müller/ his verbis; *Ihr wollet ihn gebührliehen an und einweisen / für unserer Univer- sität Cansler erkennen/ ehren und halten/ &c.* Unde tunc Inscriptiones ad Academiam hoc modo emissas reperio Ann. 1584. *Den Würdigen und Hochgelahrten / unsern lieben getreuen Re-*

Rectori, Cancellario, Magisteri und Doctore Unserer Universität
Wittenberg. Ab illo tempore titulus Cancellarii non inveni-
tur usurpatus, nullumq; hodiè Academia agnoscit Cancellari-
um aut Procancellarium, licet in quatuor Facultatibus, De-
cani aut Procancellarii nomen adhuc usurpetur; Et nolue-
runt Antecessores, superioribus annis hanc admittere Inscri-
ptionem, Procancellarius Academiae Wittebergensis, sive in A-
cademiâ Wittebergensi, N. & c. & Facultatis suæ h. t. Decanus. Re-
ctor, quibus Prælaturæ dignitatem, quam refert, Comites &
Barones antecedit Caput Academiae est, ejusq; nomine Juris-
dictionem exercet in subjectos, non tamen per se & promi-
scuè, sed in rebus majoris momenti, Consilio Decanorum,
aut Seniorum, aut totius Corporis Academici adhibito; un-
de pœnam relegationis Rector solus, neq; irrogare neq; re-
mittere: nec de delictis gravioribus decernere potest: Plura
de Rectorum Electione, dignitate & Jdictione. *vid. ap. M.
Steph. lib. 3. p. 2. c. XI. & seq.*

De Professoribus & Studiosis, eorumque Privilegiis infra
specialius dicemus: videri possunt, quæ in genere de utrisq;
differit *Limneus de J. P. lib. 18. cap. 3. & 6.* ubi & de ritu Deposi-
tionis & Juramento Studiosorum, & *Matth. Stephani lib. 3. p. 2. c.
5. num. 1. & seqq.*

V.

Ordo Facultatum Theologicæ, Juridicæ, Medicæ, Philo-
sophicæ antiquitus receptus, & absque prærogativâ tamen
ratione privilegiorum Professoriorum observandus est, *M.
Steph. lib. 3. p. 2. c. 4.* Unde frustra curiosi sunt, qui operosè admo-
dum disquirunt: An Jcti Medicis sint præferendi? *vid. Limn.
d. lib. 8. c. 4. n. 8. & seqq. Dan. Otto de J. P. c. 10. Reinking de R. S. & E.
lib. 1. cl. 5. c. ult. n. 58. VVurmser. Exercit. J. P. 4. thes. 17.* post plures
alios ibidem allegatos. Sane Franciscus Valesius Medicus de
sacrâ Philosophiâ c. 74. Jctis, qui simul administrant Remp,
prærogativam concedit. In Academiis quidem & inter Jctû
& Medicum, quâ tantum tales, ordo certus est, interim cõ-
currentis alia dignitas vel functio hunc illi præferre potest. De
toto Literatorum Ordine convenientius fottè quæritur. an

Mili-

Militari sit præferendus? Ad gubernandum utrumq; tempus Belli ac Pacis, & armis & literis ac legibus opus est: his armatur, illis decoratur Respublica. *Proæm. Instit.* Suus ergo utriq; honos constet, necesse est; Non incongruum videtur moderamen hoc observare in actu indifferenti sive promiscuo, qui scilicet ad Litteratos & Milites promiscuè pertinet, illos, his præferri; hos verò illis, in actu differenti, qui nimirum Militibus magis proprius & accommodatus est. Vid. *D. Ungepaur. Exercit. Justin. 1. quest. 8. Dan. Otto de 7. P. c. 19.* & is præferendus est, quæ præsentia magis exigunt, ait, *Besold. Class. 1. Coll. Pol. disp. 11. n. 70. Idem in Dissert. de Studiis. Magistr. c. 9.* Conferatur Consultat. Friderici Ulrici Ducis Brunsvic. & Lunæburg. apud Lansii de prærogativâ inter Milites ac Literatos, ubi Seyfridus à Greifen, certamè hoc inter togatos & sagatosaliter & hoc modo relictissimè sepeliri posse existimat, ut in posterum [verba voti refero.] Milites in actibus Militaribus, in actibus literariis Literati, in communibus & indifferentibus itidem Milites primas teneant, ita tamen, ut in hisce non tyro aliquis & vilis conditionis Miles cum Papiniano aliquo, sed ut alterius Ordinis Summates cum Summatibus alterius, veluti in Galliis Equitum Magister cum Regni Cancellario & pares cum paribus comparentur, quod votum conclusione suâ confirmat Princeps. vid. *Mantissa Consultat. & Oration. Lansii, Consultat. 2. p. 104. & seqq.* Quicquid horum sit, certâ definitione, certamen hoc prærogativæ componi haud potest, Ideò pro qualitate personarum utriusque sortis officiorum, pro ratione Status Reipublicæ, pro Conditione Aulæ, & moribus utrobique receptis de eo statuendum erit.

VI.

Sunt in Facultatibus certi honorum gradus ac tituli, qui non infamibus, non filiis reorum læsæ Majest. *l. 5. C. ad L. Majest. non spuriis, M. Steph. d. p. 2. c. 14. n. 127.* (confer tamè *Limn. d. c. 8. n. 78.* non nisi dignis conferendi: si tamen quis in Examine benè non steterit, eum acceptâ diligentia & assiduitatis fide: repulsæ ignominia à studiis ab alienandum non esse, post alios censet. *Matth. Steph. lib 3. p. 2. c. 14. n. 81.* Gradus & tituli in inferiore Philosophica Facultate sunt Baccalaurei & Magistri, in superioribus Baccalaurei, Licentiati & Doctoris: Baccalaurei

laureat9 tamē per se dignitas nō est, sed gradus pot9, vel præparatio ad dignitatem: *vid. VVurms. Exercit. Jur. Publ. 5. thes. 12. de Origine nominis & differentiâ Baccalaureorum. vid. Limn. de 7. P. lib 8. c. 8. n. 15. & seqq. Matth. Steph. de 7. dict. lib 3. p. 2. c. 14. n. 108. & seqq. Christoph. Besold. Dissert. de Studios. Magistris &c. Cap. 6. pag. 72. & seqq.* Isq; titulus in hac Academia in Facultatibus superioribus prorsus exolevit. In Philosophica eatenus usurpatur, in Promotionibus Magistrorum, ut, qui antea illum ex more aliarum Academiarum adepti non sunt, eodem publicè in Auditorio prius insigniantur, & deinde in Magistros promoveantur. An autem aliquis in Collegio, qui Philosophiæ Magister non est, gradum hunc aliis conferre, adeoq; Decani munus in eo sustinere possit, Quæritur? Quod affirmat *Besold. in Colleg. Polit. class. 2. disp. 11. n. 20.* ideò, quia Decanus creat Magistrum, non quatenus Magister, sed autoritate Collegii vel Superiorum: & præterea creare Magistrum, Regale est, non Magistrale. Cui accedimus; Ita enim & Comes Palatinus Cæsareus, Doctores & Magistros creat, cum tamen eundē gradū in illa Facultate nō teneat. Sola n. autoritate & concessâ sibi potestate utitur, nō attento, an quo, cujusve Facultatis gradu ornatus ipse sit; Consuetudo tamen Academiae attendenda est, unde in hac nostra Academia, in Collegio Philosophorum; quod compertum est; credo, & in superioribus, Decani aut Promotoris officium non subit, nisi insigniri se prius eodem gradu curaverit. Et in mandatis Electoralib9, quibus Licentiatus aliquis ad Professionem confirmatur; idem primo quoque tempore gradum Doctoris assumere jubetur.

VII.

Licentiati in Facultatibus superioribus, maximè, si quis nō tantum Disputatione inaugurali habitâ, & in subsequente Examine digni iudicati fuerint, ut gradum Doctoris pro lubitu assumerēt, sed insuper in Licentiatum publicè & solenniter renunciati sint (quod & in hac Academia quondam in Auditorio Majori, præsentē Senatu Academico fieri consuevisse accepimus;) quos Licentiatos promotos vocant, pari cum
Docto-

Doctores Jure ac privilegiis gaudent, ac in Camera Adses-
sores promiscue recipiuntur *Ordin. Cam. part. 1. tit. 3. ibi, der*
Rechte gelahrte oder Gewürdigte vid. Limneus de J. P. lib. 8. c. 8. n.
41. & seqq. Besold. Dissert. de Studiosis, Magistris &c. Cap. 8. Quod
tamen in favorabilibus tantum procedit, non in odiosis; ita,
si ex consuetudine Civitatis in Senatûs Collegium non coo-
ptentur Doctores, quod Hamburgi, Lubecæ & alibi fit. Licē-
tiati tamen inde non arcentur, *vid. Matth. Steph. de Jdiēt. lib. 3.*
part. 2. c. 14. n. 96. & seqq. VVurmser. Exerc. 7. P. 5. th. 11. Aliàs Do-
ctor inferioris Facultatis Licentiatum superioris; Doctor in-
ferioris idemq; Professor Academicus, Doctorem superioris
Facultatis non-Professorem antecedit. Doctor idemq; Pro-
fessor junior, præfertur Doctori non-Professori etiam Senio-
ri. Attendenda tamen cujusq; loci consuetudo erit, quæ,
tanquam Domina prærogativas hæc ritè disponit. *Vid.*
Thom. Lans. de Academ. Aliàs regulariter fit illud ob dignita-
tem Professionis Academiæ, quod nominis minus rectè ab
iis, qui in Trivialibus Scholis docent, usurpari censet. *Limn.*
d. lib. 8. c. 3. n. 2.

De gradibus & honoribus Academicis, Insigniis & solenni-
tatibus Promotionum; ut & de Privilegiis Doctorum; *vid. e-*
undem prolixè d. lib. 8. c. 8. & Besold. d. Tract. c. 9.

VIII.

Extra Academias quoq; Doctores creantur, vel ab ipso Im-
peratore, solo verbo, uti Rudolphus I. Bartholomæo Bezio
Tyrolensi fecit: Legato ad Portam Ottomannicam, postea
Præsidi Consilii bellici in Aulâ Pragensi, vel (Imperatoria au-
toritate & potestate, cum lativè non privativè concessâ) à
Comitibus Palatinis Cæsareis *Käyserlichen Hoff. Pfalkgraffen/*
vel Sacri Palatii Lateranensi Comitibus, ita dictis, vel à Pala-
tio illo Romano, quod nomen Imperatores in memoriam
pristini domini retinuerunt: vel à Palatio Lateranensi, quod
Aquisgrani est in Germania. *Limneus de J. P. lib. 4. c. 4. n. 44. Di-*
cuntur communiter, Bullati Doctores sive Codicillares, qua-
si vi & autoritate Bullæ sive Codicilli & Privilegii Cæsarei cre-
ati; quibus semper hætenus, Controversia Status mota fuit:
gau-

gaudeantne iisdem privilegiis, quibus in Academia promoti quod affirmandum omnino ducimus; Et Academiae, & Comites Palatini ab Imperatore, qui fons est omnium dignitatum, potestatem hanc habent, ex intentione ejus; Doctores creandi, hocque collato titulo jura quoque & privilegia, utroque aequalia esse voluit, Imperator, non minora in his, non majora in illis, uti ex Diplomate Comitum Palatinum Raimundum Seltrechten, a Caesare concessio videre est, quod promoti ab eo, iisdem gaudere debeant privilegiis, prerogativis &c. quibus caeteri Doctores in Gymnasio Parisiensi, Patavino, Perusiniensi, Pisano, Viennensi, Ingolstadiensi & quolibet alio publico, ac privilegiato Gymnasio promoti gauderent; ita tamen ut a Doctoribus eximiis ad minimum tribus, Doctorandus vel Licentiandus examini subjiciatur. Refert verba Diplomatis. *Matth. Steph. lib. 2. de Juri. part. 1. c. 6 n. 73.* Nec de potestate itaque; nec de voluntate Imperatoris ambigendum est: Insignia & alia solennia Doctoralia Promotionum Academicarum, qualia, Cathedra, liber, pileus, annulus, osculum, Comes Palatinus quoque; adhibere, nullatenus prohibetur, si de Substantia actus essent. *In Ordinat. Cam. p. 3. §. 1.* Doctores Bullati ab Assessoribus non excluduntur, tales unquam a Statibus in Camera fuisse praesentatos, probatum non est, & valde dubitandum, repulsam eos luros, si praesentati ad munus illud fuerint, neque; relinqueret hanc injuriam Imperator inultam, si animadverteret, ibi Majestatem suam diminui ubi dimicari pro ea necesse est, ait. *Matth. Steph. d. loc. n. 50. Arum. Discurs. 1. ad Aur. Bull. thes. 5. Limn. de J. P. lib. 8. c. 8. n. 14. D. Carpz. de L. R. c. 10. sect. 10.* Nec a Professione Academicam Doctores Bullatos repellendos esse dixerim, cum ex Imperiali Diplomate, potestatem habeant, legendi, docendi, Cathedram ascendendi, glossandi, de Jure disputandi ac respondendi, ut est in Privilegio Seltrechtiano ap. *Matth. Steph. d. loc.* De Comitibus Palatinis id quaeritur, an, in Academia si degant, Doctores ibidem creare possint? Jenae quondam Nicolao Reusnero id non permillum fuisse, refert *Limn. d. c. 8. n. 12.* Verum haud scio, an potestas ab Imperatore generaliter data certo loco includi de-

di debeat Nec putaverim, præfente ipfo Imperatore in Re-
fidentiâ vel alibi, Comitum Palatinum ab Exercitio Actuum
concefforum prohiberi.

IX.

Doctores Nobiles eſſe & Veteribus Imperatoribus & recen-
tioribus placuit. *Vid. l. 4. ff. de excuſ. tut. l. 7. de poſtul. Ordin. Po-
lit. Francof. de Anno 1577. Linn. de J. P. lib. 8. c. 4. n. 6.* Quam No-
bilitatem fruſtra iis invidentur privati; Nobilitatem nimirum
in genere, ſive titularem, qua dicuntur Nobiles; & hoc prædi-
cato Nobilium fruuntur, *Edle/* quam & unice intendunt,
non illam in ſpecie, quæ genus & familiam afficit, ac in libe-
ros & poſteros propagatur, nec in ſolo titulo temporali con-
ſiſtit, unde *Edelmann & Edelleute* dicuntur: aliud eſt *Edel* aliud
Edelmann/ *Linn. d. lib. 8. c. 8. n. 101. & ſeqq.* ubi Valentini Melafii
argumenta refellit, *Harprecht. in Comment. Inſtit. de J. perſon. u-
bi itidem ad contraria reſpondet, adde Matth. Steph. de J-
diſt. lib. 3. p. 2. c. 14. n. 91. & ſeqq. & Beſold. Diſſ. de Stud. Magiſtr. & c.
c. 9.* Non itaque obſcuſcat Nobilitatem, aſſumptio gradus Do-
ctorei, niſi dicere velis, & quidem admodum incongruè. No-
bilitatem unam, qualem in Doctoribus antea deſcripſimus,
obſcurare alteram, & duplicem ſplendorem non fulgere illu-
ſtrius, aut dignitatem dignitati junctam abolere priorem, &
bonum obſcuſari à bono. Frequentiſſimum etiam id & in ma-
jore dignatione habitum olim fuiſſe: Doctoratus gradum à
Nobilibus genere aſſumi, ex Receſſu Imperii de Anno 1500.
tit. *Von überflüſſigkeit der Kleider* conſtat ex *S. Item die von
Adel/ſo nicht Ritter oder Doctores ſind;* Plurima Exempla Du-
cum, & Nobilium, eorundemque gradu Doctoris & aliò in-
ſignium ſuperioribus temporibus exſtant. *vid. Kirchn. in Orat.
de Ducib. Princip. Doctor. & Magiſtris promotis. Matth. Steph.
d. c. 14. n. 133. in fin. Beſold. d. Diſſert. c. 9. p. 118.* In noſtra hac Aca-
demia Staupitzii & Beuſtii gentilitia, eademq; Doctorea No-
mina, æternâ ſui celebritate ſunt eruntq; notiſſima.

X.

De Profeſſorum requiſitis & qualitatibus remittimus nos

C

ad

ad l. 7. C. de Profess. Matth. Steph. de f. diet. lib. 3. p. 3. & quæ habet
Limæus de f. P. lib. 8. c. 3. De immunitatibus eorum & Salari-
is, ut & immunitatibus infra suo loco dicemus; Geminum hoc
ratione ipsius Professionis subjungimus. 1. An Professor per
Substitutum legere? 2. An Expectativa Professionis nondum
vacantis peti vel dari possit? Prius negandum erit, cum per-
sonæ industria electa esse censeatur; nisi fiat consensu Princi-
pis sive Patroni; qui ex valetudinis adversæ: vel aliâ justâ cau-
sâ dispensare potest. Quam gratiam Socero meo b. m. D. Bar-
tholomæo Rensnero Electoris Sax. Consiliario Appellationū
& Facultatis Juridicæ Ordinario, per Substitutum Generum
D. Georgium Schultzei quondam legendi factam esse acce-
pimus.

Alterum id omninò negat *M. Steph. d. c. 3. n. 18. & seqq.* propte-
rea, quia Academiæ per hujusmodi Expectativas Jus liberæ
nominationis adimatur, inducatur votum captandæ mortis;
& in beneficiis Ecclesiasticis Expectativæ sint prohibitæ *C. dete-
standa 2. de Concess. præbend. in 6.* Idem Ergò de Professionibus
dicendū, ut & ex aliis rationibus, ibidem prolixius adductis.

Non abnuerim tamen, promissionem vel Expectativam
Professionis certis de causis à Patrono Academiæ fieri posse
alteri; Nec enim ingenuitas Germanæ, præsertim in Literatis
votum illud captandæ mortis admittit; Et aliàs pacta Con-
fraternitatum & Expectativas feudorum omninò aboleri ne-
cessum esset. Libertati verò nominationis Academicæ, per re-
servatum vel alio modo provideri potest. Dignitati etiam &
utilitati Professoris viventis, addo & ejus securitati, nihil o-
mninò decedit, Et annon expedit magis, virum notoriè eru-
ditum ad usus futuros sub spe vel expectativa tali retinere,
quã permittere, ut acceptâ alibi Spartâ, Academiæ prorsus sub-
ducatur. Et hujusmodi Expectativas in officiis, etiâ Ecclesiasti-
cis & Scholasticis; justâ de causâ olim quoq; cōcessas fuisse, in
mandatis Electoralibus ad Consistorium Ecclesiasticum emis-
sis reperio; non tantum Expectativas generales ad vacatu-
rum officium in aliquo districtu, veluti Anno 1604. So be-
geh

gehren wir gnädigst/ Ihr wollet darauff bedacht sein / das wenn sich
eine gelegenheit einer zimlichen Pfarre / in einem Städtlein / unter
Eures Consistorii bezirck eröffnet/ das Ihr Uns dessen erinnert /
damit Er vor andern bedacht / und dahin befördert werden möge.
Daran geschicht unsere gefällige meinung. Et anno 1606. Ihr
wollet fleiß anwenden; darmit Supplicant in eurem untergebenem
Bezirck zu einem Pfarrdienst förderlichst möchte untergebracht wer-
den/doch wenn gelegenheit für Ihn fürfallen wird/ so wollet ihr erst-
lich dieselbe anhero/ wie denn auch des Supplicantis geschickligkeit
zu unserer ferneren resolution unterthänigst berichten. Daran ge-
schicht unsere gefällige meinung. Verum etiam speciales E. gr.
Diacono factas in locum decessuri è vivis Pastoris; uti Rescri-
ptum est ad Antecessores Consistorii Ecclesiastici Anno 1609.
ad supplicationem Diaconi Niemecensis. Als sind wir gnä-
digst zu frieden/ das ihm angeregte Succession auff angedeuteten To-
desfall/ und do der Rath sambt den Eingepfarrten zu Niemect / wie-
der seine Persohn/ Lehr und Wandel nichts erhebliches einzuwen-
den/ wiederfahren möge. Nec itaque damnandæ semper
Expectativæ erunt; nec promiscuè frequentandæ.
De quibus in Discursu forte plu-

ra.

§§

MANTIS

MANTISSA.

Jure Saxonico, ut rerum immobilium venditarum
Dominium, ad emptorem transeat, non requiri-
tur de necessitate, traditionem, cessionem sive re-
signationem judicialiter Emptori factam esse daß das
Guth von dem Verkäuffer gerichtlichen auffgelassen / vnd
dem Käuffer zugeschriebē worden sey; sed sufficit simplicē
rei traditionē judicialitèr sine resignatione fieri; ita ut
Creditor cui post eam traditionem venditor respectu
cujusdam prætensi domini ante factam resignationē
ipsi competentis hypothecam constituit, possessori
non præferatur; Ita Nostri cum *Friderico Pensoldo ad
Coler. decis. 279, Pet. Heig. p. 2, quast. 18. n. 18. D. Frantz. lib.
2. resolut. sæpissimè pronunciarunt teste. Schulz in Sy-
nopf. Instit. de rer. divis. & acq. vir. lit. 00.*

Dissentiunt Jcti Lipsienses.

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad Authenticam Habita

Cod. Ne Fil. pro Patre,

PERICVLVM III.

PRAESIDE

GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.

Respondente

RICHARDO DIETER, Berolin: March:

*In Audi-
torio JCo-
rum.*

I.

Personarum, an rerum Tractatio præmittenda sit, non operosè disceptabimus, seqvitur interim mentem & methodum Imperatoris Justiniani, qui Personas præmittit, cum parum sit Jus nosse, si personæ quarum causa Jus constitutum est, ignorentur §. *ult. Inst. de Jur. nat. gent. & Civ.*

Circa Personas itaque ante omnia quærendum est, An Privilegia Authenticæ Nostræ iis competant, qui Matriculæ Academicæ nondum inscripti sunt? Antiquissimus pariter & laudatissimus mos est; Cives, Milites; aliosq; unius corporis, Collegij, Tribuum consortes albo ejusmodi sive libro inscribi, unde & Status Imperij, & Studiosi ac Professores, Matriculæ quisq; suæ inseritur; pro quâ Matriculâ præsumitur; aliquem Statum Imperij, Studiosum, Civem, Militem, aut contribulem esse, donec contrarium evidenter probatum aut nomen ejus ex Matriculâ deletum fuerit, *Matth.*

D

Steph.

Steph. de Idiēt. lib. 3. p. 2. c. 5. n. 33. Et Matriculæ quidem
Academicæ nomen dare Legibus omnium fermè A-
cademiarum & inter Leges hujus Academiæ num. 5.
disertè cautum est, *simulatq; quis venerit in Academiam,*
Nomen suum apud Rectorem, in Album Studiosorum inscri-
bendum profiteatur, inq; Leges Academicas, nisi minor o-
ctodecim annis fuerit, juret: Si tamen distulerit quis No-
men suum, uti dictum, profiteri, nihilominus pro Stu-
dio cum habendum esse dixerō; Nullam enim Ma-
triculæ mentionem facit Fridericus, in Authenticâ
Nostra; sed ijs indulget privilegia, qui studiorum cau-
sâ peregrinantur, exules fiunt, de divitibus pauperes,
femetipsos exinantes, qui scientiam sectantur, quâ
mundus illuminetur &c. Quæ omnia cum studiosis,
quos tamen tales esse aliunde constat, etiam nondum
inscriptis applicari possint; utiq; nec privilegiorum
usus ante immatriculationem, vel intitulationem, ut
Statuta nostra loquuntur, ijs adimendus erit. Et quis di-
cere ausit, eum qui studiorum causâ Academiam adi-
re cogitat, & nulli unquam matriculæ inscriptus est, in
ipso itinere studiosorum privilegiis, ratione vectigalis,
repressaliarum &c. nō frui? Matricula certè per se non
facit studiosum. Ergò nec omisio, mox non studio-
sum efficiet, & quot in locis & Academiis in usu non
sunt matriculæ, quarum scholaribus tamen privilegia
non denegabis. Hanc sententiam etiam Anno 1643.
defendi in *disp. meâ inaug. de Jure singulari cap. 14. Mem-*
br. 3. n. 15. Idē sentit *Christoph. Besold. in dissert. de Stud. Mag.*
&c. pag. 18. & seq. Contemptus tamen matriculæ me-
ritò punitur, & contemptores isti vel multa afficiun-
tur alibi, vel specialibus Studiosorum illius Academiæ
Privilegiis (quale in hâc Academia est, immunitas
certa,

certa, à tributo cerevisiario *freyer Tischtrunck*. Et peculiaria quarundam Academiarum privilegia recenset. *Limn. lib. 8, cap. 9, n. 54. & seq.*) frui prohibentur, de quo graviter in Legibus nostris d. num. 5. *Qui id non fecerit* (profitendo scil. nomen) *ei convictus denegabitur, & habitatio,* (neq. enim cuiquam eorum fiat copia, nisi iusto documento probaverit, se in studiosorum numerum ritè cooptatum esse) *quin si de eo constiterit, Magistratui Oppidano tanquam illegitimus Civis, addicetur.* Id quod aliquoties factum, talesque neglecti beneficij pœnas meritas luisse, & supplices postea nobis, pro inscriptione factos, repulsam tamen ob priorem contemptum tulisse novimus, Jenæ intra triduum, Nomen Matriculæ dare, aut urbe exesse jubentur Studiosi. D. Richter disp. 2. ad Auth. Habitâ. pag. 24. In Acad. Tubingensi octiduum ad eundem finem indulgeri refert *Besold. d. loc. pag. 19.*

II.

Ex ijs, quæ dicta sunt, consuetarium hoc surgit. Si quis, antequam Albo Academiae inscriptus sit, Coram Oppidano Magistratu conveniatur, an Exceptio præventionis ei opponi possit? Affirmabunt hoc illi, qui Matriculam facere studiosum, & ante inscriptionem Scholarem non Academico Magistratui, sed Oppidano subiectum esse, præsupponunt. Quod quia in Jure fundatum satis non est, & studiosus, qua talis, etiam nondum immatriculatus, Judicem suum privilegiatum Academicum habet, qui & in eum ob neglectum inscriptionis Idictionem exercet, mulctam imponendo privilegiis specialibus privando, Oppidano Magistratui tradendo &c. Nihil certè obstabit ei Exceptio præventionis; siquidem illo casu cessat concurrentia Jurisdictionis;

ditionis; non concurren-
te, Actu, & in solidum; quæ tamen omnia ad preven-
tionem Iudiciorum inducendam requiruntur. Aliud est
in Clerico, qui antequam talis fieret, tanquam Laicus
coram Iudice seculari conventus, præscriptione po-
stea uti non potest, ob preventionem *C. pen. X. de for.
comp. Vid. tamen Farinac. Tract. Crim. lib. 1. tit. 1. quæst.
8. n. 106. Joh. Monach. in Pract. Iudic. p. 2. tit. de prevent.
c. 4. n. 8.* Idem de Milite dicendum, qui ante Militiam
assumptam conventus, coram illo Iudice litem finire
debet *l. 7. ff. de Iudic.* non obstante præscriptione fori,
quæ aliàs munitus est, ita ut tantum coram Magistro
Militum, (unde Magisteria potestas) conveniri possit
*l. 6. C. de Idict. l. 17. C. de Iudic. l. 1. & 2. C. de Offic. Magist.
Milit.* Uterque enim ante professionem, Clero, vel mi-
litia factam Laicus fuit, non Clericus non miles, stu-
diosus autem jam fuit, antequam nomen matriculæ
daret. Id obiter hic addimus, miserabilibus personis, (de
quib⁹, & quæ tales sint, arbitriū penes Iudicē est) nō offi-
cere exceptionē preventionis, quin litē, corā Ordina-
rio Iudice coeptam ad Curiam summi Principis trahe-
re & evocare possint, ex privilegio *L. un. C. Quand.
Imper. int. pupill. vid. aliasq. miserab. modò id animo
vexandi adversarium non faciant. Gail. lib. 1. Observ.
1. n. 40. Wesenb. & Vultei, ad d. l. un. Hillig. ad Donell.
17 Comment. c. 20, lit. B. & lit. E.* ubi Studiosis privilegi-
um d. L. un. non competere statuit.

III.

Dictum supra est in thesi 1. Studiosum ob contem-
ptum Matriculæ, Magistratui Oppidano, tanquam il-
legitimum Civem tradi. An autem ille, quamdiu hic
degit, eidem Magistratui perpetuò erit addictus, Ita ut
Magi-

Magistratus Academicus poenitentem in Album Studioforum nō possit recipere, s. Possit id fieri citra turbationem Jdictionis existimamus: Habet Studiosus judicem proprium & privilegiatum; Academicum nimirum Magistratum; quidam Oppidano illum tradidit; non animo abdicandi omnem in eum Jdictionem fecit, sed animo corrigendi, ut insipientiæ & neglecti beneficij poenam solvat. Si vivere emendatius promittat, quid prohibebit, ad proprium redire Judicem, quē nunquam amiserat; Nec ita remittendo eum ad Senatum Oppidanum, Juri Civitatis illius transcribitur, sed officium saltem Senatus imploratur, ut & in aliis contra Studiosos & immatriculatos fieri solet. Ita in criminibus quibus implicatus ac reus perhibetur Studiosus, Magistratus Oppidanus ad requisitionem Academiae illum, maxime si is in aedibus civium, vel aedificio Urbico detineatur; per Judicem & Scabinos in locum Consistorij, Senatui Academico sistit, qui deinceps de qualitate causæ, an criminalis sit, nec ne? cognoscit. Memini etiam in Homicidio vel aliis criminibus, Studiosum ab excubiis militaribus deprehensum ac detentum, præviâ nostrâ requisitione ab iisdem in Consistorium deductum Academiaeque ita traditum fuisse. Imò & in Fastis Academiae consignatum reperio, Anno 1614. d. 2. Febr. Dresdæ decisum esse, Quæstorem etiam, ejusq; personas judicarias in talibus ab Academia requiri posse: Verba hæc sunt, die Jurisdiction über die Studiosos soll die Universität allein haben / wo fern sie nicht in Penlichen sachen / den Ambt-Schösser imploriren; sonst sollen auch die zeugen in der Academia abgehoret werden / Item / der Schösser soll auff erforderung in allen fällen der Universität die Ambtsgerichte lei-

ben. Hoc ipso tamen invasions vel turbationes Jurisdictionum intellectas aut permissas esse, non putaverim.

IV.

Referuntur in Matriculam Academiae, non tantum Literati & Studiosi, vel actu discentes, sed & alij, iisdem inservientes, quorum operam Professores & Studiosi carere nequeunt. In hac Classe sunt, qui solis scriptionibus vacant: Exercitiorum liberalium, Lingvarum Exoticarum, Artis Chymicae, Musicae, Pictoriae, Pugilatricis vel gladiatoriae, Athleticae, saltatricis; similibusque aliarum cultores, vid. de Pugilibus *D. Richter disp. 2. pag. 40.* cum quo, nec id necessarium esse dicimus, ut pugiles simul literas tractent; imò & Typographos Bibliopolas & librorum Compactores huc pertinere, statuit Hunnius ad hanc *Authent. Habita; Cap. 1. quest. 9. D. Richter d. l.* Quo etiam referuntur, qui aptandis & concinnandis artificiosè crinibus alienis ad calvitiam tegendam vel valetudinem Capitis conservandam vacant. *Barückenmacher* qui Studiosis maximè inserviunt, nec Civibus id non callentibus sunt nocumento; Ideo omnes hosce, & qui sunt consimilis generis, Matriculae insertos esse memini; *Quin* & *Bibliopegus*, cum operam suam in compingendis libris, soli Academiae ejusdemque membris addiceret, & scriptionibus vacaturum se profiteretur in Album Academiae relatus, & ad contradictionem Senatus Oppidani; defensus est peculiari Rescripto Supremi Consistorij Dresd. Anno proximè elapso 1656. d. 20. Augusti his verbis: *Wann dann supplicant P. C. M. der Universität Matriculalbereit einverleibet / Er auch auff allem fall das Buchbinder handtwerck fallen zu lassen / und sich zur Schreiberen zu wenden erbiethen thut /*

der

dergleichen Personen bey der Univerſität gelitten werden.
Alſo begehren wir hiermit gnädigſt / Ihr wollet Ihn unter
Eurem ſchutz und botmäßigkeit behalten. Inſpicien-
da tamen & gnaviter obſervanda ſunt privilegia &
pacta conventa cujuſque loci Academiarum, cum
Oppidano Magiſtratu, nec comittendum facile: ut re-
ceptio corū fiat, qui actu non ſtudent, civibus in nego-
tiatione ſuā damnum inferunt, & litigandi materiam
ſubminiſtrant. Evenit etiam aliquando, ut aliquis actu
non ſtudent, nec Matriculæ inſcriptus ſed Senatu Op-
pidano ſubjectus; ex cauſā modo dictā & permiſſa; in
Album Academiae referatur, aut ad officium; puta Præ-
fecti-Fiſci, Oeconomii, Cellarij, Miniſtri publici, Ta-
bellarij, Curſoris &c. ab Academiae aſſumatur. Hi Ju-
riſdictioni Academiae, in perſonalibus ſubjiciuntur. Si
tamen antea, mota iſdem coram Senatu Oppidano liſ
fuerit, exceptione fori tueri ſe non poterunt, ſed Exce-
ptio præventionis, iſis omnino obſtabit, cum diverſiſſi-
ma horum ſit ratio, à Studioſis peculiarem & privile-
giatum Judicem habentibus, de quibus ſupra dictū eſt,
theſi 2dā. V.

Fit interdum, ut Studioſus, nomen Oppidano Ma-
giſtratu, quam Academico dare malit; Unde an Op-
pidanus talem recipere; eiq; gabelam perinde ac cœ-
teris civibus imponere poſſit quæritur. Quod negam⁹,
ſi ſtudiorum cauſā degere in loco ad tempus, nec ulli
negotiationi Civicae ſe addicere conſtituerit. Habent
enim Studioſi, quamdiu tales, nullum alium Judicem
ex Authenticā noſtrā, quam Dominum vel Magiſtrum
ſuum, vel Civitatis Episcopum, quibus hanc Iuriſdicti-
onem ſe dediſſe Imperator affirmat; Non itaque con-
fundendæ, aut cum damno alterius, augendæ ſunt Iu-
riſdi-

risdictiones. Et quemadmodum Academiae non per-
mittit Senatus Oppidanus, eos in Album recipere, qui
mercimonia merè Civica exercent; pari ratione pro-
hibitum sibi esse credat, Senatus, illos suscipere, qui stu-
diis addicti, in Academia degunt; & nulla ratione ju-
sta, sed solo temerario ausu, à Iuramento fortè Acade-
miæ præstando abhorrentes, Iurisdictionem ejus defu-
giunt. Unde non dubitamus, ad supplicationem Aca-
demiæ, Senatui Oppidano à Patrono mandari posse;
ut talem non recipiat, vel tueatur amplius, sed is ad
Exemplum Studiosorum cæterorum vel Academiae
nomen suum profiteatur, vel si contumaciter persistat,
loco illo exesse jubeatur, cum tolerari tale quid absq;
scandalo & corruptione Scholarium reliquorum, di-
minutione Autoritatis Academicæ, tandem & factio-
num periculo, nec possit, nec debeat.

VI.

Saluberrimè monitum & cautum est in Legibus A-
cademicis. num. 27. *ut subindè recordetur quisq; cur huc
missus sit, videlicet ne tempus inertia transigat, sed ut bo-
narum literarum, doctrinaeq; utilis Instrumentum sibi com-
paret idcirco in eam rem omnes ingenij atq; industria ner-
vos seriò ac semper intendat;* Unde quæritur hic, An
Studiosis id non facientibus, aut publicas Lectiones
non frequentantibus, privilegia Authenticæ nostræ
competant? Qui studia prorsus negligunt, aut vaga-
bundi sunt, privilegia studiosorum non merentur, si-
cut & militibus vagantibus, privilegia Militaria nõ cõ-
petunt, *Gart und Herren losen Knechten. R. Absch. de
Anno 1555. §. und damit angeregte vergadderung.* Militant
enim tales, ait Baldus, ut Catuli in Sylvis, Peregrinatur
quidem Studiosi vagantes, non verò Studiorum, sed
mendi-

mendicandi causa; Exules fiunt, de divitibus paupes, semetipsos exinaniunt, vitam suam multis periculis exponunt, corporales injurias à vilissimis sæpè sine causà perferunt. Sed hæc omnia, non amore scientiæ patiuntur, verùm suâ culpâ & summâ animi ignaviâ. Et quomodo obscurissimorum hominum inertia: qui sic vagando aut studia negligendo, nullam scientiam sectantur, mundus illuminari potest, quam rationem primariò intendit Imp. Fridericus. Eaquæ cessante privilegia utique & indulta cessabunt *C. un. §. 2. F. 24. vid. Limn de I. P. c. 6. n. 45. & seq. Arum. vol. 2. discurs. 33 th. 3. lit. b.* Alterum quod attinet, Studiosis publicas lectiones & disputationes non frequentantibus, ordini concessa, privilegia non competere. statuunt quidam, quorum argumenta recenset & resolvit *Hunn. ad Authent. Habita Cap. 1. quest. 2.* Verùm, cum Imperator, solam scientiam requirat, quâ mundus illuminetur, qualis non tantum in publicis lectionibus, sed & privato studio ac informatione acquiri potest *argum. l. 2. §. post hunc maximè ff. de Orig. Jur. cumque non interfit, quo, modo quis proficiat modo honestè fiat, nulla ratio est, cur talibus privilegia denegentur: Matth Steph. lib. 3. p. 2. c. 5. n. 31. & seqq. Limn. lib. 8 c. 6. n. 63. Arum. d. discurs. 33. th. 3. lit. b. D. Richter disp. 2. pag. 26.* Negligendæ tamen temerè à studiosis haud sunt Lectiones Publice Professorum, ut plerumque fit hodiè, dum gratulantur sibi sæpè docentes, de Iure trium vel quatuor Auditorum, aut apud Cæsarem petere opus habēt, Ius trium discipulorum *vid. Besold de studios Magistr. pag. 15.*

VII.

An Studiosis Academiae Patriæ, bonis literis ibid operam navantibus privilegia Scholarium competant, summa contentione quæri solet. Et miror à præclaris quibusdam Jctis, etiam Sichardo & Pacio, imò à Dd. communiter, teste *M. Steph. d. c. 5. n. 34.* id negari, cum tamen Imperatoris mente ac sententiâ

E

rentiâ, nihil sit clarius aut apertius: Voluit ille maculari privi-
 legijs eos, quorum scientia totus illuminatur mundus. Quis
 autem successum talem ac felicitatem negare aufit, in Acade-
 miâ Patriâ discentibus & egregiè proficientibus & quis pro-
 pterea eos privilegiorum optimè meritorum incapaces pro-
 nunciabit, quos nascentes Academia suscepit, & in ejusmodi
 artiû profectus eduxit? Et annò in insigne totius literarij Ordi-
 nis dedecus vergeret: Si illi de quibus hic agimus Studiosi, ut-
 pote ex mente dissentientiû non participes privilegiorû, inju-
 riis aliorum manerent exposti, ob delictum vel debitum alte-
 terius provinciæ damnum pati, & coram alio, quam suo & pri-
 vilegiato Judice stare cogentur? Quæ hæc injuria esset, quæ
 invidia, quod opprobrium in Literatos; quale præmium ac-
 quisitæ scientiæ, quod incentivum ad majora? Frustra verò
 captantur verba dictæ Authent. *Studiorum causâ peregrinari &
 Exules fieri*: quæ tantùm causæ impulsivæ rationem habent,
 quæq; cessante non protinus cessat ipsa dispositio, uti Exem-
 plo improbissimæ fœminæ Carfanæ l. 1. §. 5. ff. de postul. Exem-
 plo feriarum messium, S. C. Ti. Macedoniani, alijsq; probari, po-
 terat. Sufficit principalem causam, quàm supra diximus in ta-
 libus Studiosis, spem nimirum acquirendæ egregiæ scientiæ
 quâ mundus illuminetur, insigniter subesse. Quod si cæteras
 rationes, ab exinanitione sui, à paupertate contracta, à metu
 injuriarum desumptas, unquam necessarias ad obtinenda pri-
 vilegia urgere velis, certè nec nostros hosce studiosos; à tali-
 bus immunes & proinde privilegiiis frui debere, vel invitus di-
 ces. *Vid. Gilken. ad hanc Authent. n. 10. Matth. Steph. de Jdicit. lib.
 3. p. 2. c. 5. n. 34. & seqq. Limn. d. c. 9. n. 49. Arum. d. th. 3. lit. C.
 Hunn. ad d. Authent. C. 1. quest 3.* Addi his potest, quod major
 fit favor profitentium in Patria, quàm extra eam §. *item Romæ
 15. J. de excus. tut. & Filij Advocatorum extraneis præferantur
 l. 11. l. 13. C. de Advoc. div. jud. cior. l. 5. §. 5. C. de advoc. divers. ju-
 dicum.*

VIII.

Privilegia Authenticæ nostræ illis tantùm competere, qui
 in Academiis, non & ijs qui in Gymnasiis & trivialibus Scho-
 lis degunt, multi statuunt, *vid. Horat. Lucius de privileg. Stu-
 dios. tit. de his qui gard. privat. n. 23.* Verùm cum Imperator
 Fridericus in genere mentionem faciat Scholarium; & tum
 causa finalis principalis de acquisitione scientiæ ejus-
 dem-

demq; fructu rùm secundariæ & accessoriæ ibidem relatæ, in Gymnasia-
stis & Trivialistis, ut ita loquamur, æq; locum habeant, ac præterea be-
neficia Principum, in quantum ex intentione & adductis privilegij ra-
tionibus licet, extendenda potius, quàm illiberali interpretatione re-
stringenda sint. *l. 3. ff. de Constitution. Prin.* non dubitamus eos quoque
in participationem horum privilegiorum, perinde ac Academicos assu-
mere, *D. Richter. disput. 2. pag. 18.* Nec impunè ferent, qui tales injuriâ;
vel ob debitum aut delictum alterius, damno afficiunt, sed pœnis in d.
Authenticâ expressis tenebuntur; Hinc & experientia quotidiana satis
comprobat, eos è trivialibus ad Academias migrantes, securè cum rebus
suis venire & à vectigalibus immunes esse. *Confer. Hunn. ad hanc Authent.*
Cap. 1. quest. 5. Ad eos verò, qui illicitas & magicas artes tractant, ut &
qui in Civitate proscriptâ literis incumbunt, privilegia d. Authent. non
pertinent, cum civitas talis pro extinctâ habeatur, adeoq; nec locus, nec
Studiosus privilegium ibidem mereatur, uti existimat *Matth Steph. d. c. 5.*
n. 38. æquo dissentio; quia Civitate ob delictum proscripta & extinctâ
non etiam bonarum artium studia proscripta & extinctâ censentur. Sed
si ibidem floreant, favore suo unâ cum cultoribus destitui non poterunt.

IX.

Cum in Authenticâ nostra non in genere saltè Scholarium, sed &
Professorum fiat mentio, dubitari vix potest, quin & ipsis pietatis Impe-
ratoriæ beneficium indultū sit; ijque omnibus privilegiis, quibus scho-
lares, si hoc nomine ex communi usu *l. 7. §. 2. ff. de suppell. legat.* tantum
discipulis, accipere velimus, fruantur, idq; ex potiori ratione, quam quæ
in studiosis militat. Nec excludi à consortio horum privilegiorum, cæ-
terarum Facultatum Professores poterunt, licet divinarum atq; sacrarum
legum Professores saltè ibidem exprimentur, cum id ad specialem Im-
peratoris dilectionem referendum sit, & ob particulam implicativam,
maximè, cæteri omninò includantur. Ita post *Rebuff. & Gilkenium ad Au-*
thent. hanc M. Steph. d. c. 5. n. 43. D. Richt. diff. 2. pag. 33. Idem dicendum
est de doctoribus, non Professoribus, aliisq; gradu ornatis, nec non de
Advocatis & literatis, quibus eadem dictæ Authent. privilegia compe-
tunt, modo hoc vitæ genus non prorsus deponant, & mercimoniis, vel
aliis negotiationibus, extra artes liberales indulgeant. vid. *Menoch. A.*
J. Q. casu 379. n. 12. M. Steph. de c. 5. n. 41. D. Richt. d. loc. p. 35.

X.

Uxores & liberi Professorū, Doctorum & Scholarium; privilegiis
dictæ Authent. quoad securitatem forum & Jdictionem æquè ac mariti
& Patres gaudent, ne hi alias, per latus ipsorum, damno afficiantur *l. 2.*
Instit. de Injur. Sicut alias privilegia Maritis & Patribus competentia,
Uxo-

Uxoribus quoq; & liberis, sunt communia l. 6. C. ult. de Profess. & Medic. l. 2. C. de Episc. & Cler. l. 19. ff. de Jdicit. nec ita extensio fit à personâ ad personam, sed largior interpretatio Privilegij, quæ menti concedentis non adversatur. Viduas quoq; Professorum & Doctorum, nemo à Privilegiis excludet; qui noverit eas Iuribus mariti frui, quamdiu in eo statu permanent l. fin. C. de bon. qualib. id quod observantia quotidiana factis comprobatur: De liberis, quamdiu statum non mutant, idem iudicium est Hunn. add. Authent. Cap. 1. quæst. 6. de quo etiam inter pacta & Conventiones Academiae, cum Senatu Oppidano prospectum est Ann. 1563. 1570. &c. Porro imperator Fridericus in d. Authent. nuncios Scholarium privilegio includit; Ideò ex eadem vel fortiori ratione, Tabelliones sive Notarios Academiae, Bidellos, famulos atq; ministros Scholarium non excludimus. vid. l. 2. C. de Episc. & Cler. l. 3. C. de Schol. M. Steph. de lib. 3. p. 2. c. 6. Hunn. add. Authent. C. 1. quæst. 7. & 8. Bibliopolas, Typographos Bibliopegas non aliter sub dicta Authent. comprehendi dixerim, quam si Legibus, Conventionibus aut consuetudine in Matriculam Academiae legitimè recipi possint aut, ut alibi fieri consuevit juramento Academiae adstringantur. dissent. M. Steph. d. c. 6. circa fin. simpliciter eos admittens, quia operâ eorum Professores & Studiosi utantur, quod mihi non sufficiens videtur. Idem cum M. Seph. statuit Limn. l. 8. c. 10. Arum. d. discurs. 33. rh. 3. in fin. Ad Parentes deniq; fratres, sorores ut & tutores Studiosorum, qui hos in Academiae visitant, perinde, ut de nuntiis dictum est, privilegia d. Authent. extendunt Dd. vid. M. Steph. d. lib. 3. p. 2. c. 6. n. 5. quod de privilegio securitatis & fori sive Jdictionis concesserim; Quâ in re Controversia Academiae & Senatus Lips. in Appellationû Judicio Anno 1604. hoc moderamine definita fuit, quod nuntij Scholarium, ascendentes & è latere tantum fratres & sorores, nec non tutores ratione Jurisdictionis privilegij Academiae, saltem ad Otidium frui debeant: Decisum Judicij Appellationis refert. D. Carpzov. lib. 6. Resp. 119.

MANTISSA.

Nobilis vel alius Magistratus merum Imperium habens, fustigationis vel relegationis pœnam Reo dictatam, in mitiorem convertere sine cõsensu Principis non potest. Ad hunc enim ejusq; Jura territorialia pertinet Jus aggratiandi; quod non tantum in totali remissione, sed & mitigatione pœnarum, in causis criminalibus consistit. Magistratus verò est; sententiam super Actis latam exequi. Nec permittendum est inferiori Magistratui, mitigatione sua in Criminalibus id efficere, ut Princeps eum qui ob flagitium Provinciâ exesse, aut hoc vel illo modo plecti jubebatur ex constitutione, invitus quasi in provincia tolerare, cogatur. Et ita multoties in Collegio Nostro pronunciatum est.

Dissentiunt Jcti Lipsienses.

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad Authenticam Habita

Cod. Ne Fil. pro Patre.

PERICVLVM IV.

PRAESIDE

GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.

Respondente

FABIANO CALOVIO Prusso.

*In Audis.
JCorum.*

I.

Posteaquam de Personis quibus Authenticæ nostræ privilegia competant, visum est, in præced. Peric. jam rerum ipsarum sive privilegiorum recensio succedit, & quidem eorum tantum, & eo ordine, quo in ipsâ Authenticâ continetur.

Primum autem generaliter Imperator injuriam omnem à Scholaribus; toties & à vilissimis sæpè hominibus, uti paulò ante dixerat, obnoxiiis, amoliri voluit, ne scil. ullus de cætero tam audax inveniatur, qui aliquam Scholaribus injuriam inferre præsumat; quâ appellatione tum verbalis tum realis injuria intelligitur ac prohibetur. An autem pro verbali injuria habendum erit, si quis Scholarem vocet pauperem; Negandum fortè putaveris, ideò, quia ab ipso Imperatore pauperes è divitibus facti nominantur Scholares. Verùm si animus injurandi; qui in talibus attendendus est, *l. si non convitiis. C. de injur.* adfuerit, utique locus erit actioni injuriarum. Est quidem bonæ mentis soror paupertas, & in Studiosis, utpote amore scientiæ contracta, non vituperanda; nec per se & semper injuriosum videtur hoc vocabulum: Quia tamen

F

ex-

Medic.
onâ ad
dentis
à Pri.
in eo
diana
judi-
cta &
Ann.
Scho-
ellio-
lariû
lib. 3.
phos
quam
emia
emia
tens,
ffici-
rs. 33.
rum,
legia
ivi-
ver-
hoc
ate-
pri-
dicij
onis
cõ-
rti-
iti-
est;
ori
um
tur

exprobratio paupertatis, sæpè existimationem alicujus mi-
nuit, fundata esse potest actio injuriarum *argum. l. si Creditores*
31. §. ult. ff. de reb. auct. jud. possid. Sicut in materiâ testimo-
nii, testem suspectum reddit paupertas. *l. 3. pr. ff. de testib. nec*
ad fidejussionem, nec ad aliam cautionem idoneus est, cui
egeitas objicitur, imò contemptui & despectui apud pleros-
que exponitur, & aditus ad superiora & meliora sæpius diffi-
cilis redditur, secundum vulgatum illud, Pauper ubiq; jacet.
Ideò hanc quasi contumeliam actione injuriarum rectè depel-
let Scholaris; cui locus est, quando ad contumeliam, vel in-
vidiam alicujus, aliquid dictum, scriptum vel factum est *l. 1.*
pr. l. 15. §. 5. & §. 27. ff. de injur. Matth. Steph. lib. 3. de fidei.
p. 2. c. 7. n. 16. Arum. vol. 2. §. P. Discurs. 33. lit. E. Hunn. ad hanc
Auth. c. 2. quest. 14. in fin. Limn. de J. P. lib. 8. c. 9. n. 13. Quis au-
tem probare debet in contumeliam sui aliquem appellatum
fuisse pauperem: An Actor, aut is, qui dixit probabit, vel
Juramento purgationis animum injurandi se non habuisse?
Verissima est illa distinctio: an id quod objectum est per se sit
injuriousum, an minus, quod tamen alter in contumeliam sui
prolatum interpretetur, priori casu reus animum injurandi
abfuisse probabit, aut ex causis & circumstantiis prægnanti-
bus, aut, ut modò dictum, Juramento suo; Posteriori verò A-
cto convitiandi vel injurandi animū adfuisse probabit: quod
& hic Scholari, cui paupertas, res per se, non injuriosa, obje-
cta est, ex qualitate objicientis, circumstantiâ loci & tempo-
ris faciendum esse existimaverim. *vid. Trentl. vol. 2. disp. 30. th.*
3. lit. b. Arum. Exerc. 17. th. 15. & quæ dixi in Velitat. Justin. 15.
th. 10. Quomodo autem in Judiciis, circa satisfactionem, cir-
ca sumptus vel sportulas, Scholaribus sæpe pauperibus sub-
veniatur, & quale moderamen habendum sit. *Vid. l. ult. C. de*
privileg. Scholar. Berlich. p. 1. conclus. 203

II.
Cum autem, alterum injuriâ reali vel verbali afficere,
prohibitum, alteriq; talia passio injurias illatas, legitimè vin-
dicare permissum sit, nec impunè ferat, qui injurias intulit,
dubium, an Imperator in vim specialis privilegii sancire pos-

tue-

tuerit aut opus habuerit, ne quis Scholarem injuriâ afficiat? Quod affirmat rectè *Matth. Steph. d. lib. 3. p. 2. tit. 8. n. 2. & seqq.* tum quia speciali dilectione Scholares ob causas adjectas impulsivas complexus est Imperator, adeoq; id ipsum, Jure cōmuni quidem prohibitum, de non inferendis injuriis, speciatim, ne pro neglecto habuisse videatur, exprimere voluit; unde signanter addit voculam, *aliquam*, ibi, ne aliquam iis injuriam inferre præsumat, id est, ne levem quidem & omninò nullam, tum quia modum vindicandi & puniendi tales injurias specialem subjicit Imperator; quod scil. Magistratûs ipse inquirere & vindicare injurias teneatur, & si facere id omiserit pœnam incurrat injuriarum, etsi res ablatæ fuerint in quadruplum restitutio fieri debeat, *ibi restitutionem rerum ablatarum ab omnibus exigendam in quadruplum & versic, Scituris &c.* Privilegium autem novum dicitur quando veteri saltem aliquid adjectum est. *M. Steph. d. c. 8. n. 9. Arum. vol. 2. Discurs. 33. th. 6. D. Richter disp. 3. ad hanc Authent. p. 42.* Cæterum dum Imperator restitutionem rerum ablatarum omnib9 imponit in quadruplum, rectè inde colligitur singulos delinquentes ad eam solutionem teneri, nec unius præstatione liberari alterum; cum plura delicta plures pœnas exigant. *l. 34. ff. de injur. vid. Arum. d. loc. th. 10. lit. d.*

III.

Quando porro Imperator in Authenticâ nostra Studiofis ita prospexit, ut tam ipsi, quam eorum uuntii, ad loca, in quibus literarum exercentur Studia, veniant, ibiq; securè habitent. Rectè Dd. comm. inde colligunt, Scholaribus immunitatem à Vectigalibus, tributis & oneribus pro se & suppellectile sua indultam esse, tam in veniendo, quam in recedendo, ut plenissima securitas intelligatur. *M. Steph. d. loc. Cubach. sentur. 3. decur. 9. quest. 4.* ubi ait: perversa consuetudo est, quarundam Regionum qua Patriam repetentes non nisi certis cum nummis dimittimur. Accessum si concedunt, cur non etiam recessum *arg. l. fin. ff. de Sepulchr. viol. l. 4. ff. de Vacat. & excus. mun. Arum. Vol. 2. discurs. 33. th. 4. lit. d.* Secure venire & habitare omnes debent, eaque securitas à Principe & Magi-

stratu, omnibus præstanda est: & congruit bono & gravi Præ-
sidi curare ut pacata atq; quieta Provincia sit, quã regit, ideò
sollicitè agat. ut malis hominibus Provincia careat, ait JCtus
Ulp. in l. 13. ff. de Off. Præs. Ut itaq; verba Cõstitutionis aliquè ha-
beant effectum, nec prorsus otiosa sint, illa, quam diximus
interpretatio pro immunitate nim à vectigalibus, capienda
erit: maximè cum ea menti Imperatoris, qui Scholarium Or-
dini largiter indulgere voluit & ipse pietatis suæ beneficium
hoc appellat, non sit adversaria. *Sixtin. de Regalib. c. 6. n. 109.*
M. Steph. d. c. 8. n. 13. & seq. Henric. Kloet de Jur. Vectigal. th 23.
Hunn. ad hanc Authent. c. 2. q. 13. Duplicere sibi hanc expli-
cationem, dicit *Limneus de J. P. lib. 8. c. 9.* Etenim, ait, si secu-
ritas pro immunitate à præstatione Vectigalium, ut illi volunt
accipi debet, omnes ea immunitate præditi erunt, cum omni-
bus hominibus æqualis sit attributa securitas *l. 28. §. 7. ff. de*
pæn. Tutius itaq; esse phrasin, *securè venire*; explicare, *sine*
metu & periculo venire. Respond. Invertendo hanc ipsam illa-
tionem. Si verba, *Securè venire*, nihil aliud important, quam
sine metu & periculo venire: & non simul illam immunitatem à
Vectigalibus. quale hoc erit privilegium pietatis Imperatoriæ:
habita diligenti, cum Proceribus sacri Palatii, ex speciali qua-
dam dilectione Scholaribus tributum, cum omnes alii sine
metu & periculo venire possint aut debeant? Alia itaq; vis &
efficacia est, vocabuli, securitatis, si in privilegio favorabili-
bus personis tribuatur, quam, si alibi, & secundum vulgarem
loquendi usum efferatur. Alio modo, vel ex *l. 5. C. de Vectig.*
ex paritate rationis cum rebus Militum, agricolarum, & navi-
culariorum, aut ex *l. 6. C. de Professor. & Medic.* immunitatem
à Vectigalibus Studiosis asseri posse. post *Donell. & Gilken.* putat
Limn. d. loc. n. 18. Verum difficultate & dubio plenum id est,
quod prolixius deducere, pagina non admittit. Confer. inter-
im *Arum. d. discurs. 33. th. 4. lit. C.*

Dubium & illud moveri hic poterat ex *l. Universi 5. C. de*
Vectigal. & Commiss. in qua nullum vectigal exigi rescribit Im-
perator pro his rebus, quæ ad usum proprium, de quo vid. *l.*

203.
Magi-
P

203. ff. d. V. S. vel ad Fiscum inferuntur. Cui non obstat l. ult. §. quotiens 3. & §. Divm 9. ff. eod. tit. Loquitur enim de eo qui mancipia vel alias res usuales non erat profectus; aliud autem est profiteri, aliud solvere Vectigal. Illud non est remissum, licet ipsum vectigal remittatur. Vid. Gothofr. add. l. 5. lit. X. Cum itaq; Scholares libros & alias res non nisi usus sui causâ asportent & à Vectigali Jure communi exempti sint, quid opus est idem speciali demum privilegio illis asserere? Respōdet Matth. Steph. d. c. 8. n. 22. incessisse fermè illā cōsuetudinē etiā de rebus usualibus, id est, usus sui gratiā ad vectis, pensionem vectigalem solvi. Idem habet Becht. de securitate & salv. conduct. 70. Dan. Otto de J. P. C. XI. pag. m. 422. Koppen decis. 30. & seqq. ubi rectè subjungit, quod forensis, ignorans fortè hanc consuetudinem ob non-solutum vectigal excusetur, nec res ejus in commissum cadant. Non immeritò itaq; posteaquam illa, quam diximus, consuetudo inolevit, pro privilegio habendum erit; quod Scholaribus hac ratione indultum est; quo privilegio etiam fruuntur; Illustres & Nobiles. Bocer. Tract. de Regal. c. 2. n. 192. nec non Consilarii Regimenti Imperii, Reichs Absch. in Augspurg de Anno 1500. tit. Art. 10. in des Reichs Regiment gehörig / quod & Jure Civili fundamentum habet. l. omnium 6. C. de Vectigal. & Commis. ubi privata tantum personæ vectigalibus subjiciuntur. Koppen. decis. 61. n. 5. VVurm. Exerc. J. P. 6. th. 14. VVehner. Observat. Pract. verbo, Zoll / Zollfrey.

IV.

Cum itaq; Scholares & alii à Vectigalibus immunes, tunc demum hoc privilegio gaudeant, si non quæstus aut negotiandi causa, res suas transvehant Clem. Presenti, de Censib. l. 3. vers. proinde C. de Vectig. & Commiss. nec rebus suis alienas impæctas habeant; nō video; qua ratione asseri à quibusdā possit, nō cogi eos res suas apud Publicanos vel Stationarios profiteri, (quorum appellationes alias vid. ap. Klock. de Jur. vectigal. th. 46. quibus mancupes, Datarii, Gabellarii. Zöllner / Mautner & c. & schedulam immunitatis, Freyettel / Passbrieff / ab iisdem accipere. Hunn. ad hanc Authent. c. 2. quest. 13. Diver-

sa sunt, ut modò dictum, vectigal solvere, & res suas in loco vectigali profiteri. A solutione qui immunis, non mox à professione immunis est. Nec ab hâc Studiosi, aliiq; similiter privilegiati, ullibi reperiuntur exempti; reclamant etiam observantia totius Imperii, Et quomodò aliàs fraudibus privilegii circa res lucri aut quæstus causâ, vel alienas transvectas obviari poterit? Ita post Bartholum; Köppen, Rosenthalium statuit *Matth. Steph. d. c. 8. n. 16. Quirin. Kubach. Centur. 3. Decur. 9. quest. 4. VVehner. d. loc. verbo Zoll / Zollfrey. Dan. Otto, de J. P. c. XI. p. 421. Besold. de Stud. Magist. p. 45.* ubi privilegium Acad. Tubing. quoad vectigalia refert. Quod si res alienas pro suis illicitè vendiderit Studiosus, hæc quidem ob defraudatum vectigal in commissum cadent, non autem res propriæ, ut voluerunt quidam ex *l. Cotem 11. §. 2. ff. de Publican. & Vectig.* Pœna enim ultra delictum extendi non debet, sed eidem cõmensuranda est. Deliquit autem in eo saltem Studiosus, quod res alienas vectigali obnoxias, suis adjecit. Ergò illæ tantùm publicationi subjacebunt, *Rebuff. privil. 141. Gilken. ad Auth. Hanc. n. 44. Limn. d. c. 8. n. 18. Dictam. l. 11. §. 2.* in quâ navis quoque Fisco vindicatur, si Dominus navis vel vectores illicitè aliquid imposuerint, Communiter Dd. de iis rebus accipiunt, quas sub pœna capitis imponi aut transferri erat prohibitum; Ideò ad nostrum hunc casum applicari id non potest; *Matth. Steph. d. c. 8. n. 17. & seqq.* Quod autem sententiam nostram, de rebus Studiosi, non publicandis, ob res alienas ex illa *l. 11. §. 2.* probari putat. *Hunn. d. c. 2. quest. 13.* in eo ipsi ad stipulari non possum: Loquitur enim ibidem JCrus de tali casu, si scil. absente Domino navis res illicitæ impositæ fuerint; ubi omninò æquum est, navem Domino restitui, cum nihil ipsi utpote ignorantia imputari possit. Studioso autem res alienas unâ cum suis scienter transferenti culpa imputari potest. Ideò non textus ille, sed solus literariæ suppellectilis favor eam à commissio præstabit immunem. Id verò dubio ferme caret res alienas ad transferendam suppellectilem Studiosi necessarias, veluti saccum avenâ plenum pro jumentis, in commissum non cadere.

V. Pœna

V.

Pœna non solventis vectigal, de Jure civili est publicatio five amissio rerum vectigali subjectarum. *l. ult. §. Divi ff. de publican, & Vectigal.* Ex veteri dispositione Juris Sax. inter telonium pontium & aquarum & inter telonium forense: *Brücken-oder Wasser-und MarktZoll* distinguitur, in textu *Landtr. lib. 2. art. 27.* ob prius telonium non solutum, pœna quadrupli, ad Exemplum forsan, manifesti furti *§. 5. Instit. de Oblig. qua ex del. nasc.* ob posterius triginta solidorum pœna five mulcta solvitur. *Wer Brücken-oder Wasser Zoll entführet / der sol ihn vierfältig gelten / wer aber MarktZoll entführet / der soll dreißig Schilling zur Busse geben.* *Vid. Coker. Part. 1. decis. 190.* Hodie Jur Sax. pœna fraudantium vectigal. est arbitraria, carcer nimirum vel mulcta, *vid. D. Carpzov. p. 4. Constit. 41. defin. ult.* ubi veterem illam Juris Saxonici dispositionem de quadruplo & 30. solidis, ad eos, qui ex ignorantia vel negligentia vectigal non solvunt, restringi ait. Studiosos quoq; vel alios oneri Vectigalium non Subjectos ob res transvectas nullaque professione facta, aut schedulâ à publicanis acceptâ à periculo amissionis vel confiscationis; quoad res proprias, immunes esse; & levioere saltem mulctâ, pro qualitate tamen facti, ex arbitrio Judicis, teneri dixerim: dum modo certum sit res illas, Scholarium vel aliorum in hoc genere privilegiatorum proprias fuisse: de quo si, factâ requisitione, (*quæ nec scrupulosè nimis, nec ad remorandos eos fieri debet & cui per literas Testimoniales Rectoris, Studiosi subducere se possunt. Vid. Limn. de §. P. lib. 8. c. 9. n. 18.*) constiterit, non est, ut ex publicatione omnium rerum, Fiscus, ad quem propter earum immunitatem, aliàs nihil pervenire poterat, cum damno illorum ingenti, lucrum scapiat.

VI.

Res alias à Vectigalium onere non liberas, non soluto vectigali in commissum cadere, manifesti Juris est, & experientia comprobatur. Id verò quaeritur, an ipso Jure publicentur, an demum per sententiam declaratoriam: Ipso Jure publicari textu satis evidenti probatur *in l. commissi 14. ff. de publican.*

blican. & vectigal. ibi, quod commissum est, statim desinit esse eius, qui crimen contraxit, dominiumque rei, vectigali acquiritur, ad possessionem autem auferendam, quæ plus facti, quam Juris habet, l. denique, ff. Ex quib. caus. major. sententiâ declaratoriâ opus esse, communis Doctorum distinctio est Gail. lib. 2. observ. 51. n. 5. Mynsing. centur. 5. observ. 29. n. 7. Dan. Otto. d. c. 1. n. p. 421. & alii plures allegati à VVurmsfero d. Exerc. 6. thes. 16. ubi tamen, de generali consuetudine possessionem quoque rerum, ob non solum vectigal commissarum; à Fisco propriâ autoritate apprehendi ex Hartmanno, Sixtino, Kappen & Klockio utroque tradit. Fit interdum, ut socius rem communem aut auriga nauclerus, famulus, rem alterius transvehens, vectigal non solvat; ubi, an Socii quoque innocentis pars, & res sive merces Domini in commissum cadant, quaeritur. Utrumque affirmat P. Frid. Mindan. de Mandat. lib. 2. c. 43. n. 8. Utrumque negandum esse existimamus, tum ob textum in l. fraudati 8. §. 1. & l. cotem. n. §. Dominus 2. l. ult. §. magnus 21. ff. de publican. & vectig. tum ob rationem & regulam in l. 22. C. de pœn. quod autores suos pœnæ tenere debeant. Et quanquam alias contumacia Procuratoris Domino noceat. l. 23. in fin. ff. de minor. Id tamen in Procuratore judiciali tantum procedit, & quidem ideò. ut lites abbrevientur, non in extrajudiciali ad negotia constituto; nec in iis, quæ magni sunt præjudicii, uti Dd. communiter limitant. Mindani & aliorum dissentientium argumenta resolvit. Bocser. de Regalib. c. 2. n. 210. & seqq. Socii itaque tantum pars & Vectorum res propriæ, non pars socii innocentis, aut Dominorum per alios transvectæ merces publicabuntur; nisi fortassè socius aut Domini conscii fuerint, vectigalis dolosè fraudandi vel fraudati. Vid. VVurmsfer. d. Exerc. 6. thes. 17. & seq.

VII.

Monet hæc ipsa Vectigalium materia, ex Jure Publico disquirere, An Electores, Principes & Status Imperii in territoriis suis nova vectigalia erigere vel augere vetera possint? Quod negatur. vid. Reinking. de R. S. & E. lib. 1. class. 2. c. 2. n. 138. VVurmsf. d. Exerc. 6. thes. 13. & alii ibid. allegati. Quamvis enim in
ditio-

ditionibus ac territoriis suis tantum possint, quantum Imperator in Imperio; prætereaq; collectas extraordinarias subditis suis imponere queant; Prius tamen effectum suum saltem ad ea, quæ Principibus concessa sunt extendit; quâ in classe, nullibi reperitur, nova vectigalia erigendi vel vetera augendi potestas adde. *N. Abschied. de Anno 1576. §. Weiters sind wir;* quoad posterius diverſa utriusq; ratio est: per Collectas Subditi Statuum tantum, per nova Vectigalia aut aucta vetera forêſes etiã & Subditi tori^o Imperii onerãtur, & ob multiplicata vectigalia merciũ mãdata sine clausulã in Camera Imperiali emiſſa fuiſſe ex aliis refert. *VVurmſer. d. Exerc. 6. theſ. 13.* Et in hanc ſententiã ab Antecessoribus Collegii Jurid. Witteb. pronunciatum est, Statum Imperii sine consensu Imperatoris & Electorum nova Vectigalia erigere non poſſe; ad Consultationem deſſ Grãſſ. Amptmans zu Newburg am Walde / M. Febr. A 1634. Dennoch aber und dieweil in den Reichs Abschieden außtrücklichen verbothen / daß kein Stand deſſ Reichs ohne Kãnſ. Majest. Consens und einwilligung des Reichs Churfürsten für sich selbst mit eigener that zu Wasser und zu Lande neuen Zoll anstellen solle. Als ſeind die Herren Grãſſen / ſolches neuen Zolls anordnung sich mit Recht zu entbrechen wolbefugt; und wieder ihren willen diß als etwas einzureumen unverbunden B. N. W.

VIII.

Uterius vult Imperator, ut Scholares ad loca in quibus literarum exercentur studia, tam ipsi, quam eorum nuntii veniant, non tantum, sed & in eis ſecurè habitent; quod ipsum quidem ſpeciale privilegium involvere non videtur, cum ſecurè & absq; moleſtiã habitare quilibet debeat, & domus cuiq; ſua (qualem accipimus ſivè locata ſive conducta ſit §. 5. *Inst de injur.*) tutiſſimum refugium eſſe debeat. *l. 18. ff. de Jus voc.* Verum & tempore Constituentis Friderici I. & hodie hæc quoq; verba privilegium continent, quod altius ex historia Romana repetit *Kubach. cent. 3. Decur. 9. quaſt. 2.* & olim in Italiã, maximè verò Romæ Studioſis non licuiſſe, ſine Reſcripto Principis vivere, aut inde diſcedere iterum, ideò in locis Academicarum, peregrinos à quibus injurias & damna metuebant

G

bant

bant cives, non receptos fuisse ait, quod ex Cassiodoro & Boddino probat. Hodiè autem Studiosos, absq; Rescripto Principali Academiâs adire, & inde redire liberrimè posse; adeoque jam olim verba illa insigne privilegium induxisse. Hodiè etiam concessa illa secura habitatio, immunitatem à pensionibus aut gabellis, pro suppellectile importatâ, pro hospitio aut aliis forte solvenda, ut & circa Musæa & habitationes conductas singularia quædam operatur.

IX.

Circa Conductiones Musæorum plura cumulant Doctores. Rebuffus. Horat. Lucius & alii, quibus præ aliis gaudent Studiosi. Nos pauca delibabimus, quæ fundamento ratione & æquitate non destituuntur. Qualia sunt; ut Cives Musæa vel habitationes aliâs locari solitas, Scholaribus sub certa pensione præ aliis locent, contra Jus Commune in l. 7. l. 10. C. de Locat. nisi justam renuendi causam habeant, vid. Besold. in Dissert. de Studios. Magistris &c. pag. 47. ubi ex privilegiis Acad. Tubingensis refert. Wo auch Magister oder Studenten erfinden ein Haus/ daß der eigen Hauswirth /deß das Haus ist/ nicht wil selber nutzen oder die seinen / mögen dieselben Magister oder Studenten also lassen schâzen/ und darein ziehen &c. scil. ut pensionem definitam solvant pro more loci, ut æquissimum locarium exigant Locatores, aut expectent à Magistratu competente moderationem, ut remittatur pro ratâ pensio, si ante locationem finitam recedere cogatur Studiosus, ob pestem ingruentem, ob spectra, vel aliam justam causam. Vid. Gail. lib. 2. observ. 23. n. 6. & seq. Limn. d. c. 8. n. 21. & seqq. quæ & alia ex veteribus Doctoribus nimio interdum favore in cognatum ordinem congestâ huc non transcribimus. Videantur Rebuff. Lucius, Kubach. Centur. 3. Decur. 9. quest. 1. D. Richter ad hanc Authent. disp. 3. pag. 51. & seqq. ubi & illud à Dd. vulgo assertum privilegium, an Studiosus ante finitum tempus locationis, Musæum vel habitationem conductam, Locatori vel ejus heredibus, si propriis usibus eam necessariam esse probaverint domo expelli possit, eamque iis cedere cogatur, examinat, & in affirmativam rectè descendit cum Harprechtio ad §. ult. in-

Stit.

stit. de Locat. Conduct. ob generalitatem text. in l. 3. C. de Locat., in quam sententiam contra Studiosum in Scabinatu Jenensi pronunciatum refert. *Virgil. Pingit. Decis. 10.* Aliud est si Locator beneficio d. l. 3. renunciaverit, tunc enim conventioni & Legi, quam dixerant contrahentes, standum erit. l. ult. C. de pact.

X.

Id deniq; ut Periculi hujus quarti tractationem finiamus; in Disquisitionem breviter vocamus, an Libri Studiosorum, Locatori pro pensione tacite sint obligati; Quod affirmamus ob generalitatem Regulæ in l. 5. C. de Locat. l. 5. l. ult. C. in quib. caus. pign. tac. contrah. l. 3. ff. eod. l. 4. ff. de pact. §. 7. Inst. de actionib. Quanquam enim Studiosorum & Scholarium in Jure favor fit insignis, quem attendentes, multi Doctorum in negativam descenderunt, quos sequitur, *Matth. Steph. lib. 3. p. 2. c. 10. n. 41.* libri tamen eorum hoc casu à Regulâ non excipiuntur, nec eo extendendus est favor, ut alter inde damnum sentiat, quod hic fieret, si Locator, qui tributa, census aliaq; onera ædibus imposita sustinet, libros pro pensione tacite obligatos non haberet. Ideò nihil frequentius hodiè est, quam arrestum librorum ob non solutam pensionem à Locatore peti & à Magistratu concedi; vid. *Matth. Coler. de Process. Exec. p. 3. n. 148.* Quod si ex aliis rebus, Locatori satisfieri possit: libros perinde, ut arma militum & instrumenta necessaria ab Arresto immunes pronunciamus *arg. l. 6. & seq. ff. de pignor. & hypoth. l. 1. C. que res pign. Harpr. ad §. ult. Inst. quib. mod. re contrah. oblig. Hunn. ad hanc Authet. c. 2. quest. 12. Kubach. centur. 3. decur. 9. quest. 3. D. Carpzov. p. 2. Const. 25. defin. 20. D. Richter. d. disp. 3. p. 57. & seq.* Huc pertinet, caput quartum, juramenti ab inscriptis præstandi, in quo jurant Studiosi hujus Academiae, *Ex Arresto, si quod Rector mihi denunciaverit: neq; ipse discèdam, neq; res meas amovebo. & Cap. 24. Legum Academ. Si suppellectilem cujusdam, Creditor Arresto detineat, nec debitor intra anni spatium satisfaciat, distrahere eam & vendere, Creditori licitum esto.*

MAN-

MANTISSA.

Non computantur in portionem filio debitam, quæ Pater Studiorû causâ peregrè agenti subministravit, nisi credendi animo misisse fuerit comprobatus *l. que pater 50. ff. fam. hercisc.* qui animus credendi non ex eo probatur; quando Pater sumptus illos in librum rationum consignavit. Id enim fecit, ut acceptorum & expensorum notitiam accuratam haberet, non ut pecuniam illam, quasi creditam filio, & conferri ab eo in communem hereditatem velit: Comprobatus debet esse animus patris. dicit Jctus *in d. l. 50.* id est, evidentissimè de eo constare & cumulatis quasi probationibus; quod innuit vocula *cum*: qualem evidentiam non efficit illa consignatio, eaq; præsumptio nimis debilis est, in tam favorabili Studiorum causâ. Idem existimamus, si Pater, non in libro rationum, vel diurnali, sed peculiari chartâ sumptus filio subministratos añotaverit: Nã nec inde cõprobatur animus Patris, voluisse creditam, voluisse conferri illam pecuniam, consignavit pater ut sciat, quantum præstiterit filio, aut quid præstare porò, vel facultates vel cæterorum liberorum conditio permittat, aut ut ex causâ justâ superveniente, collationem adhuc mandare possit: quod si non faciat, ab onere conferendi, filium immunem pronunciamus.

Dissentiunt, quoad posterius Jcti
Lipsienses,

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad Authenticam Habita
Cod. Ne Fil. pro Patre.

PERICVLVM V.
PRAESIDE
GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.
Respondente
DIETERICO COCHIO. Mecklenburgensi.

*In Audit.
& Ctorum.*

I.
CUm inter alia Studiosis & Scholaribus gratiosissime
indulta Imperator porrò constituit: *Ne ob alterius cu-
juscūq; Provinciae delictum sive debitum aliquod damnū
eis inferatur*; Repressalias in personā & rebus ipsorum
prohiberi, rectè sentiunt Dd. & Interpp. ad hanc Authent.
deq; iis tractationem instituunt. Originem earum alii ad Græ-
corum ἀνδραγαθίαν, alii ad clarigationem referunt; In illā, si
homicida, qui in urbem externam profugerat, postulatus à
gentilibus & cognatis, aut iis, quorum intererat, non dede-
retur; pignorandi potestas dabatur. In hac fiebat, clarā vo-
ce, solennis denunciatio & repetitio rerum per Feciales: De
priori vid. *Gail. de pignorat. c. 2. n. 7. Heig. p. 1. quæst. 12. Matth.
Steph. de fdi. lib. 3. p. 2. c. 9.* qui omnes jam tum in LL. Draconis
& Solonis Androlepsia mentionem factam, ut & ex Demosthe-
ne; in Oratione contra Aristocratem, verba legis illius Athe-
nensium referunt: Et addit *Heig. d. loc. n. 9.* prehensionem illā,
civium, apud quos latitabat reus cædis; privato quoq; per-
missam fuisse, sic tamen, ut tres saltemprehendendi potestas
esset, & quidem, non puniendi, sed detinendi causa. De po-
po.

H

posteriori; Latinorum nimirum clarigatione. Videri pos-
sunt, *Livius lib. 8. Decad. 1. Coelius Rhodig. antiq. Lecton. lib. 5.
c. 11.* quæq; ex iis referunt. Heig. *d. loc. n. 10. & seqq.* ubi rectè
addit. Repræsalias, quandam cum clarigatione similitudinè
habuisse, non verò eandem utrobiq; rationem subesse, cum
clarigatio magis ad publicam belli denunciationem, quàm pri-
vatam vindictam, in Repræsalis intervenientem respiciat, in
quibus nulla talis solennis Fecialium denunciatio, & clarâ
voce, repetio rerum fiat, quæ eadem verba ex Heigio refert
Matth. Steph. d. c. 9. n. 6. Affinitas tamen & similitudo Clariga-
tionis & Repræsaliarum in eo est, quia ut Clarigare est indi-
cere bellum: ita concessis Repræsalis pugna quodammodo
oblata videtur. *Gail. de pignorat. obs. 2. n. 8.* Pignorationes
quoq; certo respectu dici possunt Repræsalia, unde utrumq;
hoc verbum promiscuè usurpatur in Jure. *Nov. 5. 2. c. 1. & in c.
un. de Injur. in. 6.* Discrimen tamen utriusq; retinendum, neq;
cum Repræsalis confundendæ sunt Pignorationes, de qui-
bus in *Ordinat. Cam. p. 2. tit. 21. & seq.* aliisq; Imperii Constituti-
onibus agitur, de quarum differentia mox aliquid subjunge-
mus. Nomen ipsum Repræsaliarum variè deducunt Autores,
vel à repræsentando, quod illi, qui ob denegatam justitiam
cum rebus suis detinentur, illos quasi repræsentent, qui de-
bitum nostris civibus non exsolverunt, aut Implorati, Justi-
tiam, ad consequendum illud, denegarunt; vel ab Italico Pre-
sa, quod capturam denotat, vel à reprimendo, quia per re-
præsalias, alios ad Justitiâ urgeamus; aut ob eâ denegatam re-
primamus, quas derivatione ex Colero, Cujac. Gailio, Min-
dano & aliis congescit *Kubach. Centnr. 3. Dec. 2. q. 1.* ubi rectè ad-
dit, Etymologias has non esse admodum absurdas, si rem i-
psam respicias, si verò vocis & rei originem, pro grammaticâ
derivatione eas haberi non posse, cum verbum ipsum Repræ-
salia sive Præsalia, aut Præsalia sit barbarum; in vera autem
derivatione, derivatum & derivativum, sive simplex & com-
positum ejusdem debeant esse originis. Illam verò Damhou-
deri deductionem, Repræsaliarum à reprædando in *prax. crim.
c. 98. n. 1.* rectè rejicit cum Mindano *d. loc.* quia in prædationes
&

& rapinas degenerare non debent Repræssaliæ, uti post paulò videbimus; Galli Repræssalias Jus Marguæ appellant, id est, Marchæ, quia in limitibus potissimum exerceatur. Cujac. in l. un. C. ut nullus ex vicin. lib. 11.

II.

Pignorationes ex Constitutione & usu Imperii nostri sunt, quando Status aliquis vel Nobilis Imperio immediatè subiectus, Status vel Nobilis alterius subditos, aut res eorum mobiles, ob Jdictionem contentiosam, vel possessionem alicujus juris, eò loci, ubi pignoratio fit, prætensi, pignori capit, ut ita unus pro alio, vel res unius pro re alterius, adeoq; unus pro alio quoad personam & res gravetur. Vid. Ordin. Cam. Imper. part. 2. tit. 22. c. un. de Injur. in 6. Gail. de pignorat. observ. 1. n. 3. Unde facili negotio constare potest, in quibus differant pignorationes à Repræssaliis. Illæ fiunt ex turbatione in re vel Jure, cujus possessionem vel quasi, nobis asserimus; Hæ verò ex denegata justitiâ contra Subditos Principis ac Domini, justitiam denegantis. Illæ fiunt in personâ aut rebus illius, qui nobiscum contraxit vel contra nos deliquit; hæ non tantùm in personâ ejus, qui nobis obligatus est, sed cujuscunq; Subditi, illius Domini, qui justitiam nobis denegavit, Illæ fiunt, autoritate propriâ ejus, qui in tuendo jure suo fundatum esse existimat, non adito aut implorato Judice. Ordin. Cam. d. p. 2. c. 21. & seq. In his verò; ut Judex appelletur, opus est, qui, ubi summarie, tum de Jure Creditoris & denegatâ Justitiâ, cujus utriusq; fidem facere debet Creditor, Repræssalias exercendi potestatem concedit. Vid. Coler. de Proc. Exec. c. 2. n. 298. & seq. Gail. de pignorat. observ. 1. n. 5. Matth. Steph. d. lib. 3. part. 2. c. 9. n. 15. & seqq. De requisitis & processu pignorationis in causâ mandatorum vel citationis; de Exceptionibus, contra Mandata & Paritionem. De restitutione rei pignoratæ extantis, aut æstimatione peremptæ & aliis plenè agit. Gail. d. lib. de pignorat. Nostri enim instituti est, non de pignorationibus, sed tantùm de Repræssaliis hic quædam subjicere.

III.

Repræssalia itaq; vel Repræssaliæ aut Præssaliæ sunt potestas

stas impignorandi, data Creditori pro injuriis & damnis contra quemlibet de terrâ debitoris. *c. etsi pignorationes un. de Injur. & damn. dat. in 6. Mynsing. cent. 6. observ. 1.* cui descriptioni addi potest, quod sit potestas &c. contra quemlibet de terrâ debitoris adprehendendum personas vel res. aut brevius, quod sint liberorum hominum, eorundemvè rerum vel bonorum, pro alterius debito vel delicto oppignorationes vel detentiones *Arum. vol. 2. J. P. discurs. 33. th. 7. lit. a.* Nam ad utrumque dantur repressaliæ; simpliciter tamen concessæ, ad res & bona potius, quàm ad personas detinendas intelliguntur. *Heig. q. 12. n. 63.* De Justitiâ & æquitate Repressaliarum & olim & hodie disceptatum est. Vid. *Hunn. ad hanc Authent. c. 2. quest. XI.* Et quanquam iniquum videatur unum pro alio, rem unius pro re alterius apprehendi & detineri; iniquum etiam alterum qui scil. Repressalias exercet, cum alterius innocentis damno locupletari; & quasi pugnae species sit, in Repressaliis, dum innocentes, pro nocentibus apprehenduntur: attamen sicut nec Juri divino adversatur, interdum alterum pati aliquid pro altero, & peccata parentum interdum puniuntur in liberis, si scil. & hi peccata illorum imitentur: Ita in nostro casu, quando Magistratus legitimè imploratus, ab extraneo, adversus Subditum suum, qui illi ex contractu vel delicto obligatus erat, justitiam administrare recusavit, licet is, qui, pro debito vel delicto concivis capitur aut cujus res apprehenduntur, ratione debiti illius aut delicti sit innocens, ratione tamen denegatæ Justitiæ, haud innocens, sed in culpâ est: dum talem Magistratum, cum cæteris elegit, cujus factum, tacitâ quadam obligatione communitas inò singuli præstare tenentur *l. nulli 3. ff. quod cujusq. universit. nom.* Factum enim prepositorum habetur pro facto singulorum *c. qui fecit per alium 72. de Rege Jur. in 6. adde C. Dominus noster. vers. si qua gens, 23. quest. 2.* Singuli itaq; Cives, cû causa sint denegatæ justitiæ & dum factum hoc Magistratus approbant, nec ut Justitia fiat extraneo, eundem debito modo requirunt, in culpâ persistunt; & ex hac per repressalias, damnum sentiunt, quod sibi proinde non aliis debent imputare *l. 203. ff. de Reg. Jur. c. 86. de Reg.*

Reg. Jur. in 6. Neq; sentiunt etiam perpetuò damnum ita re-
pressaliati, sed aut res ablatas recipiunt, si scil. extraneo satis-
factum fuerit, (quem in finem res per repressalias captæ vel
Judici offerri & legitime consignari debent. *Heig. d. quest. 12.*
n. 62.) aut si Magistratus semper Justitiam recuset, actionem
habent ad refarciendum damnum adversus concivem Reum
Principalem, ex cujus debito aut delicto Repressalias passi e-
rant. Imò & adversus Magistratum, qui omni religione post-
habitâ Justitiam denegavit, *vid. Mindan. de Process. lib. 1. c. 50.*
pr. Heig. d. quest. 12. n. 64. Mynsing. cent. 5. obs. 1. n. 10. Kubach. cent. 3.
dec. 2. quest. 1. D. Richter disp. 4. ad hanc Authent. p. 64. Limn. de J.
P. lib. 8. c. 8. n. 25. Arum. d. disc. 33. th. 7. lit. c. ubi addit, hanc o-
pinionem consuetudine quidem receptam, vix tamen à Jure
scripto probatam puto: Verum probabimus in discursu fortè,
nec eo Jure semper damnari repræssalias.

IV.
Non quidem semper licitas esse dicimus Repressalias,
sed tamen (quæ verba Heigii sunt *d. q. 12. n. 25.*) nec ex toto e-
as repudiamus, nec duelli omnem rationem & usum tollimus,
sed utramq; vindictæ speciem, intra belli justii fines & limites
coercemus. Sicut ergo in bello tum causa requiritur tum le-
gitimus indicendi modus. Sic, idem in Repressaliis ut obser-
vetur, necesse est. Causa sit, non modica aut levis injuria,
vel læsio sed notabilis, enormis prorsus & tale damnum, quod
per consequens in publicum emergat; sit causa legiti-
ma, non disputabilis, non dubia sit, debitum aut factum
liquidissimum, cujus legitima vindicatio non omitti, nec ta-
men debitor ullâ Jure, absolvi poterat; Vindicanti verò, post
plurimas admonitiones, preces, requisitiones ulla Justitia
administrata nec administrandæ spes fuit, ita ut diligentissi-
me tentatis omnibus nec à primo Magistratu, nec ab ejus su-
periore Justitia impetrari potuerit, ac nullum aliud remedi-
um obtinendo Juri, superesse potuerit, quam in Repræssali-
is. *Coler. de P. E. p. 1. c. 2. n. 271. Mynsing. cent. 6. observ. 1. Heig. d. loc.*
n. 3552. 558. Kubach. d. loc. quest. 4. post Guid. Papæ. Mindan. Dā-
honder. & alios ibid. allegatos. Causæ justæ & sufficientes ubi sub-
sunt,

sunt, quas Creditor, non juramento suo, sed plenius, per Instrumentum publicum aut testes, imprimis se requisivisse Judicem omnem qui adiri potuit, justitiam tamen ipsi denegatam fuisse probare debet. *adde text. Landr. lib. 2. art. 22. & gloss. ibid.*; nemo tamen Repræssalias propria autoritate suscipiat, sed impetret ab iis, necesse est qui concedendi eas potestatem habet. Quis autem ille? Respond. Qui & bellum indicere potest, cum Repræssaliæ sint species belli. *Mynsing. cent. 6. observ. 1.* De Jure itaq; in Imperio Romano, non nisi ab Imperatore consensu Electorum & Satuum Repræssaliæ impetrari poterunt: Moribus tamen & consuetudine, Electores & Status, aliq; Magistratus liberam Reip. administrationem habentes, Repræssalias concedunt. vid. *Mindan, lib. 1. de Process. c. 49. membr. 3. Kubach. d. decur. 2. quest. 2.* Id quoq; ad legitimatorem Repræssaliarum pertinet, ut petantur & concedantur contra externos saltè, Jdictioni Romani Imperii non subiectos, quorum Rex, Princeps aut Dominus justitiam administrare legitimè imploranti recusat, vel ubi ut modo dictum remedium unicum pro obtinendo civium nostrorum Jure, Repræssaliæ nimirum adversus extraneorum Convicaneos restat. In Imperio nostro, cum Justitia ab inferiore Statu fortè denegata; per recursum ad supremum Judicium, semper administrari possit, & sic cesset causâ Repræssaliarum: scil. omnimoda Justitiæ denegatio, etiam ipsas Repræssalias inter Subditos Imperii cessare dicendum est, ne ad extraordinarium & quidem violehtum quodammodo Remedium deveniatur, quamdiu ordinario locus esse potest. vid. *Nov. 52. c. 1. l. un. C. ut nullus ex Vicar. Ordin. Cam. p. 2. tit. 26. N. Absch. de Anno 1530. §. Wann auch.* Interdum tamen inter Subditos Imperii Romani de consuetudine Repræssalias concedi, tradit *Mindan, d. c. 49. membr. 5. Kubach. d. Dec. 2. quest. 3.*

V.

Cum itaque usus Repræssaliarum quondam, & quidem promiscuè, sine differentia personarum frequentatus fuerit, Imperator Fridericus Scholares ab iis immunes præstare voluit, (quod & Pontifex Gregorius X. Clericis indulsit in c. un. de

de Injur. in 6.) idq; privilegium ad nuntios etiam Studiosorū,
Parentes ac fratres, qui hos in Academiis visitant extendi
jure potest. *Rebuff. privi. 150.* Ad Professores verò idem privi-
legium sive Exemptionem à Repræssaliis pertinere, non tam
per interpretationem extensivam fit, quam ex verbis ipsius
Authenticæ, quæ Professorum facit mentionem. Doctores ta-
men cæterosq; graduatos, ut & Advocatos ab eodem privi-
legio non excludimus. Id hic addimus, dum Imperator per-
versam consuetudinem appellat, minus rectè allegari à qui-
busdam hæc verba in eum sensum, quasi repræssaliæ per se &
semper sint perversæ ac prohibitiæ, quas tamen, nec simplici-
ter permissas, nec simpliciter damnandas esse in præced. dixi-
mus, sed perversam consuetudinem vocat Imperator quate-
nus Repræssaliæ de facto in Scholares exerceri, sæpius conti-
git. *Marth. Steph. d. c. 9. n. 12.*

VI.

Præter eas, quas Scholaribus, Professoribus, aliisq; gradu-
ornatis circa Vectigalia & Repræssalias, in præcedentibus im-
munitates concessas esse diximus; nec illud circa ædes & ha-
bitationes suas decantatissimum privilegium omittendum est,
quo vicinum vel mechanicum, fabrum ferrarium, vel li-
gnarium, victorem, aut alios, qui strepitu suo nocte dieq; ne-
curas liberales interturbant: aut fœtore, quem opificio exer-
cendo adhibet, gravis est. expellere è vicinia Judicis autori-
tate possunt: Securè enim (ut loquitur Imperator in Authen-
ticâ nostrâ) habitare debent, id est, non tantum absq; inju-
riâ, verum etiam absq; molestiâ, quæ à talibus opificibus
ultra animum quidem, ipsis infertur. Priviata enim utilitas,
quâ tales opifices strepiferi aut sordidi opificii fœtore graves,
sæpè cum incommodo suo, migrare è viciniâ coguntur, pu-
blicæ utilitati, quæ per literas, quiete & absq; tali molestiâ
tractandas, magis promovetur, cedere debet; Id tamen ita-
demum procedit, Si Doctores; prius in illo loco habitaverint,
tunc enim tales opifices prohibentur, aut non acquirere ibi-
dem habitationem, aut acquisitam dimittere. Quod si opi-
fex iste prius ibi habitaverit, aut talium opificum habitatio-
ni

ni platea illa pro more civitatis assignata sit: Doctor, quasi præventus, veterem incolam expellere non poterit. Vid. *Menoch. A. J. Q. lib. 2. Cent. 3. Cas. 137. n. 7. Coler. de P. E. p. 1. c. 4. n. 8.* ubi idem se practicasse & victorem in viciniam, se ingentem auctoritate Magistratus ad dimittendam priorem, & aliam habitationem quærendam adactum fuisse ait. adde *Limn. de J. Publ. l. 8. c. 3. n. 32. & seqq.* Nec saltè ad Professores, Doctores, Advocatos &c. in Academiis degentes privilegium hoc restringendum, sed ad eos quoq; qui extra Academiis, literis invigilat, libros conscribendo, erudiendo, judicando, patrocinando, consulendo aliis inserviunt, ob identitatem rationis extendendum est, uti Anno 1617. ad Consultat. Senatus Naumburgensis in unâ eademq; causâ tribus conformibus Responsis decisum refert *D. Richter disp. 3. ad hanc Auth. p. 47. & seqq.* à Facultate Lipsiensi: Scabinatu Witteberg. & Collegio Jenensi, Victori, de novo in viciniam trium Doctorum, habitatum venturo, ingressum & occupationem ædium emptarum, concedendam non esse: *Dasß des Böttchers Kauffbillich zu hinterziehen/ vnd ihme der Einzug ins Haus zu verbietten; aut, dasß der Rath ihme/ desß einziehens in das Haus sich zu enthalten/ auffzu legen wohl besugt/ Item/ dasß dem Böttcher der einzug in dasß von Ihm / zur vngelühr wieder der Doctoren privilegium erkaufftes Haus/ nicht umbillig zu verbietten/ B. N. W. vid. Besold dissert. de Studios. Magistr. &c. pag. 100.*

VII.

Privilegiorum; quæ circa onera civilia & patrimonialia Professoribus competunt, nullam quidem mentionem facit Imperator Fridericus in Authent. nostra; Ex aliorum tamen Imperatorum Constitutionibus; rectè iisdem asseruntur. Ita enim immunitatem habent à muneribus civilibus ab excubiis & custodiâ publicâ *l. ult. §. 10. ff. de muner. Heig. p. 1. quest. 17. n. 14.* ab hospitalibus, sive ab onere hospitandi: uti ex rescripto Divorum Vespasiani & Hadriani Imp. refert *Jctus Arcadius Charesius in l. ult. ff. de muner. & honor.* à præstatione angariarum; quæ ut & hospitis recipiendi necessitas, & militi, & liberalium artium Professoribus, inter cœtera remissa sunt,

sunt, ait Iustus Paulus in *l. ab his oneribus 10. §. 2. ff. de vacat. & excus. mun.* ab aliis patrimonialibus; ex Imperatoris Christianissimi, Constantini, Rescripto in *l. 6. C. de Professor. & Medic. ubi Medicos* (verba ejus refero) & maxime Archiatros, vel ex Archiatris, Grammaticos & Professores alios literarum, & Doctores Legum, unà cum Uxoribus & filiis, nec non & rebus, quas in civitatibus suis possident, ab omnifunctione, & ab omnibus muneribus, vel civilibus vel publicis immunes esse precipit. &c. Idem Honorius & Theodos. Imp. rescripserunt in *l. ult. C. d. t.* Et quanquam has LL. de personalibus tantum muneribus intelligant alii, quod & Bartolus voluit, in *d. l. 6.* non de patrimonialibus; hanc tamen interpretationem, quæ aliàs in beneficiis latissima esse debet *l. pen. ff. de Constit. Princ.* non admittunt verba Rescripti, quæ non ad personas saltem, Professorum Uxoribus, filiorum, sed & ad res eorum, quas in civitatibus suis possident: referenda sunt nec de mobilibus modò, sed & immobilibus id intelligendum erit, ob latissimam significationem vocabuli, Rei: nec sequentia verba, *ab omnifunctione & ab omnibus muneribus vel civilibus vel publicis* ad personalia tantum restringi possunt: Omne enim qui dicit, nihil excludit. E. nec onera patrimonialia, quæ & ipsa, appellatione functionis; Et munerum veniunt, eademq; civilia & publica rectè dicuntur, & ad ostendendam enixam voluntatem, addit Imperator tum functioni, tum muneribus, voculam universalem, *omne*: quæ geminatio, quantæ sit efficaciam Dd. probant; ad *L. Ballista 32. ff. ad Trebell.* Hinc Accursius in *d. l. 10. §. 2. ff. de vac. & excus. mun.* & Bartol. initio aliter sentiens, tandem Professores in genere à personalibus & patrimonialibus oneribus immunes esse dicit. Et in Curia Gratianopolit. ita semper consuetudine usurpari & judicari ait, Guido Papæ decis. 393. pr. tum Legum tum Medicinæ Doctores, non obstrictos esse contribuere subsidiis Delphinalibus indictis; Non itaque urget admodum durius illud Responsum Diocletiani, & Maxim. in *l. 4. C. de munerib. patrim.* in quo immunitatem à patrimonialibus, Professoribus Philosophis, & quidem cum insigni acerbitate, & exprobratione prorsus denegat: Emisum enim
I illud

illud est ab Ethnicis Imperatoribus à fide Christianâ & favore
in literatos alienos. Religiosius omninò & æquius postea cen-
suit Imperator Constantinus; & Professoribus omnibus à rebꝯ
quas possident in Civitatibus, illam, quam diximus immuni-
tatem indulgit; *vid. M. Steph. de Jdct. lib. 3. p. 2. c. 10. n. 16. & seqq.*

VIII.

Hodiè onera Patrimonialia, sive quæ Patrimonio & bonis
imponuntur, vel ordinaria sunt, ut tributa, census, *Schoß/
Schagung/ Steuer* / vel extraordinaria, veluti collectæ,
Contributiones &c. quæ à Principe consensu Ordinum pro-
vincialium; prædiis imponuntur. Ab Ordinariis, quæ modi-
ca sæpè & tolerabilia sunt, Professores, regulariter non sunt
immunes ratione ædium ac prædiorum suorum, nisi ex con-
suetudine loci vel privilegio superioris, exemptio inducta
aut quæsitâ sit: ab Extraordinariis, immunes esse debebant
Professores; ex beneficio generali & amplissimo Constantini,
Honorii & Theodosii Imperatorum in *d. l. 6. ult. c. de Profess.
& Medic.* nec non ab hospitationibus *Einquartirung* / ex *l.
ult. ff. de munerib. & honor. l. 10. §. 2. ff. de vacat. & excus. mun.* Con-
fer. Recess. Imper. de Anno 1641. §. *So viel nun sonst.* Sed
plerisq; in locis & Hospitationum & Contributionum oneri
subjici eos passim videmus, nisi privilegio Principis munian-
tur. Qua in re Electoralis pietatis insigne æternæ; memoria
dignum, Academiæ nostræ beneficium præstitit & Professori-
bus immunitatem ab hospitationibus & contributionibus
clementissimè indulgit: Serenissimus Johannes Georgius I.
laudatissimæ recordationis Elector. Et de hospitationibus
quidem, Anno 1641. d. 4. Julii, habitâ causæ cognitione, ex
certa scientiâ in hunc modum rescripsit: *Anlangende vord-
ander der Professoren, und derer nachgelassenen Wittben
eigene Häuser/ So können dieselben ihrer erlangten privi-
legien billich so weit geniessen/ daß sie derenthalben mit der
Einquartirung verschonet werden.* Ubi præprimis no-
tandum immunitatem hanc ab onere hospitandi, an-
tiquis

tiquis Academiae privilegiis accenseri ab ipso Principe, cuius pronunciatum merito confirmationem ac redintegrationem privilegii, imò ob præviam causæ cognitionem vires rei iudicatæ inducit. Ne verò ultra intentionem Serenissimi concedentis extendatur privilegium, vel ad plures ædes unius Professoris, vel ad ædes, quas ex conducto inhabitant, vel ad Protonotarium & Fiscum Academici Præfectum, ita porro distinctè rescripsit ibidem. Es were dann daß (wie geklagt wird) deren theils zwey oder mehr Häuser hetten / und nur eines besessen / oder wenn Sie ihre eigenthümliche Vermietten / und in andere frembde Häuser ziehen / auff solchen fall kan keiner zwey oder drey Häuser frey machen / sondern nur daß eine seines privilegii genießlich empfinden. Weil auch der Universität Protonotarius seine Wohnung / wie von der Bürgerschaft angezogen / im Consistorio haben kan / und dann ihr voriger Verwalter / anho Schösser zu Bitterfeld / Michael Klette / mit Einquartirung von seinem Hause auch beleet gewesen / so hat die Universität gedachtes ihres Protonotarii und isigen Verwalters verschonung mit fugen nicht zu urgiren / sondern es werden selbige zur Einquartirung und Contribution nicht unbillich gezogen. Die jenigen Professores aber / so keine eigene Häuser haben / sondern in Mitthäusern wohnē / und solche ganz oder nur erliche Stuben besizen / können dieselbigt Häuser hierdurch der Einquartirung ebener massen nicht füglich befreyen / sondern ihnen stehet frey / entweder in die Collegia und ins Kloster / alda Sie dergleichen beschwerungen überhoben / oder in andere ledige Bürgers Häuser / damit Sie von den Soldaten nicht eingerissen werden / zuziehen. Et hac immunitate Senatus Oppidanus non fruitur, præter Consulem Regentem, Prætorem, Camerarium & A-

Quarium d. Rescript. §. Wegen der Rathssverwandten
Immunitatem à Contributionibus, quod attinet; Se-
renissimus Elector in Recessu Conventus Provincialis
Anno 1640. d. 14. Octobr. Academiae utriusque &
Scholarum provincialium Subditos ad sexennium
contributionibus exemit; his verbis. Sind wir zu frie-
den/bewilligen auch hiermit gnädigst daß ihre (scil. der bey-
den Universitäten Leipzig und Wittenberg.) So wol der
drey Landschulen/ Meissen/ Grimma und Pforta/ Dörffer
und Untertanen dienechstkommenden Sechs Jahr über
mit Kriegs Contribution und Einquartirungen und an-
dern bedrängnissen verschonet bleiben / und sich dadurch in
etwas colligiren und erholen mögen. Postea Anno 1641.
d. 9. Julii ad Supplicationem Academiae, per Deputa-
tos D. Jacobum Martini & D. Wilhelmum Lyserum
Theologiae Professores celeberrimos, dato in scriptis
Electoralis Responso, primum de gratiosissima in hanc
Academiam propensione testatus est, his verbis, Als
sind Ihr Churf. Durchl. nach dem löblichen Exempel ihrer
in Gott ruhenden Hochgeehrten Vorfahren / Christmil-
der Gedächtniß gnädigst gemeinet/ gemelte der Univer-
sität Wittenberg/ als ein Edles Kleinodt dieses Churfür-
stenthumbs bey ihren hergebrachten privilegien/ Freyhei-
ten und immunitäten ferner zu schützen / und ihnen daran
einige ungebührnde hinderung/ eintrag oder schmälierung
nicht zuziehen zu lassen/ sondern vielmehr sorgfältig zu den-
cken/ wie dieselbige wieder zu vorigen gutten stand und auff-
nehmen möge gebracht werden. Deinde de hospitatio-
nibus & Contributionibus ista indulgentissimè subje-
cit. Und nach dem numehr Ihr Churf. Durchl. an die in
der zwischen gemeldter Universität / dem Rath und Bür-
gerschafft zu Wittenberg streitige Einquartirungs sache /
ge-

geordnete Commissarien eine Schriftliche resolution,
wie es damit hinfuro zu halten/ verassen lassen und ihnen
zugehickt/ als wird von denselben die Universität Ihrer
Churfl. Durchl. gnädigste meinung und Verordnung in
einem und andern zu vernehmen haben / und sind Ihre
Churfl. Durchl. gemeinet / daß kein Professor vor seinem
eigenthümlichen Hause/darinnen er wohnet/mit Einquar-
tierung und Contribution bedrenget werden solle / welches
sie auch uff dessen Hinterlassene Wittwen wollen verstanden
haben. Et ne de ædibus & habitationibus tantum intel-
ligatur hoc privilegium idem ad alia prædia extensum
est Anno 1643. d. 25. Augusti in Mandato peculiari ad
Academiam, Quæstorem & Senatam oppidanum als
Sämtliche Commissarien. Würdige und Hochgelahrte/
liebe andächtige/ und getreue/welcher gestalt wir von der U-
niversität zu Wittenberg umb gnädigste Exēption von der
neu angelegten Soldaten Contribution unterthänigst
angelanget/besagt der beschluß mit mehren. Wenn wir
denn so viel die Gütter und Feldgütter betrifft ein solches ge-
nädigst gewilliget/ als begehren wir hiermit ihr wollet das-
selbe bey der Commission also verordnen / der Häuser hal-
ben aber in der Stadt / unser vormahliges gnädigstes de-
cisum in schuldigster Obacht haben/ daran geschicht unsere
meinung &c. Circa on^o excubiarū aut vigiliarū, ut & pe-
cuniā ad rivos & puteos purgandos Wächtergeld/ Wäch-
und Brunnengeld &c. Statuta pacta & Convēta Acade-
miarū cū Senatu Oppidano inspicienda sunt: Non e-
nim singula hæc, cum in re minimā interdum consi-
stant, in quā ipsā tamen Academia quævis præjudiciū
aliquod privilegiis suis inferri; wieder das herkommen/
It. eine einführung oder newerung auffbringen zu lassen /
jure recuset; certā Regulā definiri possunt: Cogitent interim;
qui nimium faciles sunt ad conferendam aliquam; licet me

diocrem gabellam, ad quã aliàs jure non tenebantur, eã pro-
gressu temporis, augeri posse & quidem cum onere postero-
rum Academicorum non mediocri, nisi literis Reversalibus,
aut habitã protestatione, id quod precario ab Academia da-
tum est: in Juris vinculum ad consequentiam trahi non de-
bere, sibi prospiciant. Uti à majoribus nostris ad reficiendum
templum Parochiale & Curiam Oppidanam Anno 1569. spon-
tè aliquid conferentibus, factum esse in Actis Academiae, con-
signatum reperio, & additur ibidem, quod Academia, Sena-
tui collectam à suis & secundã vice subsidium aliquod petenti,
id denegaverit ne scilicet ad Juris necessitatem id postea tra-
hatur.

IX.

A gabellis, pensionibus, aliisque datiis pro victualibus,
ad usum proprium Academiae & Professorum, non mercandi
aut negotiandi causã asportatis & advectis, immunitas con-
ceditur; veluti in vino ex Franconia & aliundè ex Imperio
Romano, ad solas Testimoniales literas Academiae; & in pe-
cudibus, alibi in usum communis mensę coemptis; Ita Sere-
nissimus Elector Johannes Georgius I. Professores & incor-
poratos eorumq; viduas pro victualibus, frumento, vino &
cerevisiã, lignis &c. aliundè allatis, ab accisis ut & gabellã,
pro transvectione in defectũ pontium; **von Accis- und sehr-
gelde** immunes præstitit, peculiari mandato gemino. d. 2. Au-
gust. & d. 9. Octobr. 1654. ut & à tributo cerevisiario **Bier-
und Tranksteuer**; concessio in usum Professorum, Doctorum
aliorumq; graduatorum & studiosorum quotannis certo nu-
mero, doliolum ter mille quingentorum, censui cerevisiario,
nim. pensioni 20. argenteorum pro singulis doliis, non obno-
xiorum 3500. **Satz Steuerfreyen Bieres** / in Rescripto d. 18.
Augusti 1651. nec non, à duplicato denario è bovis aliisque
pecudibus in usum familię suę mactatis: **Doppeln Fleischpf.**
in Rescripto Ann. 1653. d. 24. Maij. Nec pro cerevilia aut
vinis peregrinis in usum Academiae & Professorum importa-
tis, Oppidano Senatui pro singulis amphoris. **Abmgeldt**/
aut aliud quid solvendum est: sed liberè quisq; utitur iisdem

non

non ad mercantiam cum aliis, sed ad usum domus & familiae
suae: unde, si taliter concessum sit privilegium: vini peregrini
invehendi **für sich/oder für sich und sein Haus/** an tali con-
cessione tantum ipse Professor una cum uxore, liberis, & fa-
mulitio suo, an & Studiosi, qui in aedibus aut extra eas in
convictu ipsorum degunt, intelligantur, ita ut his, pro usu
necessario mensuram vini aut cerevisiae, justo pretio vendere
non possit? Negabit id procul dubio Senatus Oppidanus;
tū n, quia vocabulum domus aut familiae, strictissime capien-
dum sit, pro iis domesticis & familiaribus quibus Professor
Paterfamilias, de victu & habitatione gratis & ex debito pro-
spicit; tū quia, vendere vinum ac cerevisiam Studiosis in a-
edibus aut mensa viventibus jam in speciem mercantiae & ne-
gotiationis incidat. Pro quibus & facere videtur Fundatio
Flectoris Mauricii de Anno 1548. ibi, **daß alle Doctores und
andere/die alda Profitiren, und welchen Persohnen der U-
niversität der Rector und die Universität solches erlauben
werden/frembde und eingebrauen geträncke an Weine und
Biere/vor sich/und nicht damit zu handeln einlegen/ &c.**
Affirmativa tamen sententia, procul dubio verissima est,
neque enim, ut à posteriore incipiamus: mercantia dici pot-
est. **Wein oder Bierschanck oder Handel/** quod non promi-
scuè omnibus, quod solum intendit Mauritius, sed in usum
tantum Studiosorum, inquilinorum aut Commensalium pro
justo pretio dimittitur, nec appellatio domus & familiae, nec
beneficium Principis strictissime, ut volunt, accipiendum est,
contr. l. pen. ff. de Constit. Princip. sed largius ut illi, quos dixi-
mus, Studiosi, includantur. Et ne quid dubii remaneat; Ele-
ctor Augustus laudatissimae memoriae, id quod praedecessor
Mauritius, simpliciter disposuerat. **für sich/** pro se; explicati-
tius interpretatus est, in fundatione de Anno 1555. licitum esse
debere, Professoribus vina invehere pro se & victoribus
suis **vor sich und ihre Kostgänger/ibi; Frembde und Ein-
gebrauen Geträncke an Wein und an Bier/für sich und ih-
re**

re Kostgänger/Studenten/und nicht damit zu handeln &c,
quod & repetitum est in nova ejusdem Electoris fundatione
de Anno 1569. Ubi & id apprimè notandum est, dum Elector
in genere ad Convictores respicit; Kostgänger/Studenten; ni-
hil ratione privilegii hujus interesse, sive Studiosi in ædibus
Professorum habitent, sive extra eas solâ mensâ fruantur.
Plura huc facientia præterimus, Id modò addimus; pri-
vilegia illa, de vinis peregrinis, non solvendis accisiis
&c. Professoribus tantùm, non & graduatis & litera-
tis aliis, rem familiarem & domesticam habentibus; permilla
esse, quod fufius persequitur *Hunn. ad hanc Authent. Cap. 1.
quest. 10.* Idemque innuere videntur verba Transactionis in-
ter Academiam & Senatam de Anno 1569. d. II. Martii. In-
corporirte mögen allerley Bier und Wein vor ihr Haus
einlegen/ andere so Tischgänger haben/nicht als zu ehren/
Hochzeiten oder dergleichen. mores tamen & observantiam
locorum quidve pactis aut privilegiis inducuntur, & an Do-
ctores, aliisq; non Professores; nihilominus privatim docen-
do Studiosæ juventuti inserviant, attendere necesse est, nec e-
nim jura cuiq; sua, in favorem Ordinis nostri ac Studiorum aut
invidemus aut in dubium vocamus.

X.

Id tandem in sine Professorum privilegium est, quo ipsi
eorumq; Viduæ & Liberi à gabellis, jure detractionis. aliisq;
Falcidiâ, Statutariâ, ex hereditatibus, Legatis, aliisq; bonis
alio transferendis, immunes sunt *l. 6. l. ult. C. de Profess. & Me-
dic. l. 3. C. de privil. Scholar. l. 22 §. Vidua ff. ad municip. M. Steph.
lib. 3. p. 2. c. 19, n. 36. & seq.* In genere autem, Jus hoc detra-
ctionis Abzug/ Statuto & consuetudine loci probari debet: aliàs
utpote odiosum non admittitur, veluti pronunciarunt An-
tecessores nostri, Anno 1632. M. April. **Wosern der Gerichts
Herr/wie zu recht genungsam nicht bescheinigen mag/ daß
er in dergleichen fällen den Abschoss einzubehalten berechti-
get/ so ist er denselben von des Verstorbenen Verlassens-
schafft zu fordern nicht befugt/ sondern was er deswegen
albereit zu sich genommen/ohne einige abfürkung auch wie-
de-**

darumb außzuantworten schuldig. Eo autem probato, Professores tamen liberi & viduę illorum quartâ aliâque gabellâ non sunt onerandi, ut constat, tum ex fundatione Mauriti de Anno 1548. ibi, Wir haben auch den Gliedern der mehr genandten unser Universitât weiter diese Gnade gethan/das Sie und ihre gelassene Weib und ledige Kinder/hinfürder in ihrem wegziehen unbeschweret sollen bleiben/ des vierdten Pfennings halben / den der Rath von wegziehenden Bürgern zu nehmen pfleget/ quod repetitum est in Fundat. Augulti 1555. & 1569. §. Item, das die Professores, tum ex Conventione cum Senatu Oppidano de Anno 1563. vid. *Rauchb. p. 1. q. 15.* ubi transactionem hanc ab Electore Augusto confirmatam refert, ita scil. ne Senatui oppidano potestas esset, sub hujus iniqui Juris prætextu quicquam detrahendi de hereditatibus Parentum aut liberorum ad corpus Universitatis pertinentium, vel de bonis Professorum eorumque liberorum; aliò domicilium transferentium: Et quanquam *Rauchbar. d. loc. n. 27.* confirmatam sententiam approbet. generale nim. hoc esse, & Statutum illud detrahendæ gabellæ, licet simpliciter de hereditatibus alio transferendis loquatur, in liberis tamen, Parentum, & in Parentibus, liberorum successoribus locum non habere. De eo tamen ex sententiâ Statuti, aut consuetudine loci cujusque definiendum esse dixerim,

Alia privilegia Professorum, Doctorum, & Studiosorum personas ipsorum aut res concernentia. vid. ap. *Horat. Luc. Rebuff. de Privileg. Studios. Kubach. centur. 3. discurs. 9. quest. 1. & 4. Besold. de Studios. Magistr. c. 3. & 9. & quæ congesti in Disput. inaug. de Jure singulari cap. 14. membr. 1. 2. & 3.* Hic enim illa potissimum privilegia tractamus, quæ ex Authenticâ nostrâ vel ejus occasione desumi poterant.

••(o)••

K

MAN-

MANTISSA.

Venditiones extra iudicium celebratas, ex capite læsionis ultra dimidium rescindi posse regulariter, nemo dubitat, *ob. L. 2. C. de rescind. vendit.* De venditionibus verò judicialibus, publicè sub hastâ factis dubium ingens est; An in iis beneficio dictæ L. 2. sit locus? In Negativam descendit, & pronuntiavit Collegium Juridicum VVitteb. ob auctoritatem venditionum sub hastâ factarum, quibus perpetuam firmitatem, Leges civiles adstruunt, quam conservari publicè interest, ne à licitatione & Emptione ejusmodi deterreantur alii, in præjudicium Creditorum, interdum etiam debitoris; Et quomodo non poterit esse justum pretium, quod publicè, citra præsumptionem fraudis licitatum & constitutum; adeoque ex communi quasi hominum opinione; non ex affecti-
one

one singulorum pro, tali habitum est: Idem
de Jure Sax. etiam dicendum est, quo, tum
repetitio sive reiteratio æstimationis, tum
reluctio intra annum permisa est, adeoque
debitor aut Creditores eò minus ha-
bent, de quo conqueran-
tur.

Dissentiunt J Cti Lipsienses.

one singularis pro tali habitus est: Idem
de hoc est. cum in scriptura est, pro
repetio sine repetitio, estimationis, cum
repetio in scriptura petrius est, ad hoc
debitur aut. Editoris est, minus ha-
bitur, de quo condicatur.

Dissertatio de iuribus

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad Authenticam Habita

Cod. Ne Fil. pro Patre.

PERICVLVM VI.

PRAESIDE

GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.

Respondente

JACOBO HANNOTOVIO, Sedino Pomerano.

In Audit.

Jctor.

I.

ID strenuè & Imperatoriè prorsus egit Fridericus I. in Authenticâ nostrâ, ut omnem omnino injuriam à Scholaribus depelleret, quæ cum non extra judicium tantum, verum etiam in Judiciis, inter ipsa tribunalia, quod mireris, per varias actiones, interpellationes, ambages ac circumductiones inferri possit: voluit Imperator in eo quoq; pietatis suæ beneficium indulgere, & pragmaticâ hac constitutione porrò sancire: si litem Scholaribus quispiam super aliquo negotio movere voluerit, hujusrei optione datâ Scholaribus, eos coram Domino vel Magistro suo, vel ipsius Civitatis Episcopo, quibus hanc Jurisdictionem dedit Imperator conveniat: additâ poenâ, ut, qui ad alium Judicem illos trahere tentaverit, etiamsi causa justissima fuerit, à tali conamine cadat: Tribus hic vocabulis utitur Imperator; *Domini scil. Magistri & Episcopi.* Appellatione Magistri quilibet Præceptor venit. *l. 19. s. ult. ff. de recept. qui arbitr. recep.* Unde *Rebuff. de privileg. Scholar. n. 69. & 158.* quoslibet Magistros sive Doctores in Artis vel professionis suæ Studiosos habere notionem, autumat, ita ut Theologiæ, Jurisprudentiæ, Medicinæ & Philosophiæ Studi-

L

diost

diost quisq; apud Magistrum vel Professore[m] Facultatis illius
conveniri possit: Sed certum est, & usu satis comprobatum,
cognitionem in causis Studiosorum, non ad Magistros vel Pro-
fessores Academiarum, in quibusvis Facultatibus sed ad so-
lum Rectorem pertinere, *vid. Donell. ad Auth. hanc n. 20. & seq.*
Zang. de Except. p. 2. c. 1. n. 124. qui tamen graviores causas ad
Decanos & Seniores vel Concilium sive Consistorium Acade-
micum deferret, habitoque cum iis consilio super iisdem sta-
tuet; uti supra diximus, pericul. 2. Per Magistrum itaq; in hac
Authent. Rector intelligitur; cujus ideò mentionem factam
non esse putat Pacius ad hanc Authent. c. 9. n. 3. & seq. quia nō
ad Academias tantum, sed ad omnes in genere Scholares, qui
sæpè Rectorem Universitatis non habent, d. Authentica per-
tinet *vid. Matth. Steph. de Jdct. lib. 3. p. 2. c. 10. n. 9.* quod tamen
meritò displicet Hilligero ad *Donell. 17. Comm. c. 20. lib. K.* quia
Magistris in Scholis trivialibus nulla Jdictio, sed modica ca-
stigatio competat. An autem triplici illo nomine, scil. Domi-
ni, Magistri & Episcopi triplex Judex intelligatur, non conve-
nit inter Interpretes, Affirmativa communis est, teste Vulte-
jo in *l. 1. C. de Jdct. n. 127.* Rectorem nimirum Universitatis, Epi-
scopum, & Dominum sive Præsidem illius loci (vel Provinciæ
intelligi *Arum. vol. 2. discurs. 33. thes. 8. lit. a.* quam communē opi-
nionem ipse secutus sum in *Disput. inaug. de Jure singulari c. 14.*
membr. 3. n. 1. Re tamen melius perpensâ verius videtur duos
tantum Jdices Scholaribus constitui in d. Auth. nimirum
Dominum vel Magistrum, id est, Rectorem Universitatis: &
Episcopum. *vid. Pac. ad Authent. hanc c. 9. n. 3. Donell. ibid. Hil-
lig. ad Don. lib. 16. Comment. c. 20. lit. K. in Not. ubi & hac ratione
maximè moveri se dicit, quod Scholares ibidem districtè & se-
verè ad alium Judicem (quem ipse accipit, Magistratum lo-
ci) trahi vetantur; id autem fieret, si per Dominum; Præsides
provinciæ vel loci intelligeretur. Confer. Limn. de J. P. lib. 8.
c. 9. n. 27. D. Richter ad hanc Authent. disp. 6. p. 122.*

II.

Insigne itaq; Privilegium ratione fori Scholaribus indul-
fit Imperator, dum iis optionem dedit, si aliquâ actione pul-
sari

fari possint, coram quo Judice, Rectore nimirum aut Episcopo conveniri & Actori respondere velint, cum aliàs in Actoris arbitrio sit, reum, qui plures Judices habet, concurrentes In Jurisdictione (& quidem 1. per se ratione unius ejusdemque causæ, ut nullus sit superior vel inferior. 2. Actu, ut uterque Jurisdictionem eo ipso momento habeat, nec aliunde expectet. 3. in solidum, ut Jurisdictio unicuiq; ut singulis, non ut universis, competat) coram quo velit convenire, ita ut reus tanquam præventus coram illo, respondere teneatur, nec ad alterius Judicis forum causam revocare possit. Sicut & ipse Studiosus, qui stante optionis privilegio Judicem unum eligit, Jus revocandi ad alterum non habet; neq; ut cum Practicis loquamur, variare potest, sed unum eligendo, quod nondum per litis contestationem fit sed per simplicem declarationem, coram quo scilicet conveniri & comparere velit, eundem Judicem, ejusq; forum approbasse, & alteri renunciassè censetur. *Vid. Pac. ad hanc Authent. c. 10. n. 3. Kubach. centur. 3. Decur. 9. quest. 8. D. Carpzov. lib. 2. tit. 2. Resp. 32. n. 14. & seqq. Limn. d. lib. 8. c. 9. n. 31. Arum. d. discurs. 33. th. 8. lit. k.*

Cæterum hodiè ab optionis illo privilegio cujus vigore eligere poterat Studiosus, coram quo Judice conveniri velit, multum recessum est, ita ut ob Juramentum Rectori præstitum coram Academiâ vel Rectore conventus respondere teneatur, *vid. Coler. decis. 269. Matth. Steph. lib 3 p. 2. c. 12. n. 17. Heig. p. 2 quest. XI. n. 4. D. Carpzov. p. 1. Const. 27. defin. 10. D. Richer d. disp. 6. pag. 124.* Non tolli per hoc Juramentum, id quod aliàs de Jure communi conceptum erat, adeo que adhuc hodie competere Studiosis optionem illam putat *Kubach. d. quest. 8.* quia non tam Rectori, quam Universitati præstetur juramentum; quæ ratio nihil concludit, non enim sequitur Juramentum præstatur Academiæ; Ergò Studiosus vel Rectorem eligit, vel Episcopum coram quo conveniatur; Rectoris persona non seorsim ab Academia consideratur, sed representat Academiam, & coram Rectore conveniri est, coram Academiâ conveniri.

Fit interdum ut Studiosus, qui nomen Academiæ profes-

fessus est, simul sit Clericus, quo casu, non coram Rectore sed
 coram Episcopo tantum conveniri potest *c. 1. c. significasti c. 12.*
X. de for. Comp. Marta de Jurisdic. p. 4. Centur. 1. casu. 39. ubi id
 limitat, si ipse Rector sit Clericus; & expedire censet, semper
 eligi Rectorem Clericum, ut in omnes perinde Jurisdictione
 exercere possit. Hactamen disquisitione hodie non solum est,
 nec illa Clericorum privilegia, tanta contentione a Pontifi-
 cibus asserta, in terris Protestantium, adeo strictè attenduntur.
 Sed Studiosus, quã talis & quamdiu in Academia Studiorum
 causã degit, Rectoris & Academiae Jdictioni obnoxius est, si-
 ve Clericus sit, sive non. Imò generali appellatione Clericor-
 um etiam Scholares veniunt; sicut & Academiarum Recto-
 res ac Professores ad Ordinem Ecclesiasticum, causã Acade-
 miarum inter causas pias & sacras. Cancellarii Academiarum
 inter Episcopos referuntur, & cujuscunq; scientiã sive disci-
 plinã Studiosi, Ecclesiã inservire dicuntur: *Fulgos. in l. qui sub*
prætextu C. de SS. Eccles. Matth. Steph. de Jdicit. lib. 3. p. 2. c. 1. Id
 quòdam quæsitum memini; An Studiosus idemq; Canonicus
 alicujus Capituli vel Ecclesiã Cathedralis ob delictum in A-
 cademia commissum Arresto detineri & præviã causã cognitio-
 ne, a Magistratu Academico puniri possit, quod affirmandum
 duxim⁹: Studiosum enim consideramus, quã talis est, sine re-
 spectu conditionis vel qualitatis alterius, & quamdiu Studi-
 orum gratiã hic agit, Academiae Jdictionem, cui & Juramen-
 ti vinculo religioso obstrictus est, ut agnoscat, necesse est.

III.

In hac quoq; Academia Jurisdictio in Studiosos, alios-
 que Academiae addictos, extra causas criminales, est penes
 Universitatem: Ita enim sancitum est in Fundatione Elect.
 Mauritii de Anno 1548. *Über die Glieder der Universität/in al-*
len Fällen die nicht Peinlich sein/oder Peinlich könten gestraft wer-
den/sol niemand zurichten haben/denn der Rector und die Üniver-
sität, idem habetur in Fundatione Electoris Augusti de Anno
1555. & Anno 1569. & in Transactione de Anno 1570. inter A-
cademiam & Senatam convenit; ne Professores & Incorpora-
ti in Personalibus Senatui subsint, ibi, Professores und Incor-
po-

porirte sollen vor ihre Person dem Rathe nicht unterworfen sein;
& in Transactione de Anno 1563. idem de immatriculatis cau-
tum est, ibi, in Personalibus bleiben Sie unter der Univerſites.
In realibus autem, ratione ædium, fundorum, sub Jurisdicti-
one Magistratus oppidani ſitorum, Profefſores eundem certo
modo agnoſcunt, ſuper iisdem conventi coram illo compa-
rent, Confirmationes Venditionum, Reſignationes Aufſlaß-
ſung / Aresta, petunt & proſeqvuntur, ſubhaſtationes per mi-
niſtrū Senatu Rathsdienier / nomine Academiae fiunt, ut & Exe-
cutiones Hülfſe à Senatu, præſentib⁹ duob⁹ Profefſorib⁹: Præ-
terea Profefſores & imatriculati ratione ædiū, tributū ordina-
riū, Schoß ſolvunt, nō tamē aliis civilibus oneribus ſunt ob-
noxii, nec juramentum civium præſtant, nec per miniſtrum
civitatis vulgare citantur; d. Transact. de Anno 1563. & 1570.
ibi zu geben den alten Schoß / jedoch tragen Sie keine andere bür-
gerliche Beſchwerung / es ſey Wach- Braugeld / erhöhung des
Schoßes / Hoffdienſt / Bierſteuer / Ungeld / vom Wein und fremb-
den Bier / ſo ſie vor ſich und Ihre Häuſer brauen / dürfen auch kei-
nen Bürgerend thun; *Et paulò poſt*, die Perſohnen der Univerſität
ſollen vom Rath durch den Stadtknecht nicht beſchiedet werden /
quod poſterius repetitum est, in Receſſu Curia provincialis
de Anno 1641. Fermino Erhardi. Eadem exemptio à Jura-
mento civium & oneribus civilibus habetur in novâ fundati-
one Auguſti Anno 1569. quam poſtea Elector Chriſtianus I.
Anno 1586. d. 1. Septembr. in omnibus ac ſingulis confirma-
vit. Satis itaq; fundata est Jdictio Academica in immatricula-
tos in personalibus. An autem Jdictio hæc ordinaria ſit an-
delegata quæritur? Ordinariam eſſe negant, qui talem Jdi-
ctionem territorio quaſi adſtringunt, quod quia Rector & A-
cademia non habet, nec Ordinariam Jdictionem eidem attri-
buendâ eſſe cõtēdunt; Verū ordinariâ Idictionē Academiis ea-
rumq; Rectoribus non denegamus, hæc enim regulariter in-
telligitur ſub appellatione Jdictionis; Præterea data ipsis Jdi-
ctio à Lege est; uti Imperator dicit in hac Authent. *Se dediffe
eis hanc Jdictionem*, non itaq; mandata, non delegata est, cum
quo idem est, quod in Fundatione Mauritii & Auguſti Electro-

rum Sax. sancitur. Über die Glieder der Universität sol niemand zu richten haben/denn der Rector und die Universität: Habent itaque Jdictionem: quam ex concessione Principis proprio Iure exercent, non delegatam ad tempus, sed in perpetuum. Unde per modum Universitatis Collegialiter eligunt Rectorem. Territorium, quod dissentientes in aliam traxit sententiam, est quidem de essentia Jdictionis Ordinariæ universalis; Interim tamen Iudex Ordinarius non minus rectè dicitur, qui Idictione in certas causas vel personas absq; territorio utitur; quales sunt Rectores Academiarum *Theophil. Gisebert. Tract. de Reconvent. c. 12. n. 14. D. Richter. ad hanc Authent. disp. 6. p. 141. Limn. d. lib. 8. c. 9. n. 29. Arum. d. discurs 33. th. 8. lit. 7.*

IV.

Fieri potest, ut interdū quis Jurisdictionē alterius, cui exēptus aliās erat, per indirectū agnoscere teneatur, puta, si conveniat aliū, coram competente Iudice, in reconventionem coram eodem, stare & reconventus respondere, obstrictus est neq; declinandi forū, ob incompetentiam, potestatem habebit: Cujus Iuris fundamentum est in *l. 14. C. de sentent. & interloc. & additur ibidem ratio, quod Actor, cujus in agendo observat arbitrium, eundem & contra se Iudicem habere debeat, & in l. 22. ff. de Judic. dicit ICtus, quod is qui non cogatur in aliquo loco judicium pati, si ipse ibi agat: Cogatur tamen excipere actiones, & ad eundē judicē mitti, adde *c. accusat. 3. quest. 8. ubi verba dictæ l. 14. C. de Sent. & interloc. Jud. referuntur. Unde de Studioso quæritur: Si Studiosus coram Oppidano Magistratu civem convenerit, an coram eodem possit reconveniri? Negativam & menti Imperatoris & largiori privilegiorum interpretationi magis conformem existimamus; Generaliter enim mandat Imperator, si quis litem Scholaribus super aliquo negotio movere voluerit, ut eos coram Domino vel Magistro suo vel Civitatis Episcopo conveniat: Generaliter etiam prohibet Imperator, ne quis Scholares ad alium Iudicem trahere tentet. Jam negari non potest, in reconventionem quoque Studioso litem moveri; eumque per modum reconventionis ad alium Iudicem trahi. Plenissima itaque interpretatio, ut**

so:

solet in beneficiis Principum *l. pen. ff. de Const. Princip.* capienda erit: Frustra autem dissentientes urgent vocabulum, *trahēdi*, id nimirum esse prohibitum, ne trahatur ad alium Iudicem Scholaris, in reconventionem verò non trahi eum ad aliū Iudicē; sed corā eodē reconveniri, quē in cōvērione ipse quasi elegerat. Verū nec eligere potuit hunc Iudicē cōvērionis. Nec voluit. Non potuit; siquidē eligendi potestas saltem restricta est ad Dominum vel Magistrum, id est, Rectorem Universitatis & Episcopum, & renunciationem fori sui vel prorogationem Iudictionis ab eo fieri non posse. *Dd. Comm. tradunt. Hunn. hic. c. 2. q. 5. D. Richter. d. disp. 6. p. 141.* (quanquam id moribus potius quam ex Iuris ratione obtinere censeat *Hillig. ad Don. lib. 17. c. 20. lit. K.* quæ prorogationem in Studioso non prohibeat, prout Anno 1655, in Facultate respondimus ad cōsult. *Christoff Morscher Studiosi.* Wenn gleich die Studiosi ex Authentica Habita C. ne fil. pro Patr. ihren absonderlichen und privilegirten Gerichts Stand haben. Dennoch aber und dieweil Ihr Euch allbereit vor dem Rath zu Ebersförde eingelassen / und caution daselbst zu stehen endlich bestellet. So möget ihr Euch nunmehr daselbst zu stehen nicht entbrechē / sondern seid des Rechtens allda außzuwartē schuldig.) Nec eligere Iudicē cōvērionis voluit; cū non censeatur privilegio sui Iudicis, quē ex Constitutione Imperatoris peculiarem prorsus habet, renunciasse: aut in alium Iudicem, Studiis sæpè non addictum, aut amicum consensisse *Matth. Steph. lib. 3. p. 2. c. 12. n. 48. & seqq.* Nec est, si dicas cogi eum ex Iuris dispositione ut consentiat in Iudicem in causa reconventionis, cujus arbitrium in causā cōvērionis elegerat vel observaverat, ex generalitate dictæ *l. 14. C. desentent. & interloc. & l. 22. ff. de Judic.* Ab hâc enim generalitate merito excipitur casus. Quando qualitas aut conditio personæ & causæ alium Iudicem quam proprium & privilegiatum (ut fit in Scholaribus, non admittit: nec est deniq; ut Exemplum Legatī & Clerici opponas; qui & ipsi privilegio sui Iudicis gaudent, & tamen, dum conveniunt alium, Iudicē hunc cōvērionis in causā reconventionis declinare non possunt, quod de Legato probari videtur ex *l. 2. §. 7. ff. de Judic. de Cleri-*

eo autem fusius prosequitur *Gisebert, tractat de Reconvent. cap.³*
XI. Nam Respond. in causis privilegiorum à personâ ad per-
sonam argumentum duci haud posse: Et de Clericis res expe-
dita non est, an in reconventionem necessariò stare cogantur
coràm Iudice conventionis. In Legato diversa ratio militare
videtur, cum is peregrè, & longissimè sæpè absit, ideò, si ali-
quem in Legatione conveniat, eiq; negotium faceat, non i-
niqum est; si conventus iustâ causâ nitatur, eum in recon-
ventionem ibidem respondere; & iniqua conditio reo conven-
to inferretur; Si Legatus Iure revocandi ad suum forum uti
posset. vid. *Hunn. ad hanc Authent. c. 2. quest. 3. D. Richter. d. disp.*
9. pag. 145. & seq.

V.

Quamquam autem Studiosus, conveniens civem coram
Senatu oppidano, in causâ reconventionis forum illud decli-
nare possit, attamen oppidano civi, qui Studiosum coram
Magistratu Academico convenit, idem permillum non est,
sed cogitur is in causa reconventionis, quam Studiosus intē-
tat, coram eodem Iudice stare & respondere. Nihil enim est
quod Civem à regulâ, quæ traditur *in l. 22. ff. de Iudic. & in l. 14.
C. de sentent. & interloc. eximere possit.* Iudex itaq; conventi-
onis, erit etiam Iudex in causâ reconventionis. Urgent qui-
dem dissentientes, tum æqualitatem quæ observari debeat in-
ter Studiosum & Civem, ut, sicut ille, ita & hic, forum decli-
nare possit, in causâ reconventionis, tum quia penes Recto-
rem Academię defectus sit ordinariæ Iurisdictionis. Neutrum
procedit. Non prius. Ipsa enim Nomina, Studiosi & Civis di-
versam conditionem & qualitatem personarum involvunt.
Ille ex privilegio Imperatoris obtinuit, ne alium Iudicem pa-
tiatur, ne quidem in causâ reconventionis, ut diximus thesi
præced. Tale nihil indultum est civi, Ergò Iuri communi sub-
iacebit, & Rectorem, in reconventionem Iudicem vel invitum
agnoscet, ne aliàs privilegium, quod Studioso indultum est,
Ius commune eidem auferat, quo Reus conventus Actorem
cogere potest; ut in reconventionem Iudicem eundem patia-
tur: Nec posterius nobis obstat, nititur enim falso præsuppo-
sito

sito, quasi Rectores Academiarū non habeant Iudictionem ordinariam; Contrarium probavimus supra th. 3. Imò & coram delegato Iudice reconventio intentari potest. Cū *d. l. 23. & d. l. 14* simpliciter de Iudice loquantur, nec inter Ordinarium & delegatum distingvant. *Hunn. d. loc. c. 2. quest. 4. Gisebert. de Reconvent. c. 12.* ubi ad alia argumenta Iulii Pacii, reconventionem Studioſo denegantis, respondet. *Matth. Steph. lib. 3. p. 2. c. 12. n. 18. & seqq.* ubi addit. n. 22. quod Studioſus conventus coram Rectore vel Concilio, Actori ne quidem respondere teneatur, antequam is satisfactionem pro reconventionem præstiterit, adde *Arum. vol. 2. discurs. 33. th. 8. lit. b. D. Richter d. disp. 6. p. 144.* quod ipsum aliàs quoq; Juris ordinarii est, ut Actor regulariter, si immobilia non possideat, cautionem præstet pro reconventionem & expensis *l. sciendum 15. ff. qui satisd. cog. Constit. Elect. Aug. 5. p. 1. Ordin. Judic. Elect. Joh. Georgii I. tit. 13.*

VI.

An Studioſus à sententiâ, in quâ læsum se existimat appellare possit, & ad quem appellatio illa dirigi debeat variè sentiunt Dd: Nec malè Gilkenius ad hanc Authent. n. 33. primum omnium statutum loci, an & quomodo appellationem admittat, hoc deficiente consuetudinem & vicinarum Academiarum mores inspiciendos, qui ipsi, si varii & incerti sint; non committendum facile, ut ad Prætoſem, idest ad Extraneum Magistratum causa devolvatur. Nos Appellationem, ubi locus eidem est, ad principem sive Patronum fieri debere statuimus, cum *Matth. Steph. d. p. 2. c. 12. num. 76.* Quod si appellationi vel non deferatur, vel à Iudice, ad quem, causa remittatur ad Iudicem à quo, Rector, utpote qui Iudictionem habet executioni sententiam mandabit. *arg. l. 2. ff. de Jdicit. l. fin. ff. de off. ejus. cui mand. est Jdicit. M. Steph. d. c. 12. n. 84. & seqq.* Cum autem media Executionis sæpè in manu Rectoris non sint, vel quia apparitoribus destituitur, vel quia persona & res in quas Executio fieri debet, extra Iudictionem Academiae reperiuntur; His casibus, Magistratūs Oppidani, vel alterius competentis auxilium sive subsidium imploratur, per literas requisitoriales sive subsidiales, quod & in hac Academia fieri usu

M

com-

comprobatum est. Ita si ex Decreto Rectoris & Consilii Academici Studiosus ob delictum relegetur vel excludatur, significari id solet ab Academia Senatui Oppidano, ut & Militiæ Praesidiariæ, & Quæsturæ Praefecto, ne latitare talem sub ipsorum tutelâ permittant, sed inde discedere ocyus jubeant. Atq; ita Magistratus Academicus, qui in Urbe ipsa Jdictionem non habet, ex privilegio tamen & concessione Imperatoris & Patroni extra territorium quodammodo eam exercet; cui is cujus est territorium parere cogitur, ne aliàs elusoria reddatur Jdicio Magistratus Academicus; Unde solennis illa & decretoria clausula Diplomati Relegationis inseritur; Quapropter **T. N.** ex Urbe & agro Wittebergensi ad annos N. vel in perpetuum relegamus &c. & hodie ante solem occasum exesse jubemus. *Confer. Hunn. ad hanc Authent. c. 2. quest. 7.*

VII.

Ut constet de enixâ Imperatoris voluntate, nolle se Scholares ad alium Judicem trahi, neq; id impune esse debere, hæc verba in Constitutione suâ subjungit, Qui verò ad alium Judicem illos trahere tentaverit, etiamsi causa justissima fuerit, à tali conamine cadat, unde dubia quædam occurrunt. 1. an ipsa causâ cadat Actor. 2. an id obtineat, si Studiosus non invitus, coram alio Judice comparuerit. 3. an pœna illa locum habeat, si sola citatio emanarit. 4. An sententiâ declaratoriâ opus sit? De singulis breviter; Ad. 1. Non solum ita conamine suo cadit Actor, ut Actionem, quoad illam Instantiâ amittat, quod vult post alios *Limæus d. J. P. l. 8. c. 9. n. 46.* Verù in totû causa cadat: præmittitur n. vocabulû causæ, ibi, *etiãsi causa justissima fuerit;* & subjungitur, à tali conamine cadat, id est, quoad ipsam causam, non saltem quoad illam Instantiam, coram incompetente Judice contra Scholarè ceptam; qualis cadentia, ut ita loquamur, vel amissio Instantiæ in aliis quoq; locum habet, qui ad incompetentem Judicem vocaverunt. Verba autem hujus Imperatoriæ Constitutionis in Scholari ad alienum judicem vocato aliquid potentius, scilicet, causæ ipsius amissionem operari debent. **Qvem in sen-**

sensum, non improbanda videtur interpretatio *Donelli ad d. Authent.* ita legentis, etsi causa justissima fuerit, eâ, (scilicet causâ) tali (pro à tali) conamine cadat (id est) propter talē conatum. *Arum. d. discurs. 33. thes. XI. lit. d.* Ad 2. Solus Conatus, ejus qui Scholarem ad alium judicem trahere tentaverit, punitur amissione causæ in d. Authent. à quâ pœnâ liberare Actorem non potest, si Scholaris sponte comparuerit. Dissentit *Donellus* in d. Authent. cujus argument2 resolvit *Hunn. c. 2. quest. 9. in fin.* Ad 3. Solam citationem ad irrogandam pœnâ illam sufficere arbitramur, id enim solum requirit Imperator, ut Actor tentaverit Scholarem ad alium Judicem trahere & res ad conamen illud pervenerit; quod tentamen, sive conamen ex solâ citatione satis colligitur. Ad 4. Ipso Jure causâ cadere Actorem verius est; cum solum factum ejus, qui ad alium Judicem trahere Scholarem tentaverit, vel conatus fuerit puniatur: Cum tamen vel error aut justa ignorantia Actoris vel alia causâ intervenire potuerit, quæ eum à dolo excuset idē causâ cognitionem & sententiam declaratoriam expectandam esse verius existimamus. vid. *Hunn. d. c. 2. quest. 9. D. Richter de disp. 6. p. 149. & seqq*

VIII.

Non itaq; ambigendum est, quin Magistratus Academicus in civilibus & quidem personalibus Jurisdictionem unâ cum Imperio mixto habeat, in Professores, quatenus ut singuli considerantur, in eorum famulos & ministros, in omnes immatriculatos; quam Jdictionem vel ipse exercet, vel alteri delegare potest: Neque enim deneganda est ei potestas delegandi, cum Jurisdictionem ordinariam habeat, ut supra diximus th. 3. qualis omninò delegari potest *l. 1. ff. de offic. ejus cui mand. est Jdicit.* neque per hanc delegationem Scholaris ad alium Judicem trahitur, quod prohibetur aliàs in Authentica nostrâ. Mandantis enim vel delegantis Jdictione utitur, qui mandatam vel delegatam Jdictionem habet *d. l. 1. §. fin. l. 3. ff. de offic. ejus cui mand. l. 16. ff. de Jdicit.* *Hunn. d. loc. c. 2. quest. 7.* Nō tamen causæ cognitionem iis delegabit Magistratus Academicus, unde detrimentum quoddam sentiat aut metuat Schol-

laris. quo casu etiam recusandi Judicis potestatem habebit
ex l. *apertissimi* 16. C. de *Judic.* In Criminalibus; Academiae Jdi-
ctioni itidem subjecti sunt Scholares, non tantum quoad pœ-
nam carceris, pecuniariam, relegationis, aut exclusionis ir-
rogandam, verum, etiam, quoad alias pœnas, ipsum quoq;
ultimum supplicium; si merum Imperiũ, quoad omnes gradus
habeat Academia. In hac Universitate à Jurisdictione Aca-
demicã excepti sunt casus criminales, vel qui criminaliter pu-
niri possent, in fundatione Mauritii & Augusti: cujus verba re-
censuimus supra thes. 3. Unde si talis casus incidat, prima
cognitio, detentis Arresto personis delinquentibus, est penes
Academiam; quæ, si ex qualitate facti & circumstantiis appa-
reat, ad pœnam relegatione vel exclusione multã vel carcere
majorem deveniri non posse: ipsa inquirit porro, Acta trans-
mittit & pœnam relegationis, aliamvè minorem dictatam ex-
ecutioni tradit: Si corporis afflictiva vel major immineat pœ-
na; Quæstori traduntur delinquentes, qui Nomine Serenissi-
mi Judicium criminale exercet & Mandato ipsius sententiam
exequitur. Simile ex Statutis Acad. Jenensis refert D. *Richter*
d. *disp.* 6. pag. 136. & seq. Asserunt sibi quidem plures Academiae
Imperium merum. vid. *Matth. Steph. lib. 3. p. 2. c. 12. n. 116. Limn.*
de J. P. lib. 8. c. 9. n. 36. & seq. VVurms. Ex. J. P. 5. q. 10. (qui tamen cœ-
teris Academiis, Wittebergensẽ quoad hoc minus rectè ac-
censet.) quod admittimus si probare possint, vel ex Conces-
sione generali omnimodæ & plenissimæ Jdictionis, vel spe-
ciali privilegio, vel præscriptione legitimã se id acquisivisse.
An autem ex Authenticã Habitã merum Imperium omnibus
Academiis concessum sit, operosè disquiritur. Partes Acade-
miarum egregiè quidem agit, ac affirmativam tuetur *Matth.*
Steph. de Jdicit. lib. 3. part. 2. c. 12. num. 98. n. 109. & seqq. Lim. de J. P.
lib. 8. c. 9. n. 33. & seqq. Arum. vol. 2. disc 33. th. 8. lit. h. Johann Jacobus
Frisch in Resolutione hujus quæstionis, quæ subjecta est dif-
fertationi *Christoph. Besoldi de Studios. Magistr.* Verum si ipsi
nobis non blandiri, & contra verba ac mentem Imperatoris
in favorem ordinis nostri aliquid statuere velimus, negandũ
utiq; illud erit: Dicit quidem Imperator, nolle se aliquã in-
ju-

juriam Scholares affici, cujus inferendae metus maximus est in criminalibus; dedisse se Jdictionem Domino aut Magistro Scholarium, vel Episcopo, Ergo latissime, & sic etiam in criminalibus; non debere litem Scholaribus super aliquo negotio moveri, quam coram dictis competentibus & privilegiatis Scholarium judicibus; quae verba, *litis*, super aliquo negotio motae ad criminales causas aequè transferri posse videntur. Plura pro hac opinione congescit *Matth. Stephan. & Johannes Jacobus Griseh dd. loc.* Verum enim vero certum & indubitatum in Jure est, merum Imperium non venire generali concessione Jdictionis, nec competere, nisi expressè & specialiter à Lege, vel Principe, aut eo, qui potestatem hanc habet, datum fuerit, quod in hac Authenticâ factum non est, in qua, nulla omninò Imperii meri, sed saltem Jdictionis mentio fit, quâ generali appellatione merum Imperium non venire; apud omnes in confesso est, nisi omnimoda vel plenissima Jurisdictio concessa fuerit, ut supra diximus. Contrariis, quae movimus antea, satisfieri facilimè potest. Non sequitur, injuria noluit affici Imperator Scholares; Ergo ipsa Academia in criminalibus cognoscet; nec id sequitur, Jdictionem in eos dedit, Domino aut Magistro vel Episcopo, Ergo etiam in criminalibus; generalis autem illa acceptio, vocabuli *litis & negotii*, ad criminalia, in quibus alia vocabula, *criminis* nimirum *accusationis, inquisitionis &c.* usurpantur, extendi non potest. Caetera *Matth. Steph.* argumenta ordine diluit *Hunn. ad hanc Authent. c. 2. quest. 1. add. Heig. p. 2. quest. XI. n. 7. & seqq. D. Richter d. disp. 6. n. 125. & seqq. VVurms. d. Exerc. 5. quest. 10.*

IX.

In Matrimonialibus, & Ecclesiasticis causis Academia nullam habent Jurisdictionem, sed pertinent illae ad Consistoria Ecclesiastica, per quae ex Theologis & Jctis constituta hodie Electores, Principes & Status Protestantes suspensâ in ipsorum ditionibus per Pacem Religiosam de Anno 1555. Jdictione Ecclesiastica, eandem exercent:

De Causis ad Consistorii cognitionem pertinentibus di-

fertè disponit Ordinatio Ecclesiastica Electoris Augusti, von
beyden Consistoriis zu Leipzig und Wittenberg/ tit. 7. 9. 10.

Consistorium hoc Wittebergense (ut obiter hoc & quasi
per recensionem Historicam subjiciamus) fundatum est ab E-
lectore Johanne Friderico Anno 1542. & ab Electore Mauri-
tio, cæterisque successoribus in hunc usque diem conservatum,
& constat duobus Theologis & duobus Jctis: ut patet ex fun-
datione Johannis Friderici & Mauritii de Anno 1548. ut & Au-
gusti de anno 1555. ibi, Zu Unterhaltung des Consistorii wird
ihund gereicht und gegeben/ wie folgt/ 100. fl. Laurentio Lin-
deman, 100. fl. Johanni Schneidewein. 80 fl. Geor-
gio Majori. 80. fl. Georgio Cracovio. 80. fl. Nota-
rio, adde Ordinat. Ecele. Augusti de Anno 1580.
Von beyden Consistoriis. tit. 1. Quondam in locum unius Theo-
logi, Philosophiæ Professorem duabus vicibus ad Instantiam
Academix, assumptum fuisse; ex supplicato Consistoriali de
Anno 1586. comperio; qui & ibidem nominantur, nim. M.
Petrus Vincentius, & M. Esromus, è quibus ille, Vratislavi-
ensis, Orat. Log. & phys. p. p. hic Esromus Rudingerus Pape-
berg phys. p. p. circa ann. 1557. & 59. professione functi. postea
verò ad contradictionem Consistorialium, ne ex duobus acti-
bus Jus fieret, non obstante Collegii philosophici ulteriore
petitione Assesura illis abrogata est peculiari mandato Ele-
ctoratus Sax. tunc Administratoris, Friderici Wilhelmi sub-
dat. Torgæ d. 30. Julii 1601. Weil wir es denn bey denen Anno
1542. 48 55. und 80. auffgerichteten Vorsehungen/ foundationen
und Verordnungen/ daß nemlichen in den dreien Consistoriis zu
Wittenberg/ Leipzig und Meissen/ ie zweene Theologi, und zweene
Juristen zu Assesoren angeschafft werden sollen/ beruhen und wen-
den/ uns auch den beschehenen fürsschlag D. Ludwig Persons hal-
ben gnädigst gefallen lassen; Ab eo tempore, & jam inde ab An-
no 1590. & anterioribus soli Theologi & Jcti Consistorio in-
terfuerunt quorum nomina subungere placet.

88. (0) 20

Theo-

Theologi.

- D. Aegidius Hunnius, Marburg.
Anno 91.
D. Johan. Georg. Volckmarus,
Lübensteinēsis Varisc. 95.
D. Salomon Gesnerus, Bolesla-
viensis Silesius 1602.
D. Georgius Mylius, Augustanus
1604.
D. Leonhardus Hutterus, Ul-
menfis. 1605.
D. Fridericus Balduinus, Dresf-
densis. 1614.
D. Wolfgangus Frantzius, Pla-
vensis Voilandus. 1616.
D. Balthasar Meisnerus, Dres-
densis, 1624.
D. Jacobus Martini, Halber-
stad 1627.
D. Paulus Röberus, VVurzen-
sis Misn. 1627.
D. Abraham Calovius, Mo-
runga Boruss. 1650.
D. Andreas Kunadus, Döbelen-
sis Misnicus 1652.

JureConsulti.

- D. Johannes Zangerus, Brun-
svic. 1590.
D. Johannes Gødeman, Lunæ-
burg. 1592.
D. Thomas Frantzius, Magde-
burgensis 1593.
Fridricus Drachstedt 1595.
D. Ludovicus Person, VVitte-
bergens. 1601.
D. Bartholomæus Reusnerus,
Uratlavia Sil. 1608.
M. Januar.
D. Lucas Beckman, Hamburg.
1608, M. Jun.
D. Conradus Carpzovius VVit-
teb. 1624.
D. Johannes Strauch, UVitteb.
1630.
D. Jeremias Reusnerus, Leori-
nus Sil. 1639.
L. Cornelius Crull, Halberst.
1640.
D. Augustinus Strauch, Deliti-
anus Misn. 1641.
D. Gottfriedt Suevus Leor. Sil.
1652.

Antiquiorum Assessorum Nomina, præter quatuor illa,
ex Fundat. superius relata ordine hic tradere & eruere nondū
potui. Interim. non omninò negligendum, ab Anno 1590.
hucusq; per annos 67. Theologos & JCTos pari fermè nume-
ro hâc Assessorâ functos esse. Cæterum Academiam Ius deno-
minandi Assessores Consistorii Ecclesiastici quondam habuif-
se, ex Fundatione Electoris Mauritiï nō obscure colligitur, ibi;
Hierüber soll die Univerſität hinfürder daß Consistorium
mit Unſerm Vorwissen und Willen bestellen / und geben
Jahr.

Jährlich zweyen Juristen jedem einhundert gülden / zweyen
Theologis / idem achtzig gülden / und dem Notario Consi-
storii achtzig gülden / quales denominationes ab anno 1600.
ab Academia factas & Mandata Confirmationum ad eandem
emissa reperio usque ad ann. 1608. in confirmatione D. Bar-
thol. Reufneri Soceri mei & D. Beckmanni. Ab anno 1616. ad
Assesores Consistorii immediatè in hunc usque diem directa
sunt. Et sic hodie præter Salaria, quæ Assessoribus & Notario
ex Fisco foundationis solvuntur, penes Academiam tale nihil
residet, sed ad notificationem Assessorum in locum vacantem
ab Electore confirmantur.

X.

Tandem ut è diverticulo hoc in viam & ad finem perga-
mus; de Iudice ipsius Universitatis. (Nam singulorum Pro-
fessorum Iudex est Rector & Senatus Academicus, supra th.
8.) sive coram quo ipsa Academia, tanquam Corpus conve-
ri possit, dispiciendum est. Coram Rectore & Senatu Acade-
mico, vel Deputatis ex corpore fieri nequit, ne in propriâ cau-
sâ Ius dicant *l. 10. ff. de Jdicit. t. t. C. ut nemo in suâ causâ*. Distingvūt
quidam, si soli Laici sint in corpore Universitatis, coram Iu-
dice Laico; si soli Clerici, coram Episcopo, si tam Laici quã
Clerici, coram Iudice illorum, qui majorem partem consti-
tuunt, Academiam conveniendam esse. *Sichard. ad hanc Au-
thent. n. 23.* Aliter alii distingvunt; si de Statu & privilegiis A-
cademiæ controvertatur, Imperatorem adeundum esse, ut-
pote Largitorem & Interpretem privilegiorum *l. fin. C. de LL.*
Si de Statu vel rebus Academiæ, Patronum vel Fundatorem
esse Iudicem competente[m], *Kubach, centur. 3. decur. 9. quest. 7.*
Alii Cæsari simpliciter Idictionem tribuunt tanquam prote-
ctori, & per quem Academia est, quod est. *Pac. ad hanc Au-
thent. c. 9. n. 20.* ubi tamen addit. si alius Protector, Cæsare in-
ferior sit, veluti Princeps, Academiæ Nutritor, cum adiri pos-
se. Nos in genere, Fundatoris, Principis & Patroni Idictionem
esse dicimus: Quanquam enim confirmare Academiam non
potuerit, Confirmatam tamen Iure proprio possidet, dotibus
&

& accessionibus munificè auget, specialia privilegia concedit, officia & Professiones constituit. Statuta cuique Facultati præscribit, Salaria conservat, totamque Academiam, quoad Statū, Privilegia & res ejus omnes cōservat ac tuetur, ita ut neminē Academia respiciat, neminē adeat, nisi hunc Patronū, & Principē suū, qui dum hodiè Jura Episcopalia simul exercet in territorio suo, utique etiam Clerici Judex competens erit, si ad Jura Canonica rem exigere velis, quo tamen opus non est; Et quomodo non iuterpretari poterit Princeps privilegia Academiae ab Imperatore concessa, qui dum nūc & arbitrio suo per tempus immemorabile gubernavit Academiam, certam utique interpretationem per tot annorum observantiam jam induxit, & prout Status tulerit, porrò inducere poterit. Illud hic quæsitum memini, An si Statuto aut privilegio cautum sit, ne Academia, aliò quam ad audientiam Principis vocetur; an à Collegio Consiliariorum, puta Aulico, aut alio ad cognitionem super causis vel motis gravaminibus subeundam citari possit? quod affirmare nullus dubito, si factum id fuerit voluntate Principis. Hujus enim propriam sollicitare & postulare Audientiam Subditorum non est: sed penes arbitrium ejus, cui cognitionem delegare velit. Et est Collegium Consiliariorū ipsius Principis judicium, cujus nomine & autoritate cuncta deciduntur; Cœterum an ipse Princeps, an per Consilium Jus dicat, nihil interest. *adde Kubach, centur. 3. decur. 9. quest. 7.* Et ista hic de privilegio fori & Judicibus, sicut & in præcedentibus, de aliis Scholarium, Professorum & Studiosorum privilegiis, dicta sufficiant. Cessant illa privilegia si

N

de-

depositâ prorsus ordinaria Sparta, aliam quaestuariam, mercantiam, aut negotiationem exerceant. (quod tamen non de iis, qui ex adibus, aliisque patrimonialibus bonis fructum licitum quaerunt, intelligendum est. *ob. l. Medicos 6. C. de Profess. & Medic.*) si voluntatem & animum in Academia Studiorum causâ vivendi, vel iis inserviendi, aut, si abfuerunt, animum redeundi deposuerint, quod tamen non præcisè ad quinquennium restringimus, ut volunt *Hillig. ad Donell. lib. 7. c. 20. lit. K, & alii ex l. 2. C. de primicer l. fin. C. de Advocat. divers. judicum l. 5. in fin. ff. de captiv. & postlim. revers. l. 3. C. de domest. & protect.* ita ut per tantum tempus absens, deinde ad Academiam reversus, novâ immatriculatione opus habeat, cum sufficiat cum tunc quoque Studiorum, non aliud agendi causa, commorari ibidem, vid. *Hann ad hanc Authent. c. 3.* Et denique si flagitiosè vivant Scholares, relegantur, excludantur, adeoque Studioforum privilegiis indignos se reddant.

Plura de modis amittendi privilegia Studioforum *Horat. Lucius de privit. Stud. c. ult. Speckhan cent. 2. class. 1. quest. 15. Limn. lib 8. c. 9. n. 72. D. Richter disp 7. pag. 154. & 290.* ubi rectè addit p. 158. quod Studiosus ob crimen, non continuò Iudictioni Academicæ subtrahatur, & de Castritio Rostochiensî præjudicium subjungit **Facult. Jurid. in Academia Salana, adde quæ de eodem argumento prolixius tractat.**
Cothm. Resp. 50.

MAN-

MANTISSA.

DE usuris ultra alterum tantum non solvendis, decantatissimum est Rescriptum Imperat. Anton. in l. 10. C. de usur. cujus mentem, ipsa verba L. optimè exponunt, *Usuræ per tempora solutæ non proficiunt Reo ad dupli computationem. Tunc enim ultra sortis summam usuræ non exiguntur, quoties tempore solutionis, summa usurarum excedit eam computationem.* Patet hinc, & quidem ex priorè deciso: usuras particularitè solutas, etiam ultra alterum tantum peti posse: De posteriori dubium nullum & consentiens inter omnes opinio est, usuras tempore solutionis sortem adæquantes ad eandem usque summam tantum deberi; neque tunc, ultra quid exigi, loco usurarum; Priori decisione contraria est Novella Imperat. Justiniani 121. c. 2. quæ vult, particulares, etiam solutiones usurarum dissolvere debita si usque ad duplum pertingant. Per quam Novellam corrigi videtur. Imperatoris Anton. Sanctio in d. l. 10. C. de usur. Verùm, nunquam in observantiam venisse dictam Novell. constans plurimorum assertio est: cui & ratio sat justa
ad.

adminiculatur, quod creditor, hoc casu eas non, ut usuras petat, sed tanquam id quod interest, in compensationem moræ, ad Creditoris interpellationem à debitore commissæ. Pluribus rationibus & auctoritatibus adstruximus hanc sententiam, (Usuras nimirum particulariter solutas, etiam ultra alterum tantum deberi; nec in sortem imputandas, aut per conditionem indebiti, repetendas esse) in peculiari Responso Juris, ad Mandatum Serenissimi Electoris Johannis Georgii I. Anno 1645. adornato.

Dissentiunt Jcti Lipsienses.

Gratioso Spiritu Dirigente
Ad Authenticam Habita

Cod. Ne Fil. pro Patre,

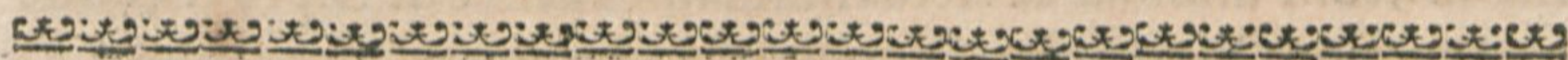
PERICVLVM VII. & VLTIMVM.

PRAESIDE.

GOTTFRIDO SUEVO, D. & P. P.

Respondente

MICHAELE FRIDERICO LEDERERO Witt. Sax.

I.

DIsquisitioni summaria Privilegiorum, Scholaribus ex Authenticâ Nostrâ competentium, affinem & maximè favorabilem, de Saliariis Professorum, & sumptibus studiorum materiam subjungimus, simulque toti Tractationi liberali colophonem imponimus. Salaria constituenda sunt Professoribus, tum ad necessitatem, tum ad honorem Spartæ suæ; ne pigeat eos vanæ sterilisque Cathedræ ut loquitur Limnæus d. J. P. lib. 8. c. 3. n. 20. ubi posteaquam Vespasianum, Latinis Græcisque Rhetoribus annua centena, hoc est, bis mille quingentos Philippæos, & Constantium Principem, Eumenio Rhetori & Doctore in Scholis Augustoduni Salarium, in sexentis millibus nummum, hoc est quindecim millium Philippæorum constituisse refert ex Lipsio de Magnitud Rom. lib. 4. cap. 10. pag. 198. non inscite subjungit, munificentiam hanc dudum, cum Romanis desuisse, & hodiè plurimos Professorum cogi naturam imitari, quæ paucis dicitur contenta, eosque licet votum Paupertatis, quod Monachorum est, nunquam præstiterint. eidem tamen æquè obstrictos, quasi communi sub Regulâ degere. Et in fata concedentes, famam quandoq; sibi, liberis verò & familiæ, famem ut plurimum relinquere ita ut eorum hæreditas, sine ullo corpore juris intellectum habeat.

O

Huic

*IN Audit.
Jctorum*

Huic Academiae ab Electore Friderico III. Sapiente Fundatore, & successoribus Johanne, Johanne Friderico, Mauritio, Augusto, Christiano I. Christiano II. Johanne Georgio I. de Saliariis munificè prospectum est, in Foundationibus, earumq; confirmationibus; Et in Specie de Saliariis Professorum Facultatis Juridicæ in Foundatione Johannis Friderici Electoris discretè cautum est und berührten vier Legenten der Rechten (tot enim numero quondam erant! quibus postea quintus additus est) welche unsere und unserer Erben Räthe und uns und ihnen mit Rathspflichten verwand seyn sollen/sol zu Jährllicher Besoldung gegeben werden/ etc. quāquam non immerito conqueramur cum Limnæo d. c. 3. n. 86. mutato temporum feliciorum statu, ad eam caritatem omnium rerum nos devenisse, ut etiam ea, quæ majora superioribus annis fuerint visa stipendia, nunc vix inter mediocria possint numerari, cum annonæ & victus humani expensæ in triplum ferme excreverint. Quod ipsum Protestantres quoque ad gravamina Catholicorum Anno 1594. monuerunt referente Syring. de Pace Relig. th. 38. lit. C.

II.

Cœterum Sapientissimè laudatissimi Electores Johannes Fridericus in Foundatione de Anno 1536, §. Dazu wollen wir uns und unsern Erben & El. Augustus in Foundatione de Anno 1555. sibi reservarunt potestatem Salaria augēdi vel minuendi, pro conditione qualitate & meritis Professorum; ibidemq; saluberrimè cavit, ut numerus Professorum & Consistorialium ibidem expressus, unâ cum ipsâ foundatione conservetur §. Wir behalten aber uns und unsern Erben für &c. Quod ipsum de augmento Salariorum egregiè præstitit Augustus Elector accessione non unâ: interdum personali, interdum reali ad ipsam professionem ordinatam, tum in pecunia, tum in frumento; ut taceam, in quantum numerum Corpus stipendiatorum sive Alumnorum Electoralium ipsius & Successorum indulgentia excreverit, de quo vide, si lubet ea quæ in Academ. Witteb. ex Matriculis recensui sub anno 1563. & 1578. Neve Salaria Professorum & Incorporatorum tardius aut cum periculo fortis exigantur, idem laudatissimus Elector Augustus nō tantum generalem, ac perpetuū Consensum indulsit, super annuis

annuis reditibus eorumq; sorte in feudis & allodiis debitorum & prioritatem ante omnes alios Creditores, qui antiquiore Consensu & Jure non gaudent, **Churfürstliche Gunst auff alle der Univerſität wiederkäuffliche Zinsen** / sub dato Dresdæ d. 12. Jun. 1564. Verum etiam adversus morosos debitores, paratissima Executionis medium præscripsit in **Churfürstl. Hülfßbr. esse de dat. Dresdæ d. ult. Octobr. 1564.** cujus vigore Nobiles, Quæstores aliique Judices, ad Instantiam Academiae post elapsum 14. dierum spatium, realem executionem in paratissima debitorum bona usque ad quantitatem annuorum redituum, sive censuum redimibilium unâ cum sumptibus & expensis decernere, aut ipsi census illos de suo exsolvere jubentur pœnâ insuper Electori reservatâ Dignissimâ omnino lectu sunt ipsius privilegii verba, quæ apponere placuit. **Weil wir uns denn aus obliegenden hohen Fürstlichen Ampt schuldig erkennen die hohen Schulen und Kirchen / darauß Gottes Ehre / alle gute Künste und Tugenden entspringen / bey ihrem verordneten Einkommen / Renten und Zinsen gnädiglich zu erhalten / zu schützen und zu befördern / So ist demnach an einen jeden unser obgenandten Befehlhaber Oberhaupt und Amptleuten / Borwaltern / Schössern / Voigten / Bürgermeistern / Richtern und Râthen der Städte unnd Gemeinden / unnd sonsten allen andern unsern Unterthanen und Verwandten unser gnädig Begehren und ernster Befelch / wenn ihr von gedachter / unser Univerſität zu Wittengerg wieder jemand unter unsern ench befohlenen Hauptmanschaften / Kreissen / Ampten / Gerichten unnd Gebieten gefessen / es sey gleich ein Schrift oder Amptsaß / einer von Adel oder Bürgerschaft / der seine schuldige Zinse und Gebühr der Univerſität zu rechter Zeit nicht erlegt hatt / und auch alsbald nicht entrichten wil / klagweiß und umb Hülfß ersucht werdet / Ihr wollet dem oder denselben Krafft dieses Unsers offenen Befelchs / welcher für und für in seinen Würden bleiben soll / von Unsers wegen ernstlich aufflegen und gebieten / der Univerſität innerhalb vierzehn Tagen / die nechsten nach solcher Ankündigung danckbarlich zu vergnügen / und zu bezahlen / mit angeheffter Verwarnung / wo solches nicht geschehen / und die Univerſität ferner bey Euch ansuchen würde / daß ihr alsdenn nach verfließung der vierzehnen Tage der Univerſität die würckliche Hüffe in alle ihre bereiteste**

Haab und Güter so hoch sich die betagten Zins und alle darauff ge-
lauffene interesse und Bufofen erstrecken würden / zu thun / von uns
ernstlichen Befehlicheit / welches ihr auch alsdenn auff denselben Fall
ungeachtet einiger Fürwendung / Entschuldigung oder Befehls
tract und unnachlässig ergehen lassen wollet / darüber dann ein jeder
von Uns wieder männiglich Geschützt und gehandhabt werden soll.
Würden wir aber in Erfahrung kömen / daß einer der univ. at zu
Wittenberg solche gebührliche und billiche Hülff / diesen unsern Be-
fehlich zu wieder weigern / abschlagen oder sonst verdächtiger weiß
verziehen wolte / derselbige soll der Univer. at die aufstehende Zinse
selbst erlegen / und darüber unsern ernstlichen unnachlässigen Straff und
Bgnade gewertig seyn. Idem Privilegium contentus generalis
& Executorialium renovatum & confirmatum est à Successori-
bus Electoralibus Christiano I. Anno 1586. d. 1. Novembr. Christia-
no II. Anno 1603. d. 3. Januar. Iohanne Georgio I. Anno 1612. d. 1.
May. iterum Anno 1652. quo ipso Anno laudatissimus Elector, ad
minuendam, residuorum salariorum ingentem molem, quindecim
millia talerorum ex Feudis primò vacaturis, ipsique ut Domi-
no apertis; quinque millia talerorum ex reliquis censuum in Cor-
pore Stipendiorum totidemque; multarum millia ex Sententiis Ju-
dicii Provincialis Witteb. Professoribus applicari clementissimè
jussit. Quorum aliorumque privilegiorum ac Indultorum, à
gloriosissimis Antecessoribus in Academiam hanc collatorum,
confirmationem & augmenta spem clementissimè fecit, Serenissi-
mus Princeps Elector Johannes Georgius Secundus. Pietatis ac
munificentiae Paternae, Virtutumque caeterarum Heroicarum Ha-
res, ac Possessor, Sacrique Romani Imperii, per loca Juris Saxonici
hodiè Vicarius, Dominus noster clementissimus: qui ut Felicita-
tatem, gloriosissimi Patris; Pietate, Religione, Justitia, sobole, Re-
gimine, Victoriis, longavitate aequet aut superet, hac, publicâ qua-
si tabellâ devotissimè precamur.

III.

Porro sicut in aliis quoad Privilegia & immunitates viduis
& liberis jura succurrunt, uti supra dictum est, ita circa salaria iis-
dem prospicere voluerunt beatissimi Fundatores, imprimis Ele-
ctor Augustus in Fundatione de Anno 1569. quod nim. post obi-
tum

tum Professorum & Membrorum incorporatorum, eorum vidua
& liberi, salaria per dimidium annum accipere debeant, ibi,
Daß nach tödlichem Abgang der Professoren und Incorporirten
Gliedmassen / derselben Weib und Kinder die Besoldung auff ein
halb Jahr haben sollen. Quod & in Academia hac ita semper ob-
servatur, ut si quis in Termino trimestris spatii, Lucia, Reminisce-
re, Trinitatis aut Crucis, saltem post inchoatum illum obierit di-
em; viduæ & liberis, non duorum tantum, sed trium terminorum
salarium debeat. Pastorum & Ministrorum Ecclesiæ viduis & liberis,
pari humanitatis & æquitatis ratione ad eorum sustentationem dimi-
dii anni salarium das halbe Gnadenjahr concessum est, ita ut post
mortem Mariti & Patris per dimidium annum in ædibus ab ipsis antea
inhabitis commorari & anni dimidii salarium accipere possint.
Ordinat. Eccles. Electoris Augusti de Anno 1580. tit. Von Immuni-
teten und Freyheiten der Kirchendiener fol. 108. §. und zu fernerer
Gnade / quod dimidium salarii non tantum de pecunia numerata,
sed etiam de frumento, decimis, fructibus; adeoque de omnibus
omnino redditibus intelligendum est, omnia enim hæc ad salarium
perinēt & signanter D. Augustus utitur vocabulo, der halbe Theil
seiner Jahr Besoldung. Computatio autem Salarii hujus Seme-
stris instituitur ad eundem modum, quem in viduis professorum
observari antea diximus, Quod cum evidenter satis exposuerint
Antecessores Consistorii Ecclesiæ. Wittebergensis Anno 1626. in
causa Jonæ Alberti, Pfarrers zu Zweta Witzen und Jacob Müll-
lers Pfarrers daselbst / placet ipsa verba Recessus subicere / So viel
fürs andere dieser Pfarr Einkommen betrifft / weil der verstorbene
Pfarrer am 25 Jannarij dieses 1626. Jahres und also im Quartal
Reminiscere todes verfahren / so wird dasselbe vor verdienet nicht
unbillich gehalten / und beyde nachfolgende Quartal Trinitatis und
Crucis für das halbe Gnaden Jahr gerechnet Soll demnach vor
Lucia 1625. bis Lucia 1626. des ganzen Jahres Einkommen (weil
zwischen der Zeit alles und jedes der Pfarr Einkommen an Früchten
auff dem Felde / und in Gärten Getreidich im Sacke / wiese wachs /
zehenden / Opfergeld / Brodt und anders / wie dasselbe Nahmen ha-
ben mag und auff ein Jahr fällig wird zusammen geschlagen / und sol-
ches in vier Theil ab und eingetheilet / hiervon der Witwen und Kin-
dern

bern ein Theil an statt des Quartals Reminiscere, als von ihrem Ehemanne und Batter verdienet/zwey Theil an statt des halben Gnaden Jahres und also drey Theil zusammen gefolget/ der viertde Theil aber dem Successori / jedoch gegen Exstattung pro rata des Saam Getreidichs/ Acker/ Pflüger/ Meherlohn und anderer Vnkosten / so darauff nothwendig gewendet werden müssen / auff Richter und Schöppen ermessigung gelassen werden

IV.

Circa salaria Scabinorum Wittebergenfium disposuit Elector Augustus in eadem Fundatione de Anno 69. ut defunctorum viduæ & liberi totius anni redditus accipiant: quod & in Scabinatu & Facultate Nostra semper observatur, ita facta computatione, ut præter Mensem in quo finit Assessor integri 12. Menses, viduæ liberisque cedant. Verba autem prælaudatæ fundationis hæc sunt. Do aber eine Persohn im Schöppenstuel mit Tode abgienge/ unnd Weib und Kinder nach sich verliesse/ so soll demselben das Einkommen aus dem Scheppenstuel zu gebührendem seinem Antheil ein ganzes Jahr lang/ wie es bishero dem also gehalten/vollkômlich folgen. De ipsa Constitutione Scabinatus in Fundatione Johannis Friderici Electoris ista habentur, quod Professores Juris. Iidemque Assessores Curia Electoralis Wittebergenfium Facultatem habere debeant pronuntiandi vel respondendi in causis civilibus & criminalibus hisce verbis: Vnd dieweil unser lieber Herr und Batter seliger eine Verordnung gemacht / daß alle Rechtsbefragung unnd belernungen / so sich in unsern Fürstenthumen begeben an die Doctores des Hoffgerichts zu Wittenberg beschehen und gelangen/ mügen / so sollen sie alle vier zu angezeigten Rechtsbelernungen in Bürgerlichen und Peinlichen Sachen zu sprechen gezogen und gebraucht werden/ und ihr jeder der Zugänge zu gleichem Antheil davon zu gewartem haben.

In Matriculâ Academiae hujus sub Anno 1597. Rectore Antonio Evonymo Ethices & Dialectices Professore; de Scabinatu ista notata reperiuntur. *Sub hoc Reſtoratu, Scabinatus locus Autoritate Principis in Collegium Juridicum, ex aedibus privatis Friderici Drachstetii Protonotarii translatus est. Et quoties in Constitutionibus D. Electoris Augusti fit mentio Scabinatum E-*
lecto-

lectoratum? his verbis Und nach dieser unser Constitution umd
Erklerung sol in den Schöppenstühlen und Gerichten Unserer Lande
hinführo gesprochen erkandt und geurtheilet werden / p. 1. Const. 7.
Item / in welchem Falle unsere Hoffgerichte / Faculteten und Schöp-
penstühle darauff sprechen und erkennen sollen / p. 1. Const. 8. Item, dar-
nach sich unsere Hoffgerichte / Juristen Faculteten und Schöppenstü-
le / in Urtheilurichten und halten sollen, p. 1. Const. 24. adde Con-
stit. 12. 16. 17. 19. 23. 25. 31. 35. 40. 43. 44. 45. 47. parr. 2. Similia plura
expart. 3. & 4. Constit. Elect. Aug. reperiri possunt. Ita Sere-
nissimus Elector modernus Johannes Georgius II. Dominus
noſter clemētissimꝰ in rescripto nuperrimo hoc anno 1657. d. 3. Ap-
omisso, de referendis opinionibus, aut, ut loquimur, informatis,
vel Responsis in Dicasteriis Electoralibus interdū dissentientibus
disertè mentionem facit, Facultatum & Scabinatum ibi: Wie
bey unsern Facultaten, Consistorien / und Schöppenstühlen / etc.
wiedereinander gesprochen worden, Addi his possunt, quæ de Curia
Provinciali & Scabinatu Wittebergensi refert Johannes Zange-
rus D. & Facult. Jurid. Ordinarius in Oratione Seculari hujus A-
cademiæ Anno 1602. his verbis: Fridericus Tertius de uberiore
Juridicæ praxeos materia doctentibus & discentibus prospecturus,
Curia provincialis judicium Wittebergam transferebat, Profes-
soribus Juris in Assessorum numerum cooptatis, potestate item
auscultandi sententiarum dictarum publicationem discentibus
permissa. Suecessor Friderici, Johannes Elector, Constans no-
minatus, non tantum huic fratris sui voluntati subscripsit, sed an-
no Christi supra sesquimillesimum vicesimo nono, die Martis
post Lucia, accedente Consilio & Comprobatione omnium to-
tius Electoratus Saxonici Ordinum, huic Provinciali judicio Jo-
hannem Metzsch Præsidem dedit, eique undecim Assessores ad-
junxit, Gregorium Bruck, Christoph Gross, Benedictum Pauli,
Fridericum Brandt, Johannem Appel, Matthæum Loser, D. Caspa-
rum à Teutleben, Johannem à Kaniz, Ertmannum Preus, Bernhar-
dum à Hirschfeld & Guntherum à Drossel, & ut ipse Doctores &
Licentiatos magis magisque accueret, eidem Scabinatum addidit
& conjunxit, simulq; sanxit, ut non tantum in Curia, quod singulis
annis quater contigit, cum Equitibus auratis, sed etiam in Scabi-
natu

natu in quibusvis causis controversis sive civilibus sive criminalibus, ad requisitionem tùm Judicum ordinariorum, aut delegatorum, tùm litigantium, aut aliorum quorumvis de jure responderent. Quibus probè ponderatis, mirum non immeritò videri poterat, cur, vel Scabinatus in Academia Wittebergenfi à quibusdam vel prorsus negari, vel potestas pronunciandi in Criminalibus eidem Scabinatui denegari, & Scabinatui Lipsiensi, quoad ditiones Electorales, tanquam peculiaris & propriâ transcribi possit! De quo alibi forte plura.

V.

Hic enim ad salaria revertimur. Et cum, laudatissimus Elector Augustus in Concessione dimidii vel totius anni salarii post mortem Professorum, Incorporatorum & Scabinorum Wittebergenfium, tantùm viduarum & liberorum faciat mentionē in verbis allegatis th. 3. & 4. rectè indè concluditur; illis tantùm deberi dimidii vel totius anni salarium; iisque non extantibus, ad alios ascendentes & collaterales, ab intestato in cœteris successuros aut ad hederes testamentarios non pertinere. Ascendentes enim & collaterales, appellatione liberorum non veniūt, neq; illorum, sed horum tantùm, ob solatium & commiserationem indultum, est id beneficium. *Finckelthuf. de Jure Patronat. c. 6. n. 110. & seq. adde Dedekenn. vol. 1. p. 2. membr. 4. Sect. 2. sub. num. 16 pag. 898. in pr.* Heredibus verò Testamentariis multò minus applicari poterit salarium illud semestre, tùm quod Serenissimus Constituens nullam omninò eorum, sed viduarum tantùm & liberorum habuerit rationem, tùm quod Testator, de re alienâ, viduæ nimirum ac liberis competente; adeoque inutiliter testatus fuerit. *D. Carpzov. Iprud. Consistor. lib. 1. tit. 12 Resp. 228.* Porrò de vidua & liberis quæ dicta sunt circa salarium, locum habent etiam in viduâ portionem statutariam, aut dotem & illata repetente; in liberis primi gradus & in nepotibus, in liberis tam primi, quam secundi matrimonii, in filiabus jam dotatis aut elocatis, ut & filiis propriam rem familiarem habentibus, in liberis, sive heredes patri extiterint, sive hereditati paternæ renuncia-verint, de quibus omnibus Vid. *Finckelthuf. de jure patronat. c. 6. n. 94. & seqq. D. Carpzov. Iprud. Consistor. lib. 1. tit. 12. defn. 209. & seqq.*

Et seq. quarum decisionum potissima ratio est, quod salarium hæc generaliter Viduæ & liberis concessum sit, nec è Mariti vel Patris hereditate, sed ex peculiari principis beneficio proveniat.

Id solum hic subijcimus, quomodo salarium illud gratiose concessum inter viduam & liberos dividendum sit. De quo tres reperiuntur opiniones dissentientes: Prima est, salarium semestre, unà cum omnibus redditibus; in duas æquales partes dividendum esse, quarum unam vidua capiat, alteram liberi. Quam in sententiâ pronun- cialle Consistoriū Electoralē Lips. refert *Finckelthaus. d. Tract. c. 6. n. 99. D. Carpzov. lib. 5. Respons. 41. n. 22.* Altera opinio est Scabinorum Lipsiensium; æqualiter in Capita distribu- tionem faciendam esse, ita ut vidua non plus accipiat, quàm unus ex liberis; *nach den Hauptern/also das eines so viel als das ander befomme?* quæ verba sunt sententiæ Scabinorum, relata à *Finckel. d. l. n. 97.* Tertia opinio est Consistorii Electoralis Dresdensis & Wittebergensis teste *D. Carpzov. d. Resp. 41. n. 24. Et in Iprud. Consist. d. lib. 1. def. 212. n. 9. Et seq.* divisionem hujus salarii ad modum hereditatis dividendæ instituendam esse, ita ut vidua, qualem partem in bonis Mariti ex jure, Constitutionibus, statuto vel Consue- tudine habet, eandem in Salario quoque accipiat: Primam opi- nionem sequitur *Finckelth. d. loc. n. 97. Et seqq.* ad cujus argumen- ta respondet *d. Carpzov. d. Respond. 41. n. 13. Et seqq.* Alteram de- fendit prælaudatus *D. Carpzov. in d. Resp. n. 32 Et seqq.* quæ licet nobis quoque verissima videatur, tum ob conjunctivam voculam *Et ibi Verstorbenen Pastorn Wittben und Kindern/Ordinat Eccles.* loco supra alleg. *von Immuniteten un Freyheiten der Kirchendiener:* Quæ in aliis quoque conjunctionibus id operatur, ut conjuncti viriles portiones habere censeantur *l. reos. 12. § 1. ff. de duob. reis* ibique Gothofred. tum quia plurium personarum, quibus aliquid colectivo nomine indultum est, æqualis ratio & æqualis favor censetur, adeoque non nisi æquales sive viriles portiones admittit: tum denique quia ob alimenta, viduæ ac liberis permittitur sala- rium, illa autem singulas personas respiciunt; Ideoq; unicuique sua portio ex æquo tribuenda est. Tertia verò opinio cum ex Interpretatione Electorali proveniat, meritò tenēda erit. *D. Carpz. d. def. 212. n. 12. Et seq.* Ubi plura Rescripta Electoralia recenset.

P

Id

VI.

Id quoque peculiare privilegium salarii, Viduæ & liberis post mortem Maritis vel Patris debiti, per dimidium aut integrum annum, halben oder ganzen Gnadenjahres/ (quod posterius plerisque in locis receptum dicit *Rauchbar. p. 1. quest. 20. n. 12. adde Dedeken. d. vol. 1. p. 2. membr. 4. Sect. 2. n. 16. pag. 899.* ubi refert, *Ein Bedenken der Theologen in Pommern vom Gnadenjahr der Pfarr Wittben/ de Anno 1572.*) quod ex eo æs alienum à defuncto contractum solvi haud debeat, non enim ex hereditate ejus provenit, sed ex speciali commiseratione & privilegio Principis indultum est Viduæ ac liberis ad sublevandam egestatem. Debita autem ex bonis defuncti solvenda sunt, non alienis, non propriis heredum. Facit *Novell. 53. c. 5.* Ubi Creditoribus militum nihil Juris competere dicitur in iis, quæ heredibus ipsorum ex speciali sanctione deferuntur. Vid. *Rauchbar. d. quest. 25. n. 21. & seqq. Finckelthuf. de jur. Patronat. d. c. 6. n. 108. Du. Carpzov. in jurispr. Consistor. lib. 1. tit. 13. defm. 223.* Unde nec Arrestum conceditur in Salario hoc Semestri, tum quia nulli debito obnoxium est, quod tamen in Arresto præsupponitur, tum quia alimentis est destinatum, quæ bona sequestrari aut Arrestari nequeunt *Martin. Coler. de alim. lib. 1. c. 13. n. 20.* Alia ratio est illius salarii, quod defunctus ipse dum in vivis esset promeruerat, vel quod utpote jam meritum ipsi debebatur, de quo non immeritò æs alienum defuncti solvendum est; Nam residuum i. lud, perindè ac jam acquisitum, partem hereditatis constituit, adeoque ad Successores Jure hereditario devolvitur, qui proinde omnia jura, activè & passivè commoda & onera rectè agnoscunt *Rauchbar p. 1. quest. 25. n. 22. & seqq. D. Carpz. d. l. b. 1. defm. 179.* Qua occasione de illo quoque disquiri poterit: Si statuto Collegii vel Facultatis cujusdam cautum sit, ut novus Collega vel Assessor per integrum annum à die receptionis, labores gratis expediat, nec de commodis Facultatis aliquid percipiat, post mortem autem vel resignationem; aut ipse aut ejus heredes vicissim commodis & obventionibus Collegii per totum annum continuum fruantur, prout in Scabinatu nostro & Facultate juridicâ observari solet: Quæritur an defuncti vidua & liberi ex tali pecuniâ vel redditibus æs alienum Creditoribus exsolvere

vere

vere teneantur? Negandum id forte videbitur, propterea, quod Augustus Elector ubi viduæ & liberis Professorum, semestræ salarii, ita perindè viduæ & liberis Scabinorum unius anni redditus pro rata nimirum defuncti, plenè concessit & præberi voluit in Fundatione de Anno 69. cujus verba supra retulimus in thes. 4. Semestre autem illud salarium solvendo ari alieno subjectum, haud esse paulò antè diximus: Verùm diversam rationem utriusque, nemo non facile videbit; Salarium semestre Ordinarium ac certum est, & ex Fisco Principis aut alià ejusdem provisione, & Constitutione dependitur; Ideò viduæ ac liberis Professorum, Incorporatorum & Ministrorum Ecclesiæ, ex speciali dilectione & privilegio ad alimenta concedi potuit, extra corpus hereditatis defuncti: illud autem, quod ex Scabinatu aut Facultate percipitur, non fixū aut ordinariū est, nec ex arario Principis provenit: sed ex laboribus Scabinorum & Assessorum. Et quoniam Assessor vigore dicti statuti, primo integro anno labores, absque ullā pretii participatione suscepit, his ipsis laboribus, redditus anni unius post mortem, jam tūc promeruisse censetur, ut hi tanquam residuum salarii ab ipso vivente promeriti ad hereditatē ejus pertineāt, & ad Successores jure potius hereditariò deveniant, ex quibus, perinde, ut ex residuo salarii & aliis bonis hereditariis satisfieri Creditoribus necessum erit. *Vid. Rauchbar. d. quest. 25.* Quā assertione posita, confectarium est, redditus hos post exsoluta debita tanquam partē hereditatis ad ascendentes quoque & Collaterales & quosvis alios ab intestato vel ex Testamento successuros pertinere; quod in semestri illo salario secus esse, supra diximus thesi V.

VII.

Evenit aliquando, ut Professores ut & Pastores & Ministri Ecclesiarum munia sua per substitutum tractent, quod ob ætatem, vel valetudinem adversam, aliamvè justam causam à Patronò vel Principe impetrari posse, supra nos monuisse recordamur! Si itaque post mortem illorum, vidua & liberi, cum substituto Emeriti concurrant: An & hic partem cum illis in Salario Semestri capiet? Negamus cum *Finckelthuf. de tract. cap. 6. n. 114* Nulla enim Substituti, sed viduæ tantū & liberorum fit mentio in Ordinat. Ecclesiast. & Fundatione ejusdem Electoris Augusti, in locis superius allegatis, & quomodo id, quod in favorem viduæ ac libero-

rum gratiosè & ex commiseratione indultum est, circa Semestre
salarium, ob casum fortuitum & causam fonticam, Marito & Pa-
tri obyentem intervertatur aut diminuatür? Cæterum sub-
stituto aliâ provisione, aut spe successiois in officio & inde perci-
piendorum reddituum succurri potest. Quas rationes in sententia
Consistorii Ecclesiastici Lipsiensis, de Anno 1632. collectas refert
*Finckelthuf. d. c. 6. n. 117. Adde D. Carpzov. in Jurisprud. Consistor.
d. lib. 1. defn. 219.* Interdum nec viduæ nec liberi Professorum aut
Pastorum supersunt, cui ergo tunc cedit salarium hoc semestre?
Successori quidam id applicari volunt, quod, non nisi est iusta cau-
sâ, si scil. per tempus aliquod ante introitum suum *vor seiuen An-
zuge* / sacrum officium ibidem subierit, vicinis Pastoribus, ob Pe-
stem vel aliam causam, quo minus idem facere potuerint, impedi-
tis concedendum est, quem casum attenderunt, & in eam senten-
tiam pronunciarunt Consistorial. Lipsiensis Anno 1633. teste *Fin-
ckelthuf. d. c. 6. n. 121.* Ascendentes, Collaterales, cæteri que hære-
des, salarii huius, multo minus sunt capaces per ea, quæ supra dixi-
mus thes. V. Tutius itaque erit, Salarij illius redditus in certam for-
tem redigere, eamque sub annuâ pensione quæ ad futuri Pastoris
melio rem sustentationem statò tempore haberi possit exponere.
Finckelth. d. loc. n. 120. idque exemplo dotis, quæ filia nupturæ de-
betur ex feudo paterno: Sed si non nupsit, in feudum recidit, &
illudque accessione suâ auget. Vid. *D. Carpzov. d. lib. 1. defn. 220.*
Potest tamen Princeps aut Episcopus, vacans hoc salarium Seme-
stre, ad alios pios usus, puta, ad Eleemosynas pauperum, necessa-
riam refectionem ædium Sacrarum rransferre, aut vicinis Pasto-
ribus, qui tempore Parochiæ vacantis, munere Ecclesiastico functi
sunt (quod ex Ordinat. Eccles. tit. von Immuniteten und Freyhei-
ten der Kirchendiener S. und zu fernerer Gnad ipsi incumbit) tan-
quam in præmium laboris applicare. *D. Carpzov. d. lib. 1. defn. 221.*
Quæ omnia pro qualitate causarum & personarum, etiam circa
semestria gratiæ Professorum & incorporatorum; non extanti-
bus vidua aut liberis, observanda dixerim, Maxime cum in sapif-
simè laudatâ Fundatione Electoris Augusti, vacante Professione,
cæteri Collegæ, partes defuncti subire easque interim supplere ju-
beantur,

beantur: ibi: Und sollen daneben die andern Collega bedacht seyn/
daß des Verstorbenen opera unterdes bestellet und vorsehen werden.

VIII.

Sed de Salariis haecenus plus satis. Nunc de sumptibus studiorum quaedam, cumque iis, toti huic Tractationi manum ultimam addemus, quod facturos nos esse diximus Thes. I. Aequalitas quidem inter liberos servanda est, ut quos pares fecit natura, pari modo tractentur, nec, ex inaequalitate discordia & altercationes oriantur. Verum cum in aequalis liberorum conditio sit, eorumque filiorum, qui literis navant operam, eoque ipso tot commoda in Rempublicam in partibus ipsis credendis transfundant, favor longè maximus sit, summam certè ratione constitutum est, tum ut Pater teneatur filio sumptus necessarios ad studia suppeditare: Exemplo dotationis *l. 19. ff. de Rit. nupt. l. 6. ff. de collat. Limn. d. S. f. lib. 8 c. 7. n. 2. & seqq.* tum ne filii tales, sumptus studiorum à Patre subministratos, post mortem ejus in communem hereditatem conferre teneantur. *l. qua Pater 50. ff. fam. Hercisc.* cuius verba; cum insignem & gravitatem & pietatem contineant, non piguit addere Sunt autem ista: *Qua Pater filio emancipato studiorum causa peregrè agenti subministravit, Si non credendi animo Pater misisse fuerit comprobatus: Sed pietate debità ductus, in rationem portionis, qua ex defuncti bonis, ad eundem filium pertinuit, computari, aequitas non patitur.* In quo Responsò Icti Ulpiani apprimè notanda sunt verba, Patrem pietate debità duci ad sumptus studiorum filio subministrandos & aequitatem non pati, ut sumptus tales, in portionem filii ex bonis defuncti parentis ipsi obventuram computentur, Negotium autem nullum facessunt verba responsi, quae tum de filio emancipato, tum de eo, qui studiorum causam peregrè agit, & cui Pater misit sumptus concepta sunt: Eadem enim & longè fortior est ratio in filio, qui in Patria potestate adhuc constitutus est, quem Pater, ut Pater, in sacris suis degentem, amore & adfectu majore complecti & sic eo minus conferre cum studiorum sumptus voluit. *Vid. Kremberg. de Sumptib. Studior. quest. 1. n. 13. & seq. Limn. d. c. 7. n. 6. & seqq.* ubi contraria argumenta resolvit. Neque id requiritur ad evitandam collationem, ut peregrè agat filius, eique Pater sumptus ad pergenda studia mi-

ferit. Idem enim in eo filio est, qui in Academia Patriâ, in quâ domicilium ipse pater habet, studiis incumbit, cui Pater subministrat sumptus, Sicut & iis, qui in Patria liberalibus artibus operâ navant studiosorum privilegia competere supra diximus. peric. 3. th. 7. Dotis causam. Sudiorum causâ comparari & sicut illa à patre data confertur, l. 2. l. 5. l. 8. l. 12. l. 17. C. de Collat. & t. t. ff. de dot. collat. D. Carpzov. part. 3. Constit. XI. defin. 14. ita & sumptus Studiorum conferri volunt. Sed Resp. Non in omnibus procedere comparationem dotis & sumptuum ad studia erogatorum, Dotis substantia permanet, datur marito saltem ususfructus illius, ad onera matrimonii sustinenda. At sumptus studiorum expenduntur & necessario consumuntur, ad collationem verò requiritur ut quæ conferenda sunt, adhuc extent l. cum emancipati 2. §. 2. ff. de collat. Ex quâ ratione expensæ nuptiales in elocationem filiarum factæ & consumptæ non conferuntur. D. Carpzov. d. p. 3. c. 11. def. 21. D. Richter ad hanc Authent. disp. 5. n. 3. Et sufficit dotem in iure, collationi expressè subjectam, per dd. LL. sumptus studiorum autem difertè exemptos esse; D. Richter d. loc. n. 1. & seq. Kremberg. de sumptib. Stud. Quest. 1. Membr. 3. n. 1. & seqq.

IX.

Et hæc est regula: quam tradit Ictus in d. l. 50. ff. famil. her. cisc. de sumptibus studiorum non conferendis Exceptionem subjungit ibid in verbis; Si non credendi animo Pater misisse fuerit comprobatus. Ubi quæritur, Unde de hoc animo Patris constare posset; Non certè, ex solâ annotatione vel consignatione Patris, vel in libro rationum ordinario, vel in peculiari charta, hanc enim præsumptionem nimis infirmam esse, ad probandam Patris, de conferendo voluntatem supra diximus. Peric. IV. in Mantissa. Confer. Oswald. Hilliger. ad Donell. lib. 19. comm. c. 4. lit. XX. Finckelthuf. observ. XI. Kremberg. d. tract. quest. 1. membr. 4. n. 18. Johann. Wolffgang. Hiller. tract. de Expens. studior. n. 72. & seqq. D. Carpzov. d. p. 3. Constit. II. defin. 20. ubi tamen n. 7. & seqq. in eo à nobis dissentit, si Pater in peculiari libello expensas consignaverit, Sed remittimus nos ad Mantissam antea allegatam, ubi ex diversâ consignatione sumptuum, ubicunque facta sit, Patrem animum credendi & olim conferendi habuisse firmiter colligit

ligi & comprobari non posse statuimus, Idem prorsus sentire vi-
deo *D. Richterum ad hanc Authent. disp. 5. n. 7.* Evidentissimè itaq;
constare & comprobatum esse debet, ut loquitur Ictus in *d. l. 50.*
ff. fam. hercis. Patrē credēdi animo erogasse sumptus, adeoq; velle
se, ut in communem hereditatem illos conferat filius, aut portio-
ni sibi debitæ detrahi patiatur. Id quod aliter fieri non potest:
quam si Pater sumptuum illorum, descriptioni vel annotationi
clausulam collationis subjecerit, vel de hac mente suâ alibi expres-
sè testatus fuerit. Facit huc non parùm *L. Nefennius 34. ff. de neg.*
gest. in quo tunc demum alimenta matrem repetere posse dici-
tur; si in rationem impensarum retulerit, & protestata sit. Ex nu-
mero & conditione filiorum, quidam controversiam hanc decidi
volunt, ita, ut si aliqui vel omnes filii studiis incumbant
collationi sumptuum sit locus, ad æqualitatem inter liberos ejus-
dem conditionis observandam. Verum nec hoc casu existima-
verim, collationem filiis, quasi ex voluntate Patris injungendam,
esse. Aut enim solos filios, eosdemque omnes studiis operantes
reliquit: aut filias quoque vel filios alios studiis non addictos. Si
solos filios ejusdem, ut diximus, conditionis; cur Patri integrum
non erit sumptus majores uni filio, fortè magis industrio, quam al-
teri impendere, & ita inæqualitatem inducere: nisi de æqualitate
servandâ adeoque de collatione faciendâ Legem expressè dixerit.
Si cum filiis talibus cœteri quoque liberi dissimilis conditionis
extent. Certè in prioribus filiis, idem favor literarum eademque
utilitatis publicæ aliæque rationes militant, quæ alias collatio-
nem non admittunt. Unicuique filio studiis incumbenti pecu-
liaris favor est: cur ergo, favor ille, qui regulariter collationem
sumptuum prohibet; ob concurrentiam alterius filii, idem egre-
giè tentantis, vel ob existentiam cœterorum liberorum à liberis a-
lienorum interverti poterit: Unde in his quoque casibus: colla-
tionem cessare dicimus, nisi, ut illa fieret, expressè de voluntate
suâ scriptò vel alio modo Potestatus fuerit. Inæqualitatē inter li-
beros quod attinet, atque nascentem inde metum discordiarum
id adeo pensū habendum non est. Imputent enim sibi cœteri liberi,
quibus fors eadem ingenii à naturâ negata est, & æquanimiter fe-
rant, nec potiorem fratri sortem invidiant, ut ait *Hillig. ad Donell.*
d. loc.

d. loc. XX. Imò nec inæqualitatem aliquam hic subesse addit, si analogiam Geometricam spectemus, cū, majore favore prosequendus sit, qui plus aliquando Reip. prodesse potest.

X.

Præter illam verò ampliationem, quâ diximus, non conferendas esse studiorum expensas, licet Pater aut etiam Mater vel avus (in quibus idem statuimus arg. *l. ii. C. de negot. gest.*) eas consignarit, plures aliæ referuntur à Doctoribus passim, quas vel verbo saltem recentemus, puta: etiamsi pater non transmiserit sumptus, sed filius studiorum causâ peregre agens debitum, in hanc rem vivo Patre necessarium, quod Patris pietas non recusaret, contraxerit, id enim ex communi hæreditate, absque collatione, absque præsidio S^cti Macedoniani solvendum erit *l. item si filius fam. 7. §. 2. & 5. ff. de S^cto Maced.* Multo minus (2) conferet filius studiorum sumptus, quos Pater vel Mater ei legavit, vel singulis annis præstari jussit, qualis dispositio parentum, licet inæqualitatem inducat, valida est, modo cæteris liberis in Legitimâ præjudicium non fiat. *Const. Elect. Aug. 12. p. 2. l. ult. C. fam. hercisc. l. 8. C. de inoff. test.* Cæterum in casu illo; quando Pater legavit sumptus ad studia generaliter, non quidem ad 5. què 7. aut 10. annos, aut usque ad officium publicum quod adeptus fuerit filius, ut Varie Dd. Sed pro Arbitrio judicis ex communi hereditate solvendi erunt, *Vid. d. Richt. d. disp. 5. n. 5.* Eximuntur (3) ab onere collationis, sumptus ad comparandos libros arg. *l. 4. ff. de castrens. pecul.* ad consequendum gradum Doctoris arg. *l. 1. §. sed an id. 16. ff. de collat. Hillig. ad. Don. d. c. 4. lit. XX.* sive in Academia sive à Comite Palatino, à quo creati, pari nobilitate & privilegiis fruuntur *Vid. supra Peric. 2. tbes. 8. adde D. Richter. d. disp. 5. n. 9.* ubi simul quæstionem illam an Pontificis confirmatio in Academiis erigendis necessaria sit, fufius tractat, & rectè negat, quod ipsum supra delibavimus. *d. Peric. 2. tbes. 3. Idem 4.* dicimus de sumptibus, ad gradum aut titulum Licentiæ, Magisterii, Baccalaureatus, Laureæ Poeticæ, Notariatus: Quamvis enim æqualis horum omnium non sit dignitas, gradum tamen ad dignitatem constituunt, nec nisi honestis conferuntur. Nec 5. denique sumptus ad peregrinationem & comparandam inde civilem prudentiam, utiliter & citra luxum factos collationi subi-

subjicimus, ob eandem Patris præsumptam voluntatem, quæ in
studiorum & dignitatum sumptibus militat, & ne regulariter con-
ferantur, efficit.

Monendus tamen ultimo filius est, ut Patrem reverenter &
obsequiosè habeat, nec eundem ad jubendam & contestandam
collationem perducatur; Ne immodicè sumptus à Patre desideret,
ita ut cæteris liberis legitima diminuatur. Ne malè consumat,
luxuriosè ac indecenter vivat, & sic Patris intentionem, cum in-
signi ejus mœrore & dedecore frustretur; Sciturus, his casibus à
collatione immunem se haud fore: Cæterum in eo quoque æqui-
tati se attemperabit filius, & si bona materna, vel aliunde faculta-
tes ei suppetant, ita, ut pater tanquam administrator; non tan-
quam Pater ex debito sumptus illos præbuisse censeatur, si sumptus
studiorum, non à Patre vivo, sed post mortem à cæteris heredibus,
aut ex indivisa hereditate acceperit; si certa sumptuum quanti-
tate accepta vel promissa, hereditati paternæ renunciaverit; pa-
tienter, tum æquitate tum jure victus, vel non gravabit heredita-
tem repetitione sumptuum, qui bonis propriis decedunt, nec sol-
licitabit eandem, ex quâ jacente, aut extra eam à coheredibus
sumptus illos accepit. Quas aliasque limitationes unâ cum ra-
tionibus & probationibus fusè prosequuntur. *Kreimb. d. Tract.
de Sumptib. Studior. Hiller. de Expens. Stud. D. Richter. d. disp. 5.
sub. n. 10. Limn. d. c. 7. n. 22. & seqq. ut & n. 29. & seqq. Hiller. de
Expens. Stud. n. 68. & seqq.*

Nos enim Opellæ huic Academicæ Termi-
nalia ponimus, affixâ simul hac intimæ
devotionis Ta-
bellâ

Gloria Soli Deo.

Q

MAN

MANTISSA.

Dum D. Augustus Elector. part. 3. Const. 3. validum pronunciat testamentum illud, quod in loco Iudicii, vel coram personis, nomine Iudicii ad Testatorem missis factum est. Questio exsurgit. An duo ad minimum, Scabini requirantur coram, quibus ultimam voluntatem nuncupet Testator aut Scripto comprehensam, iisdem offerat? an vero unus Scabini & Notarii iudicii presentia sufficiat? Posterius veritati magis consentaneum existimavimus: quia Scabinorum, ne verbo quidem fit mentio, in d. Constit. 3. (quanquam Daniel Mollerus in versione Latina vocabuli iudicis ejusque Scabinorum usurparit) sed tantum personarum iudicio addictarum ibi Wo auch Gerichts-Personen von Gerichts wegen &c. Id autem nominis, Aduario vel Notario Iudicii, qui aequè ac Scabini ad Iudicium iuratus est, denegari non potest. Et nimis arctè constringitur Notariorum potestas

stas ad Acta saltem conscribenda, & ordinanda
cum tamen ad alios quoq; Actus qui à Pre-
sidente vel toto Judicio ipsis demandantur, iurura-
menti in genere ad Judicium prestit, perinde ac
Scabini, satis legitimi & idonei habeantur. Ita
& Testamentum Principi aut Consiliariorum
Collegio oblatum, & per duos Secretarios, eiq; no-
mine amandatos à Testatore domi suæ acceptum
validum esse pronuncia vimus; Quam sententi-
am egregie iuvat tum favor ultimarum volun-
tatum tum quod Scabini & Actuarij; utriusq;
personæ jurate presentia, fraudis vel falsitatis
suspicionem facile excludat.

Dissentiunt I Cti Lipsia-
enses,

Ita ad Alia saltem ostendenda et ordinanda
cum tamen ad alios quosdam ad huc
sibi vobis iudicibus demerendum, vobis
nocturno tempore ad iudicium praesit, perinde ac
Scabini patris legimus et alios habeantur. Ita
et Testamentum Principi aut Consilio totius
Collegii oblatum, et per duos Secretarios, qui no-
mine amandatos ad effectum domus acceptum
collatum esse per omnia tempora; Quamvis
cum egerit iura transfereat ut iuribus velis
tam in quibus Scabini et Alia; ut
per hunc iura et praesentia et alia vel
iudicium facile excludat.

Dissertatio Iuri Iuris

Sequuntur

Responsa Jctorum Wittebergensium ad
MANTISSAS pertinentia.

Mater & avia Tutrices liberorum aut nepotum, ususfructum habent in bonis ipsorum de Iure Saxonico.

Ita Responsum multoties est. Placuit autem illud de Anno 1636. Mens. Jul. hic subungere in quo rationes dubitandi & decidendi plenius exponuntur:

Ist auff eure vorige Frage wegen Christierni Wildemans hinterlassenen Vnmündigen Sohns erster Ehe/vormundschaft deren sich seine beyde Großmütter N. und N. anzumassen bedacht/von uns erkand worden/das uff solche fall/nach Sächß. Rechten/ und deren bewehrten Lehrer meinung /ihnen der Ususfructus, von deren Vnmündigen Enckels gütern/so lange Sie ihn alimentiren, verbleibe/ und es dieser Vormundschaft halben/wie mit der Väterlichen/nach beniembten Rechten gehalten würde/ darauff ihr euch an einem andern Ort des Rechten belehren lassen / daselbst gesprochen/das gedachte Großmütter in Vormundschaft ihrts Enckels in dessen Gütern, der Fruchtneissung sich anzumassen nicht befugt/sondern dem Vnmündigen nach geendeter Vormundschaft dabon richtigerechnung un abstattung zu thun schuldig; alles nach mehrem inhalt eures berichts und der beylagen; Ob nun wohl fürgewendet wird/das nach gemeinen Ränß. Rechten / die Mutter oder Großmutter in Vormundschaft ihrer Kinder/sich des Ususfructus in der Vnmündigen Güter nicht zu erfreuen/
R haben

haben/ auch solche nur den Vätern/ ratione patriæ pote-
statis zustehet/ und daß alles in keinem orth in Sächß. Rech-
ten außdrücklich geendert/ noch durch beständige erweißliche
gewohnheit ein anders eingeführet/ derowegen von der Di-
sposition gemeiner Rechte/ uff Sächß. boden/ beborab weil
dadurch der Unmündigē bestes gesucht und befördert wird/
nicht abzuweichen/ auch sonst do die Sächß. Rechte gegen
die Kinder wegen des Vaters gelinder/ in dem dieselbe ihm
nur den usumfr. usque ad separationem zu lassen/ wel-
cher de Jure Civili ihm auch uff zeit seines Lebens vergön-
net/ wegen der Mutter aber schärffer weren/ welches nicht zu
präsumiren. Dennoch aber und dieweil in Sächß. Landr.
lib. I. art. II. dieses klar zu befinden/ helt ein Vater seine
Kinder in Vormundsch. nach ihrer Mutter tode/
wenn sie sich darnach von ihm scheiden/ Er soll ihne
lassen und geben/ alles ihr Muttergutt/ es sen ihm
dann von Unglück und ohne seine schuld abgangen/
dasselbe sol daß Weib den Kindern auch thun/ ob ihr
Vater stirbt/ In welchen worten/ die Mutter dem Vater
in der Vormundschafft/ beydes was die Administration
derselben/ und denn die außantwortung der Güter nach der
scheidung betrifft/ gleich geachtet wird/ und darneben deut-
lich versehen/ daß uff solchen fall ihr Mutter oder Vater-
gutt ihnen gelassen und gegeben werden solle/ welche Worte
denn von der Substantz und eigenthumb reden/ und daher
die nutzungen den Eltern verbleiben sollen; Inmassen der
Sachße an diesem Ort nicht uff die Väterliche gewalt/ son-
dern die Vormundschafft sich fundiret, wie solches die gl.
german. n. 2. in pr. und sonderlich die glossa Latina daselbst
sub lit. b. mit mehren erinnert/ quod certum sit, Existen-
tem in Patriâ potestate tutorem habere non posse; E.
à contrario sensu satis commodè inferri, neq; Patrem
in

in tutelâ habere filium, nisi prius ipsum emancipaverit &c. Darmit denn gänzlich übereinstimmet Fachs. diff. 19, n. 2 und erkläret es ferner die gl. lat. daselbst sub lit. d. sufficit, Si bona ipsa vel fundos acceptos eis restituat neque cogitur etiam de fructibus quid respondere &c. und sub lit. e. Das der Vater seinen Kindern soll wiedergeben ihrer Muttergutt/ debet hoc intelligi, postquâ pervenerunt ad legitimam ætatem, ut hic textus dicit: Nâ quamdiu intra annos pubertatis consistunt, Pater ex iis lucratur usum fr. propter alimenta ipsis præstanda und deutlich von den Eltern in gemein und der Mutter insonderheit ad art. 23. lib. 1. Landr. ad verba. Wo aber der Vormund auch Erbe mit ist/ so darff Er niemand des Kindes gutt berechnen noch bürge setzen lit. n. ibi, quod tamen sanè intelligendum est de parentibus, ut de matre quæ relevatur ab onere perhibendæ rationis ob reverentiam. Auch sonst in den Sächß. R. nach deren bewehrten Lehrer meinung/ auff die observanz und gewohnheit am meisten zu sehen/ und aber die fürnehmste und erfahrenste Sächß. Rechts Lehrer/ so wohl alte als neue dieses klar bewehren/ und von der observanz und moribus bezeugen/ welchen dahero billich glauben zuzustellen/ und sonderlich/ weil kein geübter in foro Sax. anzuziehen/ der in öffentlichen Druck ein anders jemahls gelehret; Derwegen die Verordnung gemeiner Rechte/ so nur von dem Usufructu vermöge der Väterlichen gewalt reden/ anhero dißfals nicht zu appliciren, in dem ein anders bey Vormundschaft der Eltern uff Sächß. boden eingeführet/ und durch der Mutter und Großmutter administration, ihrer Kinder und Enckeln bestes eben so wohl gesucht/ und man sich bey ihnen gleicher Mühewaltung/ affection und treue zu versehen/ und keine gefehrde zu vermuthen; Dahero die Mutter

dem Vater in Verwaltung der Vormundschaft nach Sächf.
Recht gleich gehalten wird / auch darwieder die vermeinten
praesumptiones und conjecturen ganz unerschliessig seind.
So erscheint dannenhero und anderen mehrern so viel / daß
der angezogenen Notturnst ungeachtet es bey unserm vori-
gen Urthel nochmalts billich verbleibet von V. W.
Relegationis, aut fustigationis poenam remit-
tere & in multam vel carcerem convertere nequit
Magistratus merum Imperium habens, si-
ne consensu Principis.

*Ita Respondimus ad consultationem D. W. Anno 1647.
Mens. Ianuario.*

Ist H. G. der Jüngere / ein Wildtschütze wegen eines / an
M. F. Tochter begangenen gewaltsamen Stupri zu gefäng-
licher hafft gebracht / und nach gehabter Inquisition und
eingeholten Urthel / ihme die ordentliche Straffe zwar er-
lassen / nach vollzogener Ehe aber ihme auff 4. oder 5. Jahr
Landesverweisung / nebenst erstattung der Gerichtskosten
zuerkand worden / nach mehrern inhalt eures berichtes. Wen
nun gleich die Obergerichte selbigen Orts und in dieser sa-
chen euch zustendig: Dahero ihr erwehnten H. G. die Lan-
desverweisung / in ansehung seines vorigen Lebens / vorneh-
mer Leute Intercession, und daß Er albereit über ein Jahr
nach dem Er sich der gefänglich hafft entbrochen / ausser
Landes gewesen / auch in euren Gerichten nicht zu bleiben
sich erkläret / zuerlassen / oder doch in eine Gefängniß straffe
zu verwandeln gemeinet. Dennoch aber und dieweil jedes
Orts Gerichts Herren / die vermöge der Rechte und Con-
stitutionen zuerkandte Landesverweisungen zu exequiren
obliegt; Die habende Obergerichte auff erlassung derglei-
chen Straffen nicht zu extendiren, in sonderbahrer erwe-
gung / das sonst solche straffbare Leuthe / wieder der hohen
Lan

Landesfürstlichen Obrigkeit willen / In dero Landen geduldet werden müssen. So seyd ihr die dem flüchtigen H. G. dictirte Landesverweisung zuerlassen / oder auff's meiste in eine Gefängniß straffe zu verwandeln / vor euch allein / in Krafft ewerer Obergerichte nicht befugt. Es ist auch aber solche erlassung oder umbwechselung bey der hohen Landesfürstlichen Obrigkeit / mit anführung obgedachten und anderer in eurem berichte befindlichen Ursachen / unterthänigst zu suchen / unbenommen. V. R. W.

Et Anno 1654. ad consult. L. G. Stud. zu Leipzig;

Es wird aber Sempronius, wegen des dabey verübten Excessus des Landes ewig verwiesen / Jedoch der hohen Landes-Obrigkeit auff sein gebührendes ansuchen / die Landesverweisung in eine andere / oder Geldesstraffe zu verwandeln unbenommen / V. R. W.

It. Anno 1655. ad Consultat. Richter und Rath's zu Schneeberg.

Das P. Z. des Landes auff 6. Jahr zuverweisen / und seyd ihr solche Straffe ohne vorbewust der hohen Landes-Obrigkeit / in eine Geldbusse zu verwandeln nicht befugt. V. R. W.

Ad eundem modum. Antecessores pronuuciarunt, ad consult. des Rath's zu Döbeln Anno 1616. Mens. Majo.

Ist euch von dem Churfürstl. Sächsl. Ober Consistorio zu Dresden die B. S. wegen anderweit begangenen Hurerey zuerkandte verweisung in eine Geldstraffe nachgelassen / so seyd ihr ihn / mit 100. fl. geldbusse zu belegen / und dieselbe zu milden sachen anzuwenden wol befugt. V. R. W.

Et Anno 1631. M. Januar. an Bürgern. und Rath
Zerbst.

Es würde denn durch die hohe Obrigkeit / ihme diese
R 3 Straf

Straffe der Landesverweisung / gegen eine Geldbusse sei-
nem Vermögen nach erlassen / &c.

Sumptus Studiorum, etiam in peculiari schedulâ, ex-
tra librum rationum à Patre consignati, non
conferuntur.

Ita respondimus Anno 1655, Mens. Novembr. an
Sempronii Wittbe und Erben.

Wenn gleich Sempronius die zum Studiren aufge-
wendeten Vnkosten mit fleiß und absonderlich aufgezeich-
net/dennoch aber und dieweil er nicht ausdrücklich dabey ge-
geschrieben und verordnet / daß Sie solten in gemeine thei-
lung gebracht werden/so ist auch Sejus solche zu conferiren
nicht schuldig. V. R. W.

Venditio sub hastâ facta non rescinditur ob læsio-
nem.

Ita responsum fuit Anno 1622, Mense Majo An Catha-
rinen gebohrne Wütenawin.

Ist ewer Cheman Nicol von der Drössel Anno 1606, to-
des verblieben/ Euch als seine Wittwe / und einen Sohn
mit nahmen Hans Christoff Dröfler / so zur selben zeit ohn
gefehr 2. Jahr alt gewesen/ neben seinem Rittergutte hinter
sich verlassende; Weil aber dasselbe mit zimlichen schulden
beschweret gewesen/ ist es nach unterschiedlichen gehaltenen
Commission terminen. Bernhard Dröflern Eures
Mannes Bruder vor 8000. fl. verkaufft worden / nach
mehrern inhalt eures berichts / und der uns zugeschickten
beilage; Wann nun gleich gedachter Bernhard Dröfler
solch Rittergutt umb 17000. fl. und also umb ein weit hö-
hers wiederumb verkauffet. Dennoch aber und dieweil kei-
ner bey und nach beschehen er öffentlichen subhastation sich
an-

angegeben/der ein mehrers als 8000. fl. davor geben wollen;
so seid ihr dahero und anderen der sachen umbständen nach/
Eurem Sohn zum besten wegen der læsion Euch zu be-
schweren/ und zu den überschuß der Kauffgelder arest an-
zulegen nicht befugt. V. R. W.

Usuræ particularitèr solutæ etiam ultra alterum tan-
tum debentur, nec per conditionem indebiti
repetuntur.

Ita Nostri Anno 1646. M. Majõ ad consultat: Antonii
Kosenhans zu Pirschwitz.

Wann gleich im Rechten vorsehen/ das die Zinsen so das *alte-
rum tantum* übertreffen zu recht nicht gefordert/ sondern die jeni-
gen so als bereits bezahlet/ wiederum vindiciret werden können/ den-
noch aber und dieweil solche Rechte/ vermöge bewehrter Rechtsleh-
rer meinung ihre gewisse limitationes und abfälle haben/ und auff
diesen fall/ da die Zinsen von Jahren zu Jahren abgegeben/ auch
von dem Credtore jederzeit gemahnet worden/ nicht gezogen wer-
den mögen/ der Rath auch noch am 9. Octob. 1643 wie es mit den
verfassenen und künftigen Zinsen gehalten werden solle *per transa-
ctionem* sich verbindlichen gemacht/ und in zweien schreiben *sub n.
9.* und *13* sich eines andern Verpflichtet. So ist dahero der Rath
zu Camenz die über das *alterum tantum* aufgeschwollene Zinsen-
euch zu verweigern oder *per conditionem indebiti* wieder zu fordern
in Rechten nicht gegründet. V. R. W.

Et Anno 1647. M. Novembr. ad consultat: Christoffs
von Krosigs Erben zu Hembdorff.

Wann nun gleich ewer Vater von Anno 1612. bis 1634 die
Zinsen von dem Capitale der 500. Thl. als 6 von 100. 780. Thl.
und also 280. Thl. über das *alterum tantum* entrichtet/ dahero ihre
solche übermasse von dem Capital abzuziehen und daran zurecht-
berechtiget zu sein vermeinet. Dennoch aber und dieweil wed er ewer
Vater noch ihr offterwehntes Capital dem Gläubiger zu zahlen an-
erboren/ die Zinsen auch einzeln abgegeben worden/ und was in der
Nov. 121. cap. 2, disfalls und zu behuff eurer intention verordnet
schei-

scheinet niemahls/vieler bewehrten Rechtslehrer meinung nach in
beständigen brauch kommen/ So erscheinet darauff allenthalben so
viel/das ihr die 280. Thl. Zins von dem *Capital* der 500. Thl. abzu-
ziehen nicht befugt/ sondern dasselbe vor voll zu zahlen schuldig seid
B R W.

Quanquam nec id dissimulandum hinc sit, Ma-
jores nostros contrarium pronunciasse Anno 1606.
M. Septemb. ad consultat. Philip Heinrichs von Wis-
leben zum Wendelstein/ Anno 1606. M. Septemb:

Doferne die bißhero eingehobene Zinsen übermäßig auch die
Haupt Summa übertreffen/ seind dieselben *in sortem* zu imputiren
do denn auch noch ein übermaß vorhanden/ wehret ihr dieselbe zu
condiciren wolbefugt/ B R W.

Et Anno 1616. M. Augusto ad consultat. Apel von E-
beleben auff Wartenburg.

Habt ihr auff die Lindauische forderung an *Capital* und Zinsen
7849. fl. endrichte /und es thut/ *ad alterum tantum* zu erfüllen/mehr
nicht denn 150. fl. 15. gr. mangeln / So möget ihr auch gestallten
Sachen und allen Umständen nach/ von euer *Creditricen* umb ein
höbers als die ausgesetzte 150. fl. 15. gr. mit bestande nicht belanget
werden/ B R W.

Ut ita in tantâ, etiam Unius Collegii dissensione, me-
ritò decisione fuerit opus; quod præstitit gloriosissimæ
memoriæ Elector, Johannes Georgius I. in peculiari
Mandato in puncto reductionis monetæ, usurarum
particulariter solutarum & æquilibrii, Anno 1656. in
quo prior sententia certo modo approbata est. Verba
ipsius Rescripti, cum in omnium fortè manibus haud
sit, subjiciemus.

Des *Alterius tanti* wegen / ist aus den Rechten bekant / das
auch die jenigen Zinsen / so nur Terminlich und *particulariter* be-
zahlt/ wenn sie ratione quanti dem Hauptstamm gleich abgerichtet/
ferner nicht gereichet/ noch das *Alterum tantum* übersteigen / son-
dern was darüber bereits abgetragen/ *in sortem* computirt werden
müsse/

müsse/ darwieder die von etlichen Doctoribus angeführte contrar-
Gewohnheit/ wie sichs gebühret/ und die Rechte erfordern / noch zur
Zeit von niemand erwiesen und beybracht / vielmehr aber odium
foenoris & usurarum auff die observantz iest gedachter allgemei-
nen Rechte dringet: Nachdeme aber Unsere getreue Landschafft
bey jüngster Anno 1653 gehaltenen Landes Versammlung samb ein-
führung der wiedrigen Meinung / welcher auch etliche Rechtsge-
lehrte beyfällig/ unterthänigste Ansuchung gethan: So erklehren
Wir Uns hiermit gnädigst dahin/ und verordnen / daß auffer Un-
serer Cammer und Steuer / derer Schulden wegen / wie es
in diesem passu zuhalten / Wir Uns noch zur Zeit endlichen nicht
erklehren können / bey denen umb Verzinsung andern Personen
aufgeliehenen Geldern/ das jenige / was an Zinsen vom Debitore
bis anhero über das Alterum tantum, Terminlich oder particulari-
ter abgestattet/ nicht weniger als die ex morâ debitoris darüber re-
stirende usura passiret, in sortem nicht imputiret / noch von der
Haupt Summa abgezogen werden soll.

Wir wollen aber diese Unsere Verordnung auff die künfftige
Zeit ganz und gar nicht extendirt, noch von andern Orten / von
welchen bey Unserm Dicasteriis über der gleichen passu Rechtliches
Erkänntnis eingeholet werden möchte / verstanden haben/ sondern
lassen es hinfuro und daselbst bey den klaren Rechten allerdings be-
wenden/ nicht zweiffelnde/ es werden von nun an und hinfuro alle
und iede Creditores wosern sie nicht selbst/ durch allzu grosse Fahr-
lässigkeit einigen Schaden ihnen zuziehen wollen/ durch gebührliche
Aufkündigung/ Einforderung/ zulässige Vergleichung/ oder andere
gebührende Mittel diesem Werck dermassen zu begegnen wissen/ daß
es nach so langen Jahren fernern Disputats und Ansuchens/ hierin-
ne ganz unnöthig sey.

Testamentum validum est coram uno Scabino

*& Notario, nomine Iudicii ad petitionem Testatoris
presentibus conditum.*

*Ita Nostri ad consultat. Christoff Röders zu Leipzig
Anno 1625, Mens. Decembr. Wann gleich/ George Plan-
cke*

cke Bürger zu Leipzig/ sein Testament / einem Gerichts-
Schöppen und dem GerichtsSchreiber *insinuiet*; Den-
noch aber und dieweil selbige auff sein erfordern / von den
Gerichten abgefertiget gewesen/ beyde/ vor dergleichen Ge-
richtspersohnen/ so in der Churfürstl. Landes *Constituti-*
on, zu einem Testament erfordert werden/ zuachten; in sei-
nem Hause erschienen/ daß Testament angenommen / und
ad Acta publica geleet. So wird dasselbe vor beständig
nicht unbillich gehalten. D. R. W.

Et in simili Anno 1655. Dresdam, in casu quo ad Testamen-
tum recipiendum à Consilio Aulico duo Secretarii ablegati
erant, id pro valido habitum fuit, additâ in-
ter alia, hâc ratione.

Weil auch noch zur Zeit beständiger weise nicht *decidi-*
ret, noch von allen Juristen *Collegiis* einhällig davor ge-
halten worden/ daß das Wort der Churfürstl. Sächsl.
Landes *Constitution*, GerichtsPersohnen / nothwendig
von Rathsherren/ oder Schöppen müsse verstanden wer-
den/ und nicht vielmehr/ wie es in gemein lautet/ auch ande-
re Persohnen / so zu den Gerichten geschworen / und sonst
in dergleichen verrichtungen zugebrauchen / darunter be-
griffen werden. So erscheinet dannenhero allenthalben so
viel/ daß C. T. lester wille / so auff gnädigsten Befehl von
den beyden Secretarien abgefordert/ und bey der Churf.
Regierung hinterleget worden/ seiner solemniteten halber
zu recht kräftig und dahero mit bestand nicht anzufechten.
D. R. W.

08 (0) 20

WITTENBERG, Diss., ERG. B. D.,
1. 1612/1667

ULB Halle
005 377 20X

3

nicht verbewerten

W 177

Wilb. Felger
Buchbinderei
Bismarckstr. 8

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

~~476~~
22

u Dirigente
ita. Cod. Ne
Patr.
PRIMUM
DE
D SUEVO D.
P.
ente
TO Schrödter
erg.
Anno 1657.
o Jctor.
petis.
IS IOHAN. HAKEN.

